

United
Nations

CROATIAN

Courtesy translation

Pact for the Future,
Global Digital Compact
and Declaration on Future
Generations

Opća skupština

Distr.: General
22. rujna 2024.

Sedamdeset deveta sjednica.
Točka 123. dnevnog reda
Jačanje sustava Ujedinjenih naroda.

Rezolucija Ujedinjenih naroda koju je Opća skupština donijela 22. rujna 2024.

[bez upućivanja na glavni odbor (A/79/L.2)]

79/1. Pakt za budućnost

Opća skupština

donosi sljedeći Pakt za budućnost i njegove priloge:

Pakt za budućnost

1. Mi, šefovi država i vlada, koji predstavljaju narode svijeta, okupili smo se u sjedištu Ujedinjenih naroda kako bismo mjerama iz ovog Pakta za budućnost zaštitili potrebe i interese sadašnjih i budućih generacija.
2. Nalazimo se u vremenu duboke globalne transformacije. Suočavamo se s porastom katastrofalnih i egzistencijalnih rizika, od kojih su mnogi uzrokovani odlukama koje donosimo. Ljudska bića oko nas prolaze kroz strašnu patnju. Ako ne promijenimo smjer, riskiramo da u budućnosti dođe do trajne krize i raspada.
3. Međutim, ovo je i trenutak nade i prilike. Globalna transformacija prilika je za obnovu i napredak utemeljen na našoj zajedničkoj čovječnosti. Napredak u znanju, znanosti, tehnologiji i inovacijama mogao bi donijeti napredak prema boljoj i održivijoj budućnosti za sve. Izbor je naš.
4. Smatramo da postoji put prema svjetlijoj budućnosti za cjelokupno čovječanstvo, uključujući one koji žive u siromaštvu i koji su u ranjivom položaju. Mjerama koje danas poduzimamo odlučujemo se usmjeriti prema tom putu i težiti sigurnom, mirnom, pravednom, ravnopravnom, uključivom, održivom i prosperitetnom svijetu u kojem su dobrobit, sigurnost i dostojanstvo te zdrav planet zajamčeni cijelom čovječanstvu.
5. To će zahtijevati ponovno obvezivanje na međunarodnu suradnju na temelju poštovanja međunarodnog prava, bez čega ne možemo niti upravljati rizicima s kojima se suočavamo niti iskoristiti prilike koje nam se pružaju. To nije mogućnost,

već nužnost. Naši su izazovi duboko međusobno povezani i uvelike nadmašuju kapacitete samo jedne države. Njima se može pristupiti samo zajednički, snažnom i trajnom međunarodnom suradnjom vođenom povjerenjem i solidarnošću u korist svih i oslanjanjem na snagu onih koji mogu doprinijeti iz svih sektora i generacija.

6. Svjesni smo da se multilateralni sustav i njegove institucije, u čijem su središtu Ujedinjeni narodi i njihova Povelja, moraju ojačati kako bi se držao korak sa svijetom koji se mijenja. Moraju biti spremni za sadašnjost i budućnost, učinkoviti i sposobni, pripremljeni za budućnost, pravedni, demokratski, pravični i reprezentativni za današnji svijet, uključivi, međusobno povezani i financijski stabilni.

7. Danas se obvezujemo na novi početak multilateralizma. Mjerama iz ovog Pakta nastoji se osigurati da Ujedinjeni narodi i druge ključne multilateralne institucije mogu ostvariti bolju budućnost za ljude i planet, što će nam omogućiti da ispunimo postojeće obveze i istodobno odgovorimo na nove izazove i prilike.

8. Ponovno potvrđujemo svoju nepokolebljivu predanost djelovanju u skladu s međunarodnim pravom, uključujući Povelju Ujedinjenih naroda te njezine svrhe i načela.

9. Također ponovno potvrđujemo da su tri stupa Ujedinjenih naroda – održivi razvoj, mir i sigurnost te ljudska prava – jednako važna, međusobno povezana i da se međusobno podupiru. Ne možemo imati samo jedan bez ostala dva.

10. Prepoznamo da je održivi razvoj u njegovim trima dimenzijama središnji cilj sam po sebi i da njegovo postizanje, pri čemu nitko ne smije biti zapostavljen, jest i uvijek će biti središnji cilj multilateralizma. Ponovno potvrđujemo svoju trajnu predanost Programu održivog razvoja do 2030.¹ i njegovim ciljevima održivog razvoja. Hitno ćemo ubrzati napredak u postizanju ciljeva, među ostalim konkretnim političkim koracima i mobiliziranjem znatnih dodatnih financijskih sredstava iz svih izvora za održivi razvoj, s posebnim naglaskom na potrebama osoba u posebnim situacijama i stvaranjem prilika za mlade. Siromaštvo u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući i ekstremno siromaštvo, i dalje je najveći globalni izazov, a njegovo iskorjenjivanje neophodan je preduvjet za održivi razvoj.

11. Klimatske promjene jedan su od najvećih izazova našeg doba s negativnim učincima koje nerazmjerno osjećaju zemlje u razvoju, posebno one koje su posebno osjetljive na negativne učinke klimatskih promjena. Obvezujemo se da ćemo ubrzati ispunjavanje obveza iz Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama² i Pariškog sporazuma³.

12. Kako bismo ispunili svoje temeljno obećanje da ćemo nadolazeće generacije zaštititi od pošasti rata, moramo se pridržavati međunarodnog prava, uključujući Povelju, i u potpunosti iskoristiti sve instrumente i mehanizme utvrđene u Povelji, intenzivirati našu upotrebu diplomacije, obvezati se na mirno rješavanje naših sporova, suzdržavati se od prijetnje silom ili upotrebe sile ili činova agresije, poštovati međusobnu suverenost i teritorijalnu cjelovitost, poštovati načela političke neovisnosti i samoodređenja te jačati odgovornost i okončati nekažnjivost. Budući da se izazovi i rizici za međunarodni mir i sigurnost javljaju u sve opasnijim oblicima, u tradicionalnim i novim područjima, naši naponi moraju držati korak s njima.

13. Svaka obveza iz ovog Pakta u potpunosti je dosljedna i usklađena s međunarodnim pravom, uključujući zakonodavstvo o ljudskim pravima. Ponovno potvrđujemo Opću deklaraciju o ljudskim pravima⁴ i u njoj sadržane temeljne

¹ Rezolucija 70/1.

² Zbornik ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 1771., br. 30822.

³ Donesen u okviru UNFCCC-a u dokumentu [FCCC/CP/2015/10/Add.1](#), Odluka 1/CP.21.

⁴ Rezolucija 217 A (III).

slobode. Provedbom Pakta poboljšat će se potpuno uživanje ljudskih prava i dostojanstva za sve, što je ključni cilj. Poštovat ćemo, štititi, promicati i ostvarivati sva ljudska prava, prepoznajući njihovu univerzalnost, nedjeljivost, međuovisnost i međupovezanost te ćemo biti nedvosmisleni u tome za što se zalažemo i što štitimo – za slobodu od straha i slobodu od oskudice za sve.

14. Prepoznamo da naša nastojanja da ispravimo nepravdu i smanjimo nejednakosti unutar zemalja i među njima radi izgradnje mirnih, pravednih i uključivih društava ne mogu uspjeti ako ne uložimo veće napore u promicanje tolerancije, prihvaćanje raznolikosti i borbu protiv svih oblika diskriminacije, uključujući rasizam, rasnu diskriminaciju, ksenofobiju i povezanu netoleranciju te sve njihove strašne i suvremene oblike i manifestacije.

15. Nijedan od naših ciljeva ne može se postići bez potpunog, sigurnog, ravnopravnog i smislenog sudjelovanja i zastupljenosti svih žena u političkom i gospodarskom životu. Ponovno potvrđujemo svoju predanost Pekinškoj deklaraciji i Pekinškoj platformi za djelovanje⁵, ubrzavanju naših napora za postizanje rodne ravnopravnosti, sudjelovanja žena i osnaživanja svih žena i djevojčica u svim područjima te iskorjenjivanju svih oblika diskriminacije i nasilja nad ženama i djevojčicama.

16. Ponovno potvrđujemo svoju obvezu, preuzetu povodom sedamdeset i pete obljetnice Ujedinjenih naroda, da ćemo dati novi poticaj globalnom djelovanju kako bismo osigurali budućnost kakvu želimo i učinkovito odgovorili na trenutačne i buduće izazove, u partnerstvu sa svim relevantnim dionicima. Svjesni smo da dobrobit sadašnjih i budućih generacija te održivost našeg planeta počivaju na našoj spremnosti na djelovanje. U tu se svrhu ovim Paktom obvezujemo na 56 mjera u području održivog razvoja i financiranja razvoja, međunarodnog mira i sigurnosti, znanosti, tehnologije i inovacija te digitalne suradnje, mladih i budućih generacija te preobrazbe globalnog upravljanja.

17. Unaprijedit ćemo provedbu tih mjera putem relevantnih, propisanih međuvladinih procesa, ako postoje. Ukupnu provedbu Pakta preispitat ćemo na početku osamdeset trećeg zasjedanja Opće skupštine na sastanku šefova država i vlada. Uvjereni smo da ćemo do tada biti na dobrom putu prema boljoj i održivijoj budućnosti kakvu želimo za sebe, našu djecu i sve generacije koje će nas doći nakon nas.

I. Održivi razvoj i financiranje razvoja

18. U 2015. odlučili smo osloboditi ljudski rod od tiranije siromaštva, gladi i oskudice te izliječiti i zaštititi naš planet. Obećali smo da nitko neće biti zapostavljen. Ostvarili smo određeni napredak, ali postizanje ciljeva održivog razvoja je u opasnosti. Napredak u pogledu većine ciljeva se ili presporo postiže ili je nazadovao ispod referentne vrijednosti iz 2015. godine. Preokreće se smjer godina napretka postignutog u području održivog razvoja. Povećali su se siromaštvo, glad i nejednakost. Ljudska prava su ugrožena i postoji opasnost da će milijuni ljudi ostati zapostavljeni. Klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti, dezertifikacija te oluje pijeska i prašine, onečišćenje i drugi okolišni izazovi predstavljaju ozbiljan rizik za naš prirodni okoliš i naše izgleda za razvoj.

19. Nećemo prihvatiti budućnost u kojoj se polovici svjetskog stanovništva uskraćuju dostojanstvo i prilike niti postati čuvari onih koji uživaju privilegije i bogatstvo. Ponovno potvrđujemo da je Program održivog razvoja do 2030. naš sveobuhvatni plan za postizanje održivog razvoja u svim trima njegovim

⁵ *Izvyješće s Četvrte svjetske konferencije o ženama, Peking, 4. – 15. rujna 1995.* (publikacija Ujedinjenih naroda, br. E.96.IV.13), poglavlje I., Rezolucija 1., prilozi I. i II.

dimenzijama, prevladavanje višestrukih međusobno povezanih kriza s kojima se suočavamo i osiguravanje bolje budućnosti za sadašnje i buduće generacije. Prepoznavamo da je iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući i ekstremno siromaštvo, najveći globalni izazov i neophodan preduvjet za održivi razvoj. Održivi razvoj i ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda međuovisni su i međusobno se podupiru. Ponovno potvrđujemo da su rodna ravnopravnost i osnaživanje svih žena i djevojčica ključan preduvjet za održivi razvoj. Ne možemo ostvariti zajedničke ambicije za budućnost bez rješavanja tih izazova s hitnoćom i novim elanom. Predani smo osiguravanju toga da multilateralni sustav može ubrzati ostvarenje naših težnji da pomognemo ljudima i planetu te ćemo ljude staviti u središte svih naših aktivnosti.

Mjera 1. Poduzet ćemo odvažne, ambiciozne, ubrzane, pravedne i transformativne mjere kako bismo proveli Program održivog razvoja do 2030., ostvarili ciljeve održivog razvoja i kako nitko ne bi bio zapostavljen.

20. Ponovno potvrđujemo da su ciljevi održivog razvoja sveobuhvatan i dalekosežan skup univerzalnih transformativnih ciljeva usmjerenih na ljude. Ponovno ističemo svoju čvrstu predanost postizanju ciljeva održivog razvoja do 2030. i revitalizaciji globalnog partnerstva za održivi razvoj u bliskoj suradnji sa svim relevantnim dionicima. Prepoznavamo da je Program održivog razvoja do 2030. univerzalan i da je svim zemljama u razvoju, uključujući zemlje u posebnim situacijama, posebno afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more i male otočne države u razvoju, kao i zemlje s posebnim izazovima, uključujući zemlje sa srednjim dohotkom i zemlje koje se nalaze usred sukoba i razdoblju nakon sukoba, potrebna pomoć za provedbu Programa. Pojačat ćemo mjere za borbu protiv klimatskih promjena. Ponovno potvrđujemo načela Deklaracije iz Rija o okolišu i razvoju⁶, uključujući načelo zajedničkih, ali diferenciranih odgovornosti kako je utvrđeno u njezinu 7. načelu. Odlučujemo:

- (a) pojačati napore za potpunu provedbu Programa održivog razvoja do 2030., Akcijskog plana iz Addis Abebe⁷ i Pariškog sporazuma,
- (b) u potpunosti provesti obveze iz političke izjave dogovorene na sastanku na vrhu o ciljevima održivog razvoja 2023. godine,⁸
- (c) mobilizirati znatna i odgovarajuća sredstva i ulaganja iz svih izvora za održivi razvoj,
- (d) ukloniti sve prepreke održivom razvoju i suzdržati se od gospodarske prisile.

Mjera 2. Iskorjenjivanje siromaštva stavit ćemo u središte naših nastojanja da ostvarimo Program održivog razvoja do 2030.

21. Iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući ekstremno siromaštvo, od ključne je važnosti za cjelokupno čovječanstvo. Odlučujemo:

- (a) poduzeti sveobuhvatne i ciljane mjere za iskorjenjivanje siromaštva rješavanjem problema višedimenzionalne prirode siromaštva, među ostalim putem strategija ruralnog razvoja te ulaganja i inovacija u socijalnom sektoru, posebno obrazovanju i zdravstvu,

⁶ Izvješće Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju, Rio de Janeiro, 3. – 14. lipnja 1992., sv. I., rezolucije donesene na konferenciji (publikacija Ujedinjenih naroda, br. E.93.I.8 i ispravak), Rezolucija 1., Prilog I.

⁷ Rezolucija 69/313, prilog.

⁸ Rezolucija 78/1, prilog.

(b) poduzeti konkretne mjere za sprečavanje povratka ljudi u siromaštvo, među ostalim uspostavom dobro osmišljenih, održivih i učinkovitih sustava socijalne zaštite za sve koji su osjetljivi na šokove.

Mjera 3. Okončat ćemo glad i ukloniti nesigurnost opskrbe hranom i sve oblike pothranjenosti.

22. I dalje smo duboko zabrinuti zbog toga što se trećina svjetskog stanovništva još uvijek suočava s nesigurnošću opskrbe hranom te ćemo odgovoriti na uzroke nesigurnosti opskrbe hranom i pothranjenosti i rješavati ih. Odlučujemo:

(a) podupirati zemlje i zajednice pogođene nesigurnošću opskrbe hranom i svim oblicima pothranjenosti koordiniranim djelovanjem, među ostalim osiguravanjem hitne opskrbe hranom, programima, financiranjem, potporom poljoprivrednoj proizvodnji, izgradnjom nacionalne otpornosti na šokove i osiguravanjem da lanci opskrbe hranom i poljoprivreda funkcioniraju te da tržišta i trgovinski kanali i dalje budu slobodni i dostupni,

(b) pomoći zemljama u poteškoćama da se nose s nestabilnošću na međunarodnim tržištima hrane i surađivati s međunarodnim financijskim institucijama i sustavom Ujedinjenih naroda kako bi se pružila potpora zemljama u razvoju pogođenima nesigurnošću opskrbe hranom,

(c) promicati pravedne, otporne, uključive i održive poljoprivredno-prehrambene sustave kako bi svi imali pristup sigurnoj, cjenovno pristupačnoj, količinski dostatnoj i hranjivoj hrani.

Mjera 4. Premostit ćemo jaz u financiranju ciljeva održivog razvoja u zemljama u razvoju.

23. Duboko smo zabrinuti zbog sve većeg jaza u financiranju ciljeva održivog razvoja s kojim se suočavaju zemlje u razvoju. Moramo premostiti taj jaz kako bismo spriječili trajnu podjelu u pogledu održivog razvoja, povećanje nejednakosti unutar zemalja i među njima te daljnje narušavanje povjerenja u međunarodne odnose i multilateralni sustav. Primamo na znanje tekuće napore za rješavanje jaza u financiranju, među ostalim u obliku prijedloga glavnog tajnika za poticanje ostvarenja ciljeva održivog razvoja. Odlučujemo:

(a) osigurati i mobilizirati održivo, priuštivo, dostupno, transparentno i predvidljivo financiranje razvoja iz svih izvora i potrebna sredstva provedbe za zemlje u razvoju,

(b) nastaviti hitno napredovati prema poticanju ostvarenja ciljeva održivog razvoja u obliku prijedloga glavnog tajnika u Ujedinjenim narodima i na drugim relevantnim forumima,

(c) povećati i ispuniti naše obveze pružanja službene razvojne pomoći, uključujući obvezu većine razvijenih zemalja da ostvare cilj od 0,7 % bruto nacionalnog dohotka za službenu razvojnu pomoć i od 0,15 do 0,20 % bruto nacionalnog dohotka za službenu razvojnu pomoć najslabije razvijenim zemljama,

(d) nastaviti rasprave o modernizaciji mjerenja službene razvojne pomoći, pridržavajući se pritom postojećih obveza,

(e) osigurati da razvojna pomoć bude usmjerena na zemlje u razvoju i da dopire do njih, s posebnim naglaskom na najsiromašnije i najugroženije zemlje, te poduzeti daljnje mjere za jačanje njezine učinkovitosti,

(f) stvoriti poticajnije okruženje na globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini kako bi se povećala mobilizacija domaćih resursa i poboljšali kapaciteti, institucije i

sustavi zemalja u razvoju na svim razinama radi postizanja tog cilja, među ostalim putem međunarodne potpore, kako bi se povećala ulaganja u održivi razvoj,

(g) provoditi učinkovite gospodarske i socijalne politike te politike zaštite okoliša i osigurati dobro upravljanje i transparentne institucije za unapređenje održivog razvoja,

(h) pojačati tekuće napore u sprečavanju i borbi protiv nezakonitih financijskih tokova, korupcije, pranja novca i utaje poreza, ukloniti sigurna utočišta za počinitelje istih te vratiti imovinu stečenu nezakonitim aktivnostima,

(i) promicati uključivu i učinkovitu međunarodnu poreznu suradnju koja znatno doprinosi nacionalnim naporima za postizanje ciljeva održivog razvoja jer zemljama omogućuje da učinkovito mobiliziraju svoje domaće resurse te naglasiti da su potrebna poboljšanja postojećih međunarodnih struktura poreznog upravljanja. Predani smo jačanju uključivosti i učinkovitosti porezne suradnje u Ujedinjenim narodima, uzimajući pritom u obzir rad drugih relevantnih foruma i institucija, te ćemo nastaviti konstruktivno sudjelovati u procesu razvoja okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o međunarodnoj poreznoj suradnji,

(j) istražiti mogućnosti za međunarodnu suradnju u području oporezivanja imućnih pojedinaca na odgovarajućim forumima,

(k) podupirati zemlje u razvoju kako bi se potaknula veća ulaganja privatnog sektora u održivi razvoj, među ostalim promicanjem uključivih i inovativnih mehanizama financiranja i partnerstava te stvaranjem poticajnijeg domaćeg i međunarodnog regulatornog i investicijskog okruženja te katalitičkim korištenjem javnog financiranja,

(l) povećati potporu iz svih izvora za ulaganja u povećanje proizvodnih kapaciteta, uključivu i održivu industrijalizaciju, infrastrukturu i strukturnu gospodarsku preobrazbu, diversifikaciju i rast u zemljama u razvoju,

(m) osigurati ambiciozan ishod na Četvrtoj međunarodnoj konferenciji o financiranju razvoja 2025. kako bi se premostio jaz u financiranju ciljeva održivog razvoja i ubrzali provedba Programa održivog razvoja do 2030. i postizanje ciljeva održivog razvoja.

Mjera 5. Osigurati ćemo da multilateralni trgovinski sustav i dalje bude pokretač održivog razvoja.

24. Predani smo uspostavi nediskriminirajućeg, otvorenog, pravednog, uključivog, pravičnog i transparentnog multilateralnog trgovinskog sustava utemeljenog na pravilima, u čijem je središtu Svjetska trgovinska organizacija. Naglašavamo važnost multilateralnog trgovinskog sustava koji doprinosi postizanju ciljeva održivog razvoja. Ponovno ističemo da se države snažno potiče da se suzdrže od proglašenja i primjene jednostranih gospodarskih mjera koje nisu u skladu s međunarodnim pravom i Poveljom Ujedinjenih naroda, a koje ometaju potpuno ostvarenje gospodarskog i socijalnog razvoja, posebno u zemljama u razvoju. Odlučujemo:

(a) promicati rast usmjeren na izvoz u zemljama u razvoju, među ostalim, prema potrebi, povlaštenim trgovinskim pristupom za zemlje u razvoju te ciljanim posebnim i diferenciranim postupanjem koje odgovara razvojnim potrebama pojedinih zemalja, posebno najslabije razvijenih zemalja, u skladu s obvezama Svjetske trgovinske organizacije,

(b) raditi na dovršetku potrebne reforme Svjetske trgovinske organizacije,

(c) olakšati pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, posebno za zemlje u razvoju, te promicati liberalizaciju i olakšavanje trgovine i ulaganja.

Mjera 6. Ulagat ćemo u ljude kako bismo okončali siromaštvo i ojačali povjerenje i društvenu koheziju.

25. Izražavamo duboku zabrinutost zbog trajnih nejednakosti unutar zemalja i među njima te sporog napretka prema poboljšanju života i životnih uvjeta ljudi svugdje, uključujući osobe u ranjivom položaju. Moramo ispuniti ciljeve održivog razvoja za sve segmente društva, među ostalim lokalizacijom održivog razvoja, pri čemu nitko ne bi trebao biti zakinut. Naglašavamo da su jamčenje pristupa energiji i energetska sigurnost ključni za postizanje ciljeva održivog razvoja, promicanje gospodarskog razvoja, postizanje socijalne stabilnosti, nacionalne sigurnosti i dobrobiti svih nacija diljem svijeta. Odlučujemo:

(a) osigurati ambiciozan ishod na Svjetskom socijalnom sastanku na vrhu pod nazivom „Drugi svjetski sastanak na vrhu za socijalni razvoj” 2025. godine,

(b) promicati univerzalno zdravstveno osiguranje, povećati pristup kvalitetnom, uključivom obrazovanju i cjeloživotnom učenju, među ostalim u izvanrednim situacijama, te poboljšati mogućnosti za dostojanstven rad za sve i univerzalni pristup socijalnoj zaštiti kako bi se iskorijenilo siromaštvo i smanjile nejednakosti,

(c) osigurati pristup primjerenom, sigurnom i cjenovno pristupačnom stanovanju za sve te podupirati zemlje u razvoju u planiranju i provedbi pravednih, sigurnih, zdravih, pristupačnih, otpornih i održivih gradova,

(d) ubrzati rad na osiguravanju pristupa cjenovno pristupačnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve, uključujući napore za otpornu i sigurnu prekograničnu energetska infrastrukturu, te znatno povećati udio energije iz obnovljivih izvora,

(e) maksimizirati pozitivan doprinos migranata održivom razvoju zemalja podrijetla, tranzita, odredišta i zemalja domaćina te ojačati međunarodna partnerstva i globalnu suradnju za sigurne, uredne i zakonite migracije kako bi se sveobuhvatno odgovorilo na uzroke nezakonitih migracija i zajamčili sigurnost, dostojanstvo i ljudska prava svih migranata, bez obzira na njihov migracijski status,

(f) pozabaviti se problemom nestašice vode i promicati njezino sprečavanje te izgraditi otpornost na suše kako bi se stvorio svijet u kojem je voda održiv resurs i kako bi se za sve osigurali dostupnost čiste vode sigurne za piće, dobrih sanitarnih uvjeta i higijene te održivo upravljanje njima,

(g) promicati pristup održivom razvoju utemeljen na informacijama o riziku od katastrofa kojim se smanjenje rizika od katastrofa uključuje u politike, programe i ulaganja na svim razinama.

Mjera 7. Pojačat ćemo napore za izgradnju mirnih, pravednih i uključivih društava za održivi razvoj, osigurati pristup pravosuđu za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama te poštovati ljudska prava i temeljne slobode.

26. Ponovno potvrđujemo potrebu za izgradnjom mirnih, pravednih i uključivih društava koja pružaju jednak pristup pravosuđu i koja se temelje na poštovanju ljudskih prava, vladavini prava i dobrom upravljanju na svim razinama te na transparentnim, učinkovitim i odgovornim institucijama. Ponovno potvrđujemo da su sva ljudska prava univerzalna, nedjeljiva, međusobno povezana, međuovisna i da se međusobno osnažuju te da se sa svim ljudskim pravima mora postupati na pravedan i jednak način, jednako i s istim naglaskom. Odlučujemo:

(a) poštovati, štiti i ostvarivati sva ljudska prava i temeljne slobode, uključujući pravo na razvoj, promicati vladavinu prava na nacionalnoj i

međunarodnoj razini, osigurati jednaku pravdu za sve i razvijati dobro upravljanje na svim razinama te transparentne, uključive, učinkovite i odgovorne institucije na svim razinama,

(b) promicati i štititi ljudska prava i provedbu Programa održivog razvoja do 2030. kao međusobno povezane i uzajamno osnažujuće elemente, istodobno prepoznajući da Program održivog razvoja do 2030. sadržava obvezu da se nikoga ne zapostavi i da se njime predviđa svijet univerzalnog poštovanja i promicanja ljudskih prava i ljudskog dostojanstva, vladavine prava, pravde, jednakosti i nediskriminacije.-

Mjera 8. Ostvarit ćemo rodnu ravnopravnost i osnaživanje svih žena i djevojčica kao ključan doprinos napretku u ostvarivanju svih ciljeva održivog razvoja.

27. Prepoznamo da ostvarenje punog ljudskog potencijala i održivog razvoja nije moguće ako se ženama i djevojčicama uskraćuju potpuna ljudska prava i mogućnosti. Održiv, uključiv i pravedan gospodarski rast i održivi razvoj mogu se ostvariti samo ako se ljudska prava svih žena, adolescentica i djevojčica u potpunosti poštuju, štite i ostvaruju. Odlučujemo:

(a) poduzeti odvažne, ambiciozne, ubrzane, pravedne i transformativne mjere kako bi se osiguralo da sve žene i djevojčice u potpunosti i ravnopravno uživaju sva ljudska prava i temeljne slobode,

(b) hitno ukloniti sve pravne, društvene i gospodarske prepreke kako bi se postigla rodna ravnopravnost i osiguralo potpuno i učinkovito sudjelovanje žena i jednake mogućnosti za njihovo vodstvo na svim razinama donošenja odluka u političkom, gospodarskom i javnom životu,

(c) poduzeti ciljne i ubrzane mjere za iskorjenjivanje svih oblika nasilja i uznemiravanja nad svim ženama i djevojčicama, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje,

(d) znatno povećati ulaganja kako bi se premostio rodni jaz, među ostalim u sektoru skrbi i potpore, prepoznajući povezanost siromaštva i rodne neravnopravnosti te potrebu za jačanjem potpore institucijama u pogledu rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena,

(e) provesti reforme kako bi se ženama dala jednaka prava na gospodarske resurse, kao i na pristup vlasništvu i kontroli nad zemljištem i drugim oblicima imovine, nad financijskim uslugama, nasljedstvom, prirodnim resursima i odgovarajućim novim tehnologijama, u skladu s nacionalnim zakonima,

(f) zajamčiti univerzalan pristup zaštiti spolnog i reproduktivnog zdravlja i reproduktivnim pravima dogovoren u skladu s Programom djelovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju⁹, Pekinškom platformom za djelovanje i zaključnim dokumentima o rezultatima njihovih revizijskih konferencija,

Mjera 9. Pojačat ćemo mjere za borbu protiv klimatskih promjena.

28. Duboko smo zabrinuti zbog trenutačnog sporog napretka u borbi protiv klimatskih promjena. Jednako smo duboko zabrinuti zbog kontinuiranog rasta emisija stakleničkih plinova te prepoznamo važnost načina provedbe i potpore za zemlje u razvoju te sve veću učestalost, intenzivnost i razmjere negativnih učinaka klimatskih promjena, posebno na zemlje u razvoju i one zemlje koje su osobito osjetljive na negativne učinke klimatskih promjena. Što se tiče ostvarivanja ciljeva Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama i Pariškog sporazuma,

⁹ *Izvjeshće s Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju, Kairo, 5. – 13. rujna 1994.* (publikacija Ujedinjenih naroda, br. E.95.XIII.18), poglavlje I., Rezolucija 1., prilog.

ponovno potvrđujemo važnost ubrzavanja djelovanja u ovom ključnom desetljeću na temelju najboljih dostupnih znanstvenih spoznaja, odražavajući pravednost i načelo zajedničkih, ali diferenciranih odgovornosti i odgovarajućih sposobnosti, s obzirom na različite nacionalne okolnosti i u kontekstu održivog razvoja i napora za iskorjenjivanje siromaštva. Odlučujemo:

(a) ponovno potvrditi cilj Pariškog sporazuma u pogledu temperature koji se odnosi na zadržavanje povećanja globalne prosječne temperature na razini koja je znatno niža od 2 °C iznad predindustrijske razine i ulaganje napora u ograničavanje povišenja temperature na 1,5 °C iznad predindustrijske razine, prepoznajući da bi se time znatno smanjili rizici i učinci klimatskih promjena, te naglašavamo da će učinci klimatskih promjena biti znatno niži pri povećanju temperature od 1,5 °C stupnjeva nego pri povećanju od 2 °C te smo odlučni uložiti napore u ograničavanje povećanja temperature na 1,5 °C,

(b) pozdraviti odluke donesene na dvadeset osmom zasjedanju Konferencije stranaka Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime, uključujući odluke donesene u okviru „Konsenzusa iz Ujedinjenih Arapskih Emirata”, koje sadrže ishod prvog globalnog pregleda stanja provedbe Pariškog sporazuma na petom zasjedanju Konferencije stranaka koja služi kao sastanak stranaka Pariškog sporazuma,

(c) dodatno osvijestiti potrebu za dubokim, brzim i održivim smanjenjem emisija stakleničkih plinova u skladu s ciljem od 1,5 °C i pozvati stranke da, na način utvrđen na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir Pariški sporazum i njihove različite nacionalne okolnosti, putove i pristupe, doprinesu sljedećim globalnim naporima: utrostručenju kapaciteta za energiju iz obnovljivih izvora na globalnoj razini i udvostručenju globalne prosječne godišnje stope poboljšanja energetske učinkovitosti do 2030., ubrzavanju rada na postupnom smanjenju proizvodnje energije iz ugljena s nesmanjenim emisijama, ubrzavanju globalnih napora za postizanje energetske sustava s nultom neto stopom emisija, upotrebom goriva s nultim i niskim emisijama ugljika znatno prije ili do sredine stoljeća, napuštanju fosilnih goriva u energetskim sustavima na pravedan, uredan i pošten način, ubrzavajući djelovanje u ovom ključnom desetljeću kako bi se do 2050. postigla nulta neto stopa emisija u skladu sa znanstvenim spoznajama, ubrzavanju korištenja tehnologija s nultom i niskom stopom emisija, uključujući, među ostalim, obnovljive izvore energije, nuklearne tehnologije, tehnologije za smanjenje i uklanjanje ugljika kao što su hvatanje, upotreba i skladištenje ugljika, posebno u sektorima u kojima je teško smanjiti emisije, te niskougljičnu proizvodnju vodika, ubrzavanju i znatnom smanjenju emisija koje ne sadrže ugljični dioksid na globalnoj razini, uključujući posebno emisije metana do 2030., ubrzavanju smanjenja emisija iz cestovnog prometa nizom načina, među ostalim razvojem infrastrukture i brzim uvođenjem korištenja vozila s nultim i niskim emisijama i postupnom ukidanju neučinkovitih subvencija za fosilna goriva kojima se ne rješava problem energetske siromaštva ili pravedne tranzicije, što je prije moguće,

(d) prepoznati da prijelazna goriva mogu imati ulogu u olakšavanju energetske tranzicije, uz istodobno osiguravanje energetske sigurnosti,

(e) dodatno naglasiti važnost očuvanja, zaštite i obnove prirode i ekosustava za postizanje temperaturnog cilja Pariškog sporazuma, među ostalim pojačanim naporima za zaustavljanje i preokretanje trenda krčenja i propadanja šuma do 2030., te važnost drugih kopnenih i morskih ekosustava koji djeluju kao ponori i spremnici stakleničkih plinova, kao i očuvanjem bioraznolikosti, uz istodobno osiguravanje

socijalnih i okolišnih zaštitnih mjera, u skladu s Globalnim okvirom za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala¹⁰,

(f) ponovno potvrditi našu odlučnost da na dvadeset devetom zasjedanju Konferencije stranaka Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama odredimo novi zajednički kvantificirani cilj od 100 milijardi američkih dolara godišnje, uzimajući u obzir potrebe i prioritete zemalja u razvoju,

(g) ponovno potvrditi nacionalno utvrđenu prirodu nacionalno utvrđenih doprinosa i članak 4. stavak 4. Pariškog sporazuma te potaknuti stranke Pariškog sporazuma da u našim sljedećim nacionalno utvrđenim doprinosima iznesu ambiciozne ciljeve smanjenja emisija u cijelom gospodarstvu koji obuhvaćaju sve stakleničke plinove, sektore i kategorije te su usklađeni s ograničavanjem globalnog zatopljenja na 1,5 °C, prema najnovijim znanstvenim spoznajama, s obzirom na različite nacionalne okolnosti.

(h) znatno poboljšati međunarodnu suradnju i međunarodno poticajno okruženje kako bi se u sljedećem krugu nacionalno utvrđenih doprinosa potaknule ambicije,

(i) prepoznati da će se financijska sredstva za prilagodbu morati znatno povećati kako bi se provela odluka o udvostručenju financijskih sredstava za prilagodbu, pružila potpora hitnoj i promjenjivoj potrebi za ubrzavanjem prilagodbe i izgradnjom otpornosti u zemljama u razvoju, istodobno naglašavajući da su financiranje, izgradnja kapaciteta i prijenos tehnologije ključni pokretači djelovanja u području klime i napominjući da je povećanje pružanja i mobilizacije novih i dodatnih instrumenata koji se temelje na bespovratnim sredstvima, izrazito povlaštenim financijskim sredstvima i nedužničkim instrumentima i dalje ključno za potporu zemljama u razvoju, posebno dok iste provode tu tranziciju na pošten i pravedan način,

(j) dodatno operacionalizirati i iskoristiti nove mehanizme financiranja, uključujući Fond, za odgovor na gubitke i štetu,

(k) zaštititi sve na Zemlji univerzalnom pokrivenošću sustava ranog upozoravanja na više opasnosti do 2027., među ostalim ubrzanom provedbom inicijative ranog upozoravanja za sve.

Mjera 10. Ubrzat ćemo rad na obnovi, zaštiti, očuvanju i održivom iskorištavanju okoliša.

29. Duboko smo zabrinuti zbog brzog uništavanja okoliša i prepoznavamo hitnu potrebu za korjenitim promjenama u našem pristupu kako bi se postigao svijet u kojem čovječanstvo živi u skladu s prirodom. Moramo očuvati, obnoviti i održivo iskorištavati ekosustave i prirodne resurse našeg planeta kako bismo podržali zdravlje i dobrobit sadašnjih i budućih generacija. Pozabavit ćemo se negativnim učincima klimatskih promjena, podizanja razine mora, gubitka bioraznolikosti, onečišćenja, nestašice vode, poplava, dezertifikacije, degradacije zemljišta, suše, krčenja šuma te oluja pijeska i prašine. Odlučujemo:

(a) postići svijet u kojem čovječanstvo živi u skladu s prirodom, očuvati i održivo iskorištavati resurse našeg planeta i preokrenuti trendove uništavanja okoliša,

(b) poduzeti ambiciozne mjere za poboljšanje zdravlja, produktivnosti, održive upotrebe i otpornosti oceana i njihovih ekosustava te za očuvanje i održivo iskorištavanje i obnovu mora i slatkovodnih resursa, kao i šuma, planina, ledenjaka i

¹⁰ Program Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša, dokument [CBD/COP/15/17](#), Odluka 15/4, prilog.

suhih područja, te za zaštitu, očuvanje i obnovu bioraznolikosti, ekosustava i divljih vrsta,

(c) promicati održive obrasce potrošnje i proizvodnje, uključujući održive načine života, te pristupe kružnom gospodarstvu kao put prema postizanju održivih obrazaca potrošnje i proizvodnje te inicijative za nultu stopu otpada,

(d) ubrzati napore za rješavanje problema onečišćenja zraka, tla, slatkih voda i oceana, uključujući dobro upravljanje kemikalijama, te raditi na sklapanju međunarodnog pravno obvezujućeg instrumenta o onečišćenju plastikom, među ostalim u morskom okolišu, s ciljem dovršetka pregovora do kraja 2024.,

(e) provesti okvir za zaustavljanje i preokretanje trenda gubitka bioraznolikosti do 2030. i provesti sve multilateralne sporazume o okolišu,

(f) zaštititi naš planet i odgovoriti na globalne izazove u području okoliša jačanjem međunarodne suradnje u području okoliša te provedbom i poštovanjem multilateralnih sporazuma o okolišu.

Mjera 11. Zaštititi ćemo i promicati kulturu i sport kao sastavne dijelove održivog razvoja.

30. Prepoznamo da kultura i sport pojedincima i zajednicama pružaju snažan osjećaj identiteta i potiču socijalnu koheziju. Također prepoznamo da sport može doprinijeti zdravlju i dobrobiti pojedinaca i zajednica. Kultura i sport stoga su važni pokretači održivog razvoja. Odlučujemo:

(a) osigurati da kultura i sport mogu doprinijeti učinkovitijem, uključivijem, pravednijem i održivijem razvoju, integrirati kulturu u politike i strategije gospodarskog i socijalnog razvoja te razvoja u području okoliša te osigurati odgovarajuća javna ulaganja u zaštitu i promicanje kulture,

(b) poticati pojačanu međunarodnu suradnju u pogledu povrata kulturnih dobara duhovne, drevne, povijesne i kulturne vrijednosti u zemlje podrijetla, uključujući, ali ne ograničavajući se na umjetničke predmete, spomenike, muzejske predmete, rukopise i dokumente, te snažno poticati relevantne privatne subjekte da se na sličan način uključe, među ostalim putem bilateralnog dijaloga i uz pomoć multilateralnih mehanizama, ovisno o slučaju,

(c) promicati i podupirati međukulturni i međuvjerski dijalog kako bi se ojačala socijalna kohezija i doprinijelo održivom razvoju.

Mjera 12. Planirat ćemo za budućnost i pojačati zajedničke napore kako bismo ostvarili potpunu provedbu Programa održivog razvoja do i nakon 2030. godine.

31. I dalje smo čvrsto usmjereni i predani postizanju ciljeva održivog razvoja do 2030. godine. Nastavit ćemo ulagati napore u izgradnju budućnosti kakvu želimo rješavanjem postojećih, novih i novonastalih izazova za održivi razvoj do i nakon 2030. godine. Odlučujemo:

(a) postići značajan napredak prema potpunom i pravodobnom ostvarenju Programa održivog razvoja do 2030., među ostalim jačanjem uloge političkog foruma na visokoj razini o održivom razvoju kao glavne platforme za praćenje i preispitivanje agende održivog razvoja,

(b) pozvati politički forum na visokoj razini pod pokroviteljstvom Opće skupštine da u rujnu 2027. razmotri kako ćemo unaprijediti održivi razvoj do 2030. i nakon toga, kao prioritet koji je u središtu našeg rada.

II. Međunarodni mir i sigurnost

32. Globalno sigurnosno okruženje prolazi kroz korjenitu preobrazbu. Zabrinuti smo zbog sve većih i raznolikih prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti, posebno zbog kršenja ciljeva i načela Povelje, te zbog sve većih rizika od nuklearnog rata koji bi mogao predstavljati egzistencijalnu prijetnju čovječanstvu. U tom kontekstu koji se mijenja i dalje smo predani uspostavi pravednog i trajnog mira. Ponovno potvrđujemo svoju predanost djelovanju u skladu s međunarodnim pravom, uključujući Povelju i njezine svrhe i načela, te ispunjavanju naših obveza u dobroj vjeri. Ponovno potvrđujemo nužnost poštovanja i promicanja vladavine prava na međunarodnoj razini u skladu s načelima Povelje Ujedinjenih naroda te u tom pogledu podsjećamo na važnost Deklaracije o načelima međunarodnog prava o prijateljskim odnosima i suradnji između država u skladu s Poveljom Ujedinjenih naroda.¹¹ Ponovno ističemo svoje potpuno poštovanje suverene jednakosti svih država članica, načela jednakih prava i samoodređenja naroda te našu obvezu suzdržavanja od prijetnje ili upotrebe sile protiv teritorijalne cjelovitosti ili političke neovisnosti bilo koje države, kao i našu predanost mirnom rješavanju međunarodnih sporova. Isto tako ponovno potvrđujemo svoju predanost Općoj deklaraciji o ljudskim pravima.

33. Ujedinjeni narodi imaju nezamjenjivu ulogu u održavanju međunarodnog mira i sigurnosti. Naše napore u hitnom rješavanju akumulirajućih i raznolikih prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti na kopnu, moru, u zraku, svemiru i kibernetičkom prostoru trebalo bi poduprijeti naporima za obnovu povjerenja, jačanje solidarnosti i produbljivanje međunarodne suradnje, među ostalim pojačanom primjenom diplomacije. Primamo na znanje Novu agendu za mir.¹²

Mjera 13. Udvostručit ćemo napore za izgradnju i održavanje mirnih, uključivih i pravednih društava i rješavanje temeljnih uzroka sukoba.

34. Prepoznamo međuovisnost međunarodnog mira i sigurnosti, održivog razvoja i ljudskih prava te ponovno potvrđujemo važnost vladavine prava na međunarodnoj i nacionalnoj razini. Zabrinuti smo zbog mogućeg učinka koji bi globalno povećanje vojnih rashoda moglo imati na ulaganja u održivi razvoj i održavanje mira. Odlučujemo:

(a) ojačati otpornost i pružiti sveobuhvatan odgovor na pokretače i temeljne uzroke oružanih sukoba, nasilja i nestabilnosti te njihove posljedice, među ostalim ubrzavanjem ulaganja u Program održivog razvoja do 2030. i ciljeve održivog razvoja te njihovu provedbu,

(b) osigurati jednak pristup pravosuđu, štititi prostor za građansko djelovanje i poštovati ljudska prava za sve, među ostalim promicanjem kulture mira, uključenosti, tolerancije i mirnog suživota, iskorjenjivanjem vjerske diskriminacije, borbom protiv rasizma, rasne diskriminacije i ksenofobije u svim njihovim manifestacijama te hvatanjem u koštac s izazovima za preživljavanje, egzistenciju i dostojanstvo svih ljudi,

(c) osigurati da vojna potrošnja ne ugrozi ulaganja u održivi razvoj i izgradnju održivog mira te zatražiti od glavnog tajnika da do kraja sedamdeset devete sjednice dostavi analizu učinka globalnog povećanja vojnih rashoda na postizanje ciljeva održivog razvoja.

Mjera 14. Zaštitit ćemo sve civile u oružanim sukobima.

35. Najoštrije osuđujemo razoran učinak oružanih sukoba na civile, civilnu infrastrukturu i kulturnu baštinu, a posebno smo zabrinuti zbog nerazmjernog učinka nasilja u oružanim sukobima na žene, djecu, osobe s invaliditetom i druge osobe u ranjivom položaju. Genocid, zločini protiv čovječnosti i ratni zločini, uključujući

¹¹ Rezolucija 2625 (XXV), prilog.

¹² A/77/CRP.1/Add.8.

namjerne napade na civile i civilnu infrastrukturu, zabranjeni su međunarodnim pravom. Ponovno potvrđujemo svoju predanost obvezama koje smo preuzeli na temelju međunarodnog prava, uključujući međunarodno humanitarno pravo, međunarodno zakonodavstvo o ljudskim pravima i međunarodno pravo o izbjeglicama. Odlučujemo:

(a) poduzeti konkretne i praktične mjere za zaštitu svih civila u oružanim sukobima,

(b) ubrzati provedbu naših obveza u okviru programa za djecu pogođenu oružanim sukobima,

(c) ograničiti ili suzdržati se, ovisno o slučaju, od upotrebe eksplozivnog oružja u naseljenim područjima ako se može očekivati da će njegova uporaba prouzročiti štetu civilima ili civilnim objektima, uključujući ključnu civilnu infrastrukturu, škole, zdravstvene ustanove i vjerske objekte, u skladu s međunarodnim pravom,

(d) omogućiti siguran, brz i neometan humanitarni pristup i pomoć te u potpunosti poštovati humanitarna načela čovječnosti, neutralnosti, nepristranosti i neovisnosti, u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom i uz potpuno poštovanje Rezolucije Opće skupštine 46/182 od 19. prosinca 1991. i s njom povezanih rezolucija o jačanju koordinacije hitne humanitarne pomoći Ujedinjenih naroda,

(e) poštovati i štititi humanitarno osoblje, Ujedinjene narode i povezano osoblje, uključujući nacionalno i lokalno osoblje, njihove objekte, opremu, sredstva prijevoza i zalihe, u skladu s našim obvezama na temelju međunarodnog prava, uključujući međunarodno humanitarno pravo,

(f) poštovati i štititi novinare, medijske stručnjake i povezano osoblje koji rade u situacijama oružanog sukoba te ponovno potvrditi da se oni u takvim situacijama smatraju civilima, u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom,

(g) udvostručiti naše napore kako bismo okončali nekažnjavanje i osigurali odgovornost za kršenja međunarodnog humanitarnog prava, najteža kaznena djela prema međunarodnom pravu, uključujući genocid, ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i druge najteže zločine te druge teške prekršaje, kao što su izgladnjivanje civila kao metoda rata te rodno uvjetovano nasilje, uključujući seksualno nasilje povezano sa sukobima,

(h) pozvati države članice da donesu nacionalno zakonodavstvo, propise i postupke, ako oni već ne postoje, radi provođenja nadzora nad međunarodnim transferom konvencionalnog oružja i vojne opreme, kojim se upravlja rizicima da bi takvi prijenosi mogli olakšati, doprinijeti ili dovesti do kršenja međunarodnog humanitarnog prava i zakonodavstva o ljudskim pravima te da osiguraju da su takvo zakonodavstvo, propisi i postupci u skladu s obvezama država na temelju primjenjivih međunarodnih ugovora kojih su stranke.

Mjera 15. Pobrinut ćemo se da osobe pogođene humanitarnim krizama dobiju potrebnu potporu.

36. Izražavamo ozbiljnu zabrinutost zbog dosad nezabilježenog broja ljudi pogođenih humanitarnim krizama, uključujući osobe koje se suočavaju s prisilnim i sve dugotrajnijim raseljavanjem te osobe pogođene glađu, akutnom nesigurnošću opskrbe hranom, teškom nestašicom hrane i uvjetima sličnima istoj. Odlučujemo:

(a) pojačati napore za sprečavanje, predviđanje i ublažavanje učinka humanitarnih kriza na osobe kojima je potrebna pomoć, obraćajući posebnu pozornost na potrebe osoba u najranjivijim situacijama,

(b) riješiti temeljne uzroke prisilnog i dugotrajnog raseljavanja, uključujući masovno raseljavanje stanovništva, te provesti i olakšati pristup trajnim rješenjima za interno raseljene osobe, izbjeglice i apatride, među ostalim pravednom međunarodnom podjelom tereta i odgovornosti te potporom zajednicama domaćinima, uz potpuno poštovanje načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja izbjeglica,

(c) eliminirati pošast gladi, akutnu nesigurnost opskrbe hranom, teške nestašice hrane i uvjete slične teškim nestašicama hrane u oružanim sukobima sada i za buduće generacije, iskoristiti sva znanja, resurse i kapacitete koji su nam na raspolaganju, ispuniti naše obveze u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom, među ostalim poštovanjem obveza međunarodnog humanitarnog prava u pogledu uklanjanja prepreka pružanju humanitarne pomoći, te osigurati da osobe kojima je potrebna pomoć dobiju prijeko potrebnu pomoć, jačati rano upozoravanje, razvijati sustave socijalne zaštite i poduzimati preventivne mjere za izgradnju otpornosti ugroženih zajednica,

(d) znatno povećati financijsku i druge oblike potpore zemljama i zajednicama suočenima s humanitarnim krizama, uključujući zajednice domaćine, među ostalim povećanjem pravodobnog i predvidljivog financiranja te inovativnih i anticipativnih mehanizama financiranja, kao i jačanjem partnerstava s međunarodnim financijskim institucijama kako bi se spriječila i smanjila humanitarna patnja te kako bi se na nju odgovorilo i pomoglo onima kojima je to potrebno.

Mjera 16. Promicati ćemo suradnju i razumijevanje među državama članicama, ublažavati napetosti, tražiti mirno rješavanje sporova i rješavati sukobe.

37. Ponovno potvrđujemo svoju predanost preventivnoj diplomaciji, mirnom rješavanju sporova i važnosti dijaloga među državama. Prepoznamo ulogu Ujedinjenih naroda u preventivnoj diplomaciji i mirnom rješavanju sporova te važnost partnerstva Ujedinjenih naroda s regionalnim i podregionalnim organizacijama za sprečavanje i rješavanje sukoba i sporova među državama članicama u skladu s Poveljom. Odlučujemo:

(a) ponovno potvrditi naše obveze na temelju međunarodnog prava, uključujući Povelju te njezine svrhe i načela,

(b) poduzimati učinkovite kolektivne mjere, u skladu s Poveljom, za sprečavanje i uklanjanje prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti te revitalizirati i primjenjivati postojeće alate i mehanizme za mirno rješavanje sporova,

(c) razvijati i provoditi mehanizme potrebne za mirno rješavanje sporova, izgradnju povjerenja, rano upozoravanje i upravljanje krizama na podregionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini kako bi se odgovorilo na nove i novonastale prijetnje međunarodnom miru i sigurnosti,

(d) provoditi i primjenjivati mjere za izgradnju povjerenja kako bi se smanjile napetosti i promicali međunarodni mir i sigurnost,

(e) pojačati upotrebu diplomacije i posredovanja kako bi se ublažile napetosti u situacijama koje mogu predstavljati prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti, među ostalim ranim diplomatskim naporima,

(f) pozvati glavnog tajnika da aktivno koristi svoje funkcije posredovanja i osigurati da su Ujedinjeni narodi odgovarajuće opremljeni za vođenje i podupiranje posredovanja i preventivne diplomacije te potaknuti glavnog tajnika da skrene pozornost Vijeća sigurnosti na sva pitanja koja bi mogla ugroziti održavanje međunarodnog mira i sigurnosti,

(g) podupirati ulogu regionalnih i podregionalnih organizacija u diplomaciji, posredovanju i mirnom rješavanju sporova te u tom pogledu jačati koordinaciju i suradnju između tih organizacija i Ujedinjenih naroda.

Mjera 17. Ispunit ćemo svoju obvezu poštovanja odluka Međunarodnog suda i poštovati njegov mandat u svakom slučaju u kojem je naša država stranka.

38. Prepoznavamo pozitivan doprinos Međunarodnog suda, glavnog pravosudnog tijela Ujedinjenih naroda, među ostalim u rješavanju sporova među državama. Ponovno potvrđujemo obvezu svih država da poštuju odluke Međunarodnog suda u predmetima u kojima su stranke. Odlučujemo:

(a) poduzeti odgovarajuće korake kako bi se osiguralo da Međunarodni sud može u potpunosti i učinkovito izvršavati svoj mandat i promicati svijest o svojoj ulozi u mirnom rješavanju sporova, poštujući pritom da stranke u bilo kojem sporu mogu tražiti i druga miroljubiva sredstva po vlastitom izboru.

Mjera 18. Izgraditi ćemo i održavati mir.

39. Prepoznavamo da države članice snose primarnu odgovornost za sprečavanje sukoba i izgradnju mira u svojim zemljama te da nacionalni naponi za izgradnju i održavanje mira doprinose održavanju međunarodnog mira i sigurnosti. Primjereno, predvidljivo i održivo financiranje izgradnje mira od ključne je važnosti i pozdravljamo nedavnu odluku Opće skupštine o povećanju sredstava dostupnih Fondu Ujedinjenih naroda za izgradnju mira. Odlučujemo:

(a) ispuniti svoju obvezu iz Programa održivog razvoja do 2030. o znatnom smanjenju svih oblika nasilja i povezanih stopa smrtnosti svugdje,

(b) udvostručiti napore za iskorjenjivanje svih oblika nasilja nad svim ženama i djevojčicama,

(c) suzbijati rasizam i ukloniti rasnu diskriminaciju, ksenofobiju i vjersku netoleranciju te sve druge oblike netolerancije i diskriminacije iz naših društava te promicati međuvjerski i međukulturni dijalog,

(d) ojačati i provoditi postojeće nacionalne strategije prevencije i pristupe za održavanje mira te razmotriti njihovo razvijanje tamo gdje ne postoje, na dobrovoljnoj osnovi i u skladu s nacionalnim prioritetima, kako bi se riješili temeljni uzroci nasilja i oružanog sukoba,

(e) pružiti pomoć državama, na njihov zahtjev, među ostalim putem Komisije za izgradnju mira i cijelog sustava Ujedinjenih naroda, u potpunosti u skladu s nacionalnom odgovornošću i potrebama, u izgradnji nacionalnih kapaciteta za promicanje, razvoj i provedbu njihovih nacionalnih napora za prevenciju i rješavanje temeljnih uzroka nasilja i sukoba u njihovim zemljama, među ostalim razmjenom najboljih praksi i stečenih iskustava,

(f) pozabaviti se rizicima povezanim s nezakonitom trgovinom malim i lakim oružjem, njegovim dijelovima i streljivom ili povezanim streljivom, među ostalim putem nacionalnih strategija i pristupa za sprečavanje,

(g) ukloniti rizike za održavanje mira koji nastaju zbog dezinformacija, pogrešnih informacija, govora mržnje i sadržaja kojim se potiče nanošenje štete, uključujući sadržaj koji se širi putem digitalnih platformi, uz poštovanje prava na slobodu izražavanja i privatnost te osiguravanje neometanog pristupa internetu u skladu s međunarodnim pravom, domaćim zakonodavstvom i nacionalnim politikama,

(h) raditi na snažnijem usklađivanju između Ujedinjenih naroda, međunarodnih i regionalnih financijskih institucija te potreba država članica

pogođenih oružanim sukobom i nasiljem te učinaka regionalnih sukoba kako bi se pružila potpora njihovoj gospodarskoj stabilnosti, nacionalnim naporima za prevenciju i izgradnju mira, u skladu s njihovim mandatima i potpuno u skladu s odgovornošću na nacionalnoj razini.

Mjera 19. Ubrzat ćemo provedbu naših obveza u pogledu žena, mira i sigurnosti.

40. Prepoznavamo ulogu žena kao mirovnih aktera. Potpuno, ravnopravno, sigurno i smisleno sudjelovanje žena u donošenju odluka na svim razinama mira i sigurnosti, uključujući sprečavanje i rješavanje sukoba, posredovanje i mirovne operacije, ključno je za postizanje održivog mira. Najoštrije osuđujemo povećanu razinu svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama, koje su posebno izložene riziku od nasilja u oružanim sukobima, situacijama nakon sukoba i humanitarnim krizama. Odlučujemo:

(a) udvostručiti napore za postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojčica, među ostalim sprečavanjem nazadovanja i uklanjanjem trajnih prepreka provedbi programa o ženama, miru i sigurnosti, te osigurati odgovarajuće financiranje inicijativa za unapređenje tih napora,

(b) ispuniti svoje obveze kako bismo osigurali da žene mogu u potpunosti, ravnopravno, sigurno i smisleno sudjelovati u svim procesima posredovanja i u mirovnim procesima pod vodstvom Ujedinjenih naroda,

(c) poduzeti konkretne korake za uklanjanje i sprečavanje cijelog niza prijetnji te kršenja i povreda ljudskih prava s kojima se suočavaju žene i djevojčice u oružanim sukobima te situacijama nakon sukoba i humanitarnim krizama, uključujući rodno uvjetovano nasilje i seksualno nasilje povezano sa sukobima,

(d) ubrzati tekuće napore kako bismo osigurali potpuno, ravnopravno, sigurno i smisleno sudjelovanje žena u mirovnim operacijama.

Mjera 20. Ubrzat ćemo provedbu naših obveza u pogledu mladih, mira i sigurnosti.

41. Prepoznavamo da je potpuno, djelotvorno, sigurno i smisleno sudjelovanje mladih ključno za održavanje i promicanje međunarodnog mira i sigurnosti. Odlučujemo:

(a) poduzeti konkretne dobrovoljne mjere za povećanje uključive zastupljenosti mladih u donošenju odluka na svim razinama u sprečavanju i rješavanju sukoba, među ostalim povećanjem mogućnosti za njihovo sudjelovanje u relevantnim međuvladinim raspravama u Ujedinjenim narodima,

(b) ojačati i provoditi postojeće nacionalne i regionalne planove za mlade, mir i sigurnost kako bismo ispunili svoje obveze i razvili ih tamo gdje ne postoje, na dobrovoljnoj osnovi,

(c) zatražiti od glavnog tajnika da do kraja osmog zasjedanja provede drugu neovisnu studiju napretka o pozitivnom doprinosu mladih mirovnim procesima i rješavanju sukoba.

Mjera 21. Prilagodit ćemo mirovne operacije kako bismo bolje odgovorili na postojeće izazove i nove okolnosti.

42. Mirovne operacije Ujedinjenih naroda, koje se smatraju mirovnim operacijama i posebnim političkim misijama, ključni su alati za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti. Suočavaju se sa sve složenijim izazovima i hitno ih je potrebno prilagoditi, uzimajući u obzir potrebe svih država članica i zemalja koje doprinose postrojbama i policiji te prioritete i odgovornosti zemalja domaćina. Mirovne operacije mogu uspjeti samo ako se aktivno traže politička rješenja i ako imaju predvidljivo,

odgovarajuće i održivo financiranje. Ponovno potvrđujemo važnost pojačane suradnje između Ujedinjenih naroda i regionalnih i podregionalnih organizacija, posebno Afričke unije, uključujući njihove mirovne operacije i uspostavu mira koje je odobrilo Vijeće sigurnosti radi održavanja ili ponovne uspostave međunarodnog mira i sigurnosti. Odlučujemo:

(a) pozvati Vijeće sigurnosti da osigura da se mirovne operacije temelje na političkim strategijama i da se vode njima te da se provode s jasnim, etapnim i prioritetnim mandatima koji su realistični i ostvarivi, s izlaznim strategijama i održivim tranzicijskim planovima te kao dio sveobuhvatnog pristupa održavanju mira u potpunosti u skladu s međunarodnim pravom i Poveljom,

(b) zatražiti od glavnog tajnika da provede preispitivanje budućnosti svih oblika mirovnih operacija Ujedinjenih naroda, uzimajući u obzir iskustva stečena u prethodnim i tekućim procesima reformi, te da državama članicama pruži strateške preporuke usmjerene na djelovanje o tome kako se paket instrumenata Ujedinjenih naroda može prilagoditi novim potrebama kako bi se omogućili prilagodljiviji i prilagođeniji odgovori na postojeće izazove, izazove u nastajanju i buduće izazove,

(c) osigurati da se mirovne operacije u najranijoj mogućoj fazi uključe u planiranje tranzicija sa zemljama domaćinima, timom Ujedinjenih naroda za zemlje i relevantnim nacionalnim dionicima,

(d) poduzeti konkretne korake kako bi se osigurala sigurnost i zaštita osoblja mirovnih operacija i poboljšao njihov pristup zdravstvenim ustanovama, uključujući usluge u području mentalnog zdravlja,

(e) osigurati da mirovne operacije i operacije potpore miru, uključujući uspostavu mira, koje je odobrilo Vijeće sigurnosti, budu popraćene uključivom političkom strategijom i drugim nevojnim pristupima te da se njima rješavaju temeljni uzroci sukoba,

(f) potaknuti glavnog tajnika da saziva redovite sastanke na visokoj razini s relevantnim regionalnim organizacijama kako bi se raspravljalo o pitanjima koja se odnose na mirovne operacije, izgradnju mira i sukobe,

(g) osigurati odgovarajuće, predvidljivo i održivo financiranje mirovnih operacija pod vodstvom Afričke unije koje imaju mandat Vijeća sigurnosti u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti [2719 \(2023\)](#) od 21. prosinca 2023. godine.

Mjera 22. Baviti ćemo se ozbiljnim posljedicama prijetnji pomorskoj sigurnosti i zaštiti.

43. Prepoznamo potrebu za rješavanjem problema ozbiljnih posljedica prijetnji pomorskoj sigurnosti i zaštiti. Svi naponi za rješavanje prijetnji pomorskoj sigurnosti i zaštiti moraju se provoditi u skladu s međunarodnim pravom, posebno kako je navedeno u načelima sadržanima u Povelji Ujedinjenih naroda i Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982.¹³, uzimajući u obzir druge relevantne instrumente koji su u skladu s Konvencijom. Odlučujemo:

(a) jačati međunarodnu suradnju i angažman na globalnoj, regionalnoj, podregionalnoj i bilateralnoj razini radi suzbijanja svih prijetnji pomorskoj sigurnosti i zaštiti, u skladu s međunarodnim pravom,

(b) promicati razmjenu informacija među državama i izgradnju kapaciteta za otkrivanje, sprečavanje i suzbijanje takvih prijetnji u skladu s međunarodnim pravom.

Mjera 23. Nastavit ćemo raditi na budućnosti bez terorizma.

¹³ Zbornik ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 1833., br. 31363.

44. Snažno osuđujemo terorizam u svim njegovim oblicima i manifestacijama koje je počinio bilo tko, bilo gdje i bilo kada. Ponovno potvrđujemo da su svi teroristički činovi kriminalni i neopravdani bez obzira na njihovu motivaciju ili način na koji ih počinitelji mogu pokušati opravdati. Naglašavamo važnost uvođenja mjera za suzbijanje širenja terorističke propagande, sprečavanje i suzbijanje financijskih tokova i materijalnih sredstava za terorističke aktivnosti, kao i suzbijanje aktivnosti novačenja od strane terorističkih organizacija. Ponovno potvrđujemo da se terorizam i nasilni ekstremizam koji pogoduju terorizmu ne mogu i ne bi trebali povezivati s nijednom religijom, civilizacijom ili etničkom skupinom. Udvostručit ćemo napore za suzbijanje uvjeta koji pogoduju širenju terorizma, sprečavat ćemo i boriti se protiv terorizma, graditi kapacitete država za sprečavanje i borbu protiv terorizma te jačati ulogu sustava Ujedinjenih naroda. Promicanje i zaštita međunarodnog prava, uključujući međunarodno humanitarno pravo i međunarodno zakonodavstvo o ljudskim pravima, te poštovanje ljudskih prava za sve i vladavina prava temelj su borbe protiv terorizma i nasilnog ekstremizma koji pogoduje terorizmu. Odlučujemo:

(a) provoditi pristup na razini cijelih vlada i cijelih društava za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma koji pogoduje terorizmu, među ostalim rješavanjem uzroka terorizma, u skladu s međunarodnim pravom,

(b) ukloniti prijetnju koju predstavlja zlouporaba novih tehnologija i tehnologija u nastajanju u terorističke svrhe, uključujući digitalne tehnologije i financijske instrumente,

(c) poboljšati koordinaciju napora Ujedinjenih naroda u borbi protiv terorizma i suradnju između Ujedinjenih naroda i relevantnih regionalnih i podregionalnih organizacija radi sprečavanja i suzbijanja terorizma u skladu s međunarodnim pravom, istodobno razmišljajući o revitalizaciji napora za sklapanje sveobuhvatne konvencije o međunarodnom terorizmu.

Mjera 24. Spriječit ćemo i suzbiti transnacionalni organizirani kriminal i povezane nezakonite financijske tokove.

45. Transnacionalni organizirani kriminal i povezani nezakoniti financijski tokovi mogu predstavljati ozbiljnu prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti, ljudskim pravima i održivom razvoju, među ostalim u obliku mogućih poveznica koje u nekim slučajevima mogu postojati između transnacionalnog organiziranog kriminala i terorističkih skupina. Odlučujemo:

(a) pojačati napore u borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i povezanih nezakonitih financijskih tokova sveobuhvatnim strategijama, uključujući sprečavanje, rano otkrivanje, istragu, zaštitu i izvršavanje zakonodavstva, borbu protiv njihovih pokretača i suradnju s relevantnim dionicima,

(b) jačati međunarodnu suradnju radi sprečavanja i suzbijanja transnacionalnog organiziranog kriminala u svim njegovim oblicima, među ostalim kada je počinjen upotrebom sustava informacijske i komunikacijske tehnologije, a pozdravljamo izradu nacrtu Konvencije Ujedinjenih naroda protiv kibernetičkog kriminala.

Mjera 25. Unaprijedit ćemo cilj svijeta bez nuklearnog oružja.

46. Nuklearni rat donio bi razaranje cjelokupnom čovječanstvu i moramo uložiti sve napore kako bi odvratili opasnost od takvog rata, imajući na umu da „u nuklearnom ratu nema pobjednika” i da se „takav rat ne smije ni započinjati”. Pridržavat ćemo se svojih obveza. Ponovno izražavamo duboku zabrinutost zbog stanja nuklearnog razoružanja. Ponovno potvrđujemo neotuđivo pravo svih zemalja na razvoj istraživanja, proizvodnje i uporabe nuklearne energije u miroljubive svrhe bez diskriminacije, u skladu s njihovim obvezama. Odlučujemo:

- (a) obnoviti svoju predanost cilju potpunog eliminiranja nuklearnog oružja,
- (b) prepoznati da je neposredni cilj uklanjanje opasnosti od nuklearnog rata i provedba mjera kako bi se izbjegla utrka u naoružanju i otvorio put prema trajnom miru, iako bi konačni cilj napora svih država i dalje trebao biti opće i potpuno razoružanje pod učinkovitom međunarodnom kontrolom,
- (c) pridržavati se svih postojećih sigurnosnih jamstava koja su preuzeta i poštovati ih, među ostalim u vezi s ugovorima i relevantnim protokolima zona bez nuklearnog oružja i s njima povezanim jamstvima protiv upotrebe nuklearnog oružja ili prijetnje uporabom nuklearnog oružja,
- (d) obvezati se na jačanje arhitekture razoružanja i neširenja oružja te raditi na sprečavanju bilo kakve erozije postojećih međunarodnih normi i poduzeti sve moguće korake za sprečavanje nuklearnog rata,
- (e) nastojati ubrzati potpunu i učinkovitu provedbu odgovarajućih obveza u pogledu nuklearnog razoružanja i neširenja nuklearnog oružja, među ostalim poštovanjem relevantnih međunarodnih pravnih instrumenata i ostvarivanjem zona bez nuklearnog oružja radi jačanja međunarodnog mira i sigurnosti te postizanja svijeta bez nuklearnog oružja.

Mjera 26. Pridržavat ćemo se svojih obveza u pogledu razoružanja.

47. Izražavamo ozbiljnu zabrinutost zbog sve većeg broja mjera koje su u suprotnosti s postojećim međunarodnim normama i zbog nepoštovanja obveza u području razoružanja, kontrole oružja i neširenja oružja. Poštovat ćemo međunarodno pravo koje se primjenjuje na oružje, sredstva i metode ratovanja te podupirati progresivne napore za učinkovito iskorjenjivanje nezakonite trgovine oružjem. Prepoznavamo važnost održavanja i jačanja uloge struktura za razoružanje Ujedinjenih naroda. Svaka uporaba kemijskog i biološkog oružja od strane bilo koga, bilo gdje i u bilo kojim okolnostima neprihvatljiva je. Pozivamo na potpuno poštovanje i provedbu relevantnih ugovora. Ponovno potvrđujemo svoju zajedničku odlučnost da se u potpunosti isključi mogućnost upotrebe bioloških agensa i toksina kao oružja te da se ojača Konvencija o zabrani razvijanja, proizvodnje i stvaranja zaliha bakteriološkog (biološkog) i toksičnog oružja te o njihovu uništenju.¹⁴ Odlučujemo:

- (a) revitalizirati ulogu Ujedinjenih naroda u području razoružanja, među ostalim davanjem preporuke Općoj skupštini da nastavi s radom koji bi mogao poduprijeti pripremu četvrte posebne sjednice posvećene razoružanju (SSOD-IV),
- (b) težiti svijetu bez kemijskog i biološkog oružja i osigurati da se osobe odgovorne za bilo kakvu upotrebu tog oružja identificiraju i privedu pravdi,
- (c) uhvatiti se u koštac s novim i promjenjivim biološkim rizicima poboljšanjem postupaka za predviđanje, sprečavanje, koordinaciju i pripremu za takve rizike, bez obzira na to jesu li uzrokovani prirodnim, slučajnim ili namjernim ispuštanjem bioloških agensa,
- (d) utvrditi, ispitati i razviti učinkovite mjere, uključujući moguće pravno obvezujuće mjere, za jačanje i institucionalizaciju međunarodnih normi i instrumenata protiv razvoja, proizvodnje, nabave, prijenosa, stvaranja zaliha, zadržavanja i upotrebe bioloških agensa i toksina kao oružja,
- (e) jačati mjere za sprečavanje nabave oružja za masovno uništenje od strane nedržavnih aktera,

¹⁴ Ibid., sv. 1015, br. 14860.

(f) udvostručiti napore za provedbu naših obveza u okviru relevantnih međunarodnih instrumenata kako bismo zabranili ili ograničili konvencionalno oružje zbog njegova humanitarnog učinka i poduzeli korake za promicanje svih relevantnih aspekata protuminskog djelovanja,

(g) ojačati naše nacionalne i međunarodne napore za suzbijanje, sprečavanje i iskorjenjivanje nezakonite trgovine malim i lakim oružjem u svim njezinim aspektima,

(h) ukloniti postojeće nedostatke u upravljanju konvencionalnim streljivom tijekom njegova životnog vijeka kako bi se smanjili dvostruki rizici od neplaniranih eksplozija konvencionalnog streljiva te preusmjeravanja konvencionalnog streljiva i nezakonitog trgovanja njime neovlaštenim primateljima, među ostalim kriminalcima, organiziranim kriminalnim skupinama i teroristima.

Mjera 27. Iskoristit ćemo mogućnosti povezane s novim tehnologijama i tehnologijama u nastajanju te ukloniti potencijalne rizike koje predstavlja njihova zlouporaba.

48. Svjesni smo da brze tehnološke promjene predstavljaju prilike i rizike za naše zajedničke napore u održavanju međunarodnog mira i sigurnosti. Naš pristup rješavanju tih rizika temeljit će se na međunarodnom pravu, uključujući Povelju. Odlučujemo:

(a) ostvariti napredak u pogledu daljnjih mjera i odgovarajućih međunarodnih pregovora, koji uključuju sve relevantne dionike, za sprečavanje utrke u naoružanju u svemiru u svim njezinim aspektima u skladu s odredbama Ugovora o načelima koja uređuju djelatnosti država na istraživanju i iskorištavanju svemira, uključujući Mjesec i druga nebeska tijela¹⁵;

(b) nastaviti s hitnim raspravama o smrtonosnim autonomnim oružanim sustavima u okviru Skupine vladinih stručnjaka za tehnologije u nastajanju u području smrtonosnih autonomnih oružanih sustava s ciljem razvoja instrumenta, ne dovodeći u pitanje njegovu prirodu, i drugih mogućih mjera za rješavanje pitanja novih tehnologija u području smrtonosnih autonomnih oružanih sustava, prepoznajući da se međunarodno humanitarno pravo i dalje u potpunosti primjenjuje na sve oružane sustave, uključujući potencijalni razvoj i upotrebu smrtonosnih autonomnih oružanih sustava,

(c) poboljšati međunarodnu suradnju i napore za izgradnju kapaciteta kako bi se premostio digitalni jaz i osiguralo da sve države mogu na siguran i siguran način iskoristiti prednosti digitalnih tehnologija,

(d) nastaviti procjenjivati postojeće i potencijalne rizike povezane s vojnim primjenama umjetne inteligencije i mogućim prilikama tijekom njihova životnog ciklusa, uz savjetovanje s relevantnim dionicima,

(e) zatražiti od glavnog tajnika da nastavi obavještavati države članice o novim tehnologijama i tehnologijama u nastajanju u obliku izvješća glavnog tajnika o trenutačnom razvoju znanosti i tehnologije te o njihovu mogućem utjecaju na međunarodnu sigurnost i napore u pogledu razoružanja.

III. Znanost, tehnologija i inovacije te digitalna suradnja

49. Znanost, tehnologija i inovacije imaju potencijal ubrzati ostvarenje težnji Ujedinjenih naroda u sva tri stupa njegova rada. Taj ćemo potencijal ostvariti samo međunarodnom suradnjom kako bismo iskoristili njihove prednosti i poduzeli odvažne, ambiciozne i odlučne korake kako bismo premostili sve veći jaz unutar

¹⁵ Ibid., sv. 610, br. 8843.

razvijenih zemalja i zemalja u razvoju i među njima te ubrzali napredak u pogledu Programa održivog razvoja do 2030. godine. Milijarde ljudi, posebno u zemljama u razvoju, nemaju značajan pristup ključnim tehnologijama koje mijenjaju život. Želimo li ispuniti obećanje da nitko neće biti zapostavljen, ključno je dijeliti znanost, tehnologiju i inovacije. Inovacije i znanstvena revolucionarna postignuća koja naš planet mogu učiniti održivijim, a naše zemlje prosperitetnijima i otpornijima, trebali bi biti cjenovno pristupačne i dostupne svima.

50. Istodobno moramo odgovorno upravljati potencijalnim rizicima koje predstavljaju znanost i tehnologija, posebno načinima na koje znanost, tehnologija i inovacije mogu perpetuirati i produbiti podjele, posebno rodno uvjetovane razlike i obrasce diskriminacije i nejednakosti unutar zemalja i među njima, te negativno utjecati na ostvarivanje ljudskih prava i napredak u održivom razvoju. Produbit ćemo partnerstva s relevantnim dionicima, a posebno s međunarodnim financijskim institucijama, privatnim sektorom, tehničkim i akademskim zajednicama i civilnim društvom i osigurati ćemo da znanost, tehnologija i inovacije budu katalizator uključivijeg, pravednijeg, održivijeg i prosperitetnijeg svijeta za sve, u kojem se u potpunosti poštuju sva ljudska prava.

51. Digitalne tehnologije i tehnologije u nastajanju, uključujući umjetnu inteligenciju, imaju važnu ulogu pokretača održivog razvoja i drastično mijenjaju naš svijet. Nude golem potencijal za napredak u korist ljudi i planeta danas i u budućnosti. Odlučni smo ostvariti taj potencijal i upravljati rizicima pojačanom međunarodnom suradnjom, suradnjom s relevantnim dionicima i promicanjem uključive, odgovorne i održive digitalne budućnosti. U tom smo pogledu Paktu priložili Globalni digitalni sporazum.

Mjera 28. Iskoristit ćemo mogućnosti koje pružaju znanost, tehnologija i inovacije u korist ljudi i planeta.

52. Vodit ćemo se načelima pravednosti i solidarnosti te ćemo promicati odgovornu i etičku primjenu znanosti, tehnologije i inovacija. Odlučujemo:

(a) poticati i promicati otvoreno, pravedno i uključivo okruženje za znanstveni i tehnološki razvoj i suradnju diljem svijeta, među ostalim aktivnom izgradnjom povjerenja u znanost i globalnu suradnju u području inovacija,

(b) povećati upotrebu znanosti, znanstvenih spoznaja i znanstvenih dokaza u oblikovanju politika i osigurati da se složeni globalni izazovi rješavaju interdisciplinarnom suradnjom,

(c) poticati mobilnost i cirkulaciju talenata, među ostalim putem obrazovnih programa, te podupirati zemlje u razvoju da zadrže talente i spriječe odljev mozgova uz istodobno osiguravanje odgovarajućih obrazovnih i radnih uvjeta i mogućnosti za radnu snagu.

Mjera 29. Povećat ćemo sredstva za provedbu u zemljama u razvoju kako bismo ojačali njihove znanstvene, tehnološke i inovacijske kapacitete.

53. Znanost, tehnologija i inovacije ključni su za podupiranje i omogućivanje održivog rasta i djelovanja u području klime te za ubrzanje provedbe Programa održivog razvoja do 2030. godine. Nužno je surađivati kako bismo premostili jaz u znanosti, tehnologiji i inovacijama unutar razvijenih zemalja i zemalja u razvoju te između njih te kako bismo podržali zemlje u razvoju u mirnom iskorištavanju znanosti, tehnologije i inovacija za postizanje održivog razvoja, pogotovo one u posebnim situacijama, kao i one koje se suočavaju s posebnim izazovima. Ponovno ističemo potrebu za ubrzanjem transfera ekološki prihvatljivih tehnologija u zemlje u razvoju pod povoljnim uvjetima, među ostalim po povoljnim i povlaštenim uvjetima, kako je uzajamno dogovoreno. Odlučujemo:

(a) osigurati da znanost, tehnologija i inovacije doprinose našim naporima za iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama te smanjenju nejednakosti, uz područja kao što su sigurnost opskrbe hranom i prehrana, zdravlje, obrazovanje, socijalna zaštita, voda i sanitarni uvjeti, energetika, klima i okoliš,

(b) pojačati napore za potporu zemljama u razvoju, posebno od strane razvijenih zemalja i zemalja u razvoju koje mogu pružiti takvu potporu, izgradnjom kapaciteta u području znanosti, tehnologije i inovacija putem razmjene politika, razmjene znanja, tehničke pomoći, financiranja, zajedničkog međunarodnog istraživanja i osposobljavanja osoblja prilagođenog posebnim potrebama, politikama i prioritetima zemalja u razvoju,

(c) podupirati razvoj, uvođenje i održivu upotrebu novih tehnologija otvorenog koda te podupirati politike usmjerene na otvorenu znanost i otvorene inovacije te znanje i iskustvo za postizanje ciljeva održivog razvoja, posebno u zemljama u razvoju,

(d) jačati suradnju između sjevera i juga, suradnju između juga i juga i trostranu suradnju, uzimajući u obzir različite nacionalne okolnosti, radi izgradnje kapaciteta i poboljšanja pristupa znanosti, tehnologiji i inovacijama te povećanja resursa za provedbu tehničkih i znanstvenih inicijativa,

(e) povećati financiranje iz svih izvora za znanstveno istraživanje i istraživačku infrastrukturu kojom se podupire održivi razvoj i povećavaju mogućnosti za suradnju u istraživanju, posebno u zemljama u razvoju,

(f) privlačiti i podupirati ulaganja privatnog sektora u znanost, tehnologiju i inovacije te produbiti javno-privatna partnerstva poticanjem povoljnog okruženja u zemljama u razvoju kojim se potiču ulaganja i poduzetništvo, razvijaju lokalni inovacijski ekosustavi i promiče dostojanstven rad te se osigurava da inovacije mogu doprijeti do globalnih tržišta,

(g) promicati i održavati stabilne i otporne globalne lance opskrbe kako bi znanstveni i tehnološki proizvodi i usluge postali pristupačniji svima.

Mjera 30. Pobrinut ćemo se da znanost, tehnologija i inovacije doprinose potpunom uživanju ljudskih prava za sve.

54. Prepoznavamo mogućnosti i rizike koje znanost, tehnologija i inovacije predstavljaju za promicanje, zaštitu i ostvarivanje svih ljudskih prava. Odlučujemo:

(a) osigurati da se sva znanstvena i tehnološka istraživanja provode na odgovoran i etički način kojim se štite i promiču sva ljudska prava te autonomija, sloboda i sigurnost znanstvenih istraživača,

(b) integrirati perspektivu ljudskih prava u regulatorne postupke i postupke utvrđivanja normi za nove tehnologije i tehnologije u nastajanju te pozvati privatni sektor da poštuje ljudska prava i etička načela u razvoju i upotrebi novih tehnologija i tehnologija u nastajanju,

(c) osigurati da osobe u ranjivom položaju imaju koristi od razvoja i primjene znanosti, tehnologije i inovacija te da u potpunosti i smisleno sudjeluju u njima,

(d) iskoristiti mogućnosti koje pružaju nove tehnologije i tehnologije u nastajanju kako bi se osnažila i unaprijedila pravednost za osobe s invaliditetom, među ostalim promicanjem dostupnosti asistivnih tehnologija.

Mjera 31. Osigurat ćemo se da znanost, tehnologija i inovacije poboljšaju rodnu ravnopravnost i živote svih žena i djevojčica.

55. Znanost, tehnologija i inovacije mogu poboljšati rodnu ravnopravnost i život žena i djevojčica. Ozbiljno smo zabrinuti zbog rodnog digitalnog jaza i činjenice da

brze tehnološke promjene mogu pogoršati postojeću rodnu neravnopravnost i predstavljati ozbiljan rizik za sve žene i djevojčice. Odlučujemo:

(a) ukloniti prepreke potpunom, ravnopravnom i smislenom pristupu znanosti, tehnologiji i inovacijama te sudjelovanju i vodstvu u znanosti, tehnologiji i inovacijama za sve žene i djevojčice, među ostalim poboljšanjem mogućnosti obrazovanja, zapošljavanja i istraživanja za žene i djevojčice u područjima kao što su znanost, tehnologija, inovacije, matematika i inženjerstvo,

(b) uhvatiti se u koštac s rodnim rizicima i izazovima koji proizlaze iz upotrebe tehnologija, uključujući sve oblike nasilja, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje, trgovanje ljudima, uznemiravanje, pristranost i diskriminaciju svih žena i djevojčica do kojih dolazi upotrebom tehnologije ili koje ona pojačava, uključujući protiv radnica migrantica.

Mjera 32. Zaštititi ćemo, nadograditi i dopuniti autohtono, tradicionalno i lokalno znanje.

56. Prepoznavamo potrebu da se znanost, tehnologija i inovacije prilagode i učine relevantnima lokalnim potrebama i okolnostima, među ostalim lokalnim zajednicama, tradicionalnima populacijama afričkog podrijetla i autohtonim narodima, u skladu s načelom slobodnog, prethodnog i informiranog pristanka, ovisno o slučaju. Odlučujemo:

(a) poticati sinergije između znanosti i tehnologije te tradicionalnog, lokalnog, afričkog i autohtonog znanja, sustava, praksi i kapaciteta.

Mjera 33. Podupirat ćemo glavnog tajnika u jačanju uloge Ujedinjenih naroda u podupiranju međunarodne suradnje u području znanosti, tehnologije i inovacija.

57. Prepoznavamo ključnu ulogu Ujedinjenih naroda u znanosti, tehnologiji i inovacijama. Primamo na znanje osnivanje Znanstvenog savjetodavnog odbora glavnog tajnika za pružanje neovisnih znanstvenih savjeta. Tražimo od glavnog tajnika da:

(a) ojača kapacitete Ujedinjenih naroda za iskorištavanje znanosti, tehnologije i inovacija u radu Organizacije, uključujući planiranje, razmišljanje o budućnosti i predviđanje, te za praćenje i mjerenje trenutnog globalnog napretka kako bi se premostio znanstveni i tehnološki jaz unutar razvijenih zemalja i zemalja u razvoju te između njih,

(b) podupire nacionalne vlade u iskorištavanju znanosti i tehnologije za održivi razvoj, među ostalim istraživanjem načina za jačanje kapaciteta i stručnosti timova Ujedinjenih naroda za pojedine zemlje.

IV. Mladi i buduće generacije

58. Današnja generacija djece i mladih najbrojnija je u povijesti, a većina njih živi u zemljama u razvoju. Ključni su pokretači pozitivnih promjena i pozdravljamo važne doprinose mladih miru i sigurnosti, održivom razvoju i ljudskim pravima. Međutim, u cijelom svijetu milijuni djece i mladih, posebno onih u ranjivom položaju, lišeni su uvjeta koji su im potrebni kako bi ostvarili svoj puni potencijal i ostvarili svoja ljudska prava. Djeca i mladi i dalje žive u ekstremnom siromaštvu, bez pristupa ključnim, osnovnim uslugama i poštovanja njihovih temeljnih prava. Svjesni smo da će zajedno s budućim generacijama živjeti s posljedicama našeg djelovanja i nedjelovanja. Ulagat ćemo u angažman mladih i promicati ga na nacionalnoj i međunarodnoj razini kako bismo osigurali bolju budućnost za sve.

59. Prepoznajemo da su djeca i mladi skupine koje se razlikuju od budućih generacija. Moramo osigurati da se u današnjem donošenju odluka i donošenju politika u većoj mjeri uzimaju u obzir potrebe i interesi budućih generacija te da one budu uravnotežene s potrebama i interesima sadašnjih generacija. Paktu za budućnost priložili smo Deklaraciju o budućim generacijama u kojoj se detaljno opisuju naše obveze u tom pogledu.

Mjera 34. Ulagat ćemo u društveni i gospodarski razvoj djece i mladih kako bi mogli ostvariti svoj puni potencijal.

60. Naglašavamo važnost ulaganja u osnovne usluge i osiguravanje pravednog pristupa osnovnim uslugama za svu djecu i mlade, posebno u području zdravstva, obrazovanja i socijalne zaštite, kako bi se unaprijedio njihov društveni i gospodarski razvoj. Kako bi ostvarili svoj puni potencijal i osigurali dostojanstven i produktivan rad i kvalitetna radna mjesta, mladi moraju imati pristup sigurnim, uključivim, pravednim i kvalitetnim mogućnostima obrazovanja, među ostalim u izvanrednim situacijama, tijekom cijelog života kako bi stekli znanje, vještine i sposobnosti koji su im potrebni za uspjeh u svijetu koji se brzo mijenja. Odlučujemo:

(a) povećati ulaganja iz svih izvora u osnovne usluge za mlade i osigurati da njihove posebne potrebe i prioritete budu integrirani u nacionalne, regionalne i međunarodne razvojne strategije, osigurati dostupnost usluga svim mladim osobama i pozvati glavnog tajnika da obavijesti države članice o napretku prijedloga za globalnu platformu za ulaganja u mlade kako bi se privukli i bolje financirali programi za mlade na nacionalnoj razini,

(b) ubrzati napore za postizanje univerzalnog zdravstvenog osiguranja kako bi se osiguralo da svi mladi uživaju najviši mogući standard tjelesnog i mentalnog zdravlja, uključujući imunizacije i cijepljenja te spolno i reproduktivno zdravlje, te riješiti sve izazove s kojima se suočavaju zemlje u razvoju pri postizanju tih ciljeva,

(c) poduprijeti zemlje u razvoju da znatno povećaju ulaganja iz svih izvora u obrazovanje i vještine, posebno u obrazovanje i vještine u ranom djetinjstvu i za djevojke, kako bi se izgradili uključivi, pristupačni i otporni obrazovni sustavi i mogućnosti cjeloživotnog učenja prilagođeni potrebama mladih i djece danas i u budućnosti poboljšanjem kurikulumu, poboljšanjem profesionalnog razvoja nastavnika, iskorištavanjem digitalnih tehnologija i poboljšanjem pristupa tehničkom i strukovnom osposobljavanju kako bi se mladima pomoglo da doprinesu svojim društvima,

(d) stvoriti pristojna radna mjesta i sredstva za život za mlade, posebno u zemljama u razvoju, a posebno za mlade žene i mlade u ranjivom položaju, uz istodobno uklanjanje nejednakosti u sektoru skrbi, te uspostaviti i osigurati pristup mladima univerzalnim, primjerenim, sveobuhvatnim i održivim sustavima socijalne zaštite u nacionalnom vlasništvu,

(e) osnažiti, poticati i podupirati mlade u bavljenju poduzetništvom i inovacijama te pretvaranju njihovih ideja u održive poslovne prilike,

(f) provoditi politike prilagođene obitelji i usmjerene na obitelj kojima se podupire društveni i gospodarski razvoj djece i mladih kako bi mogli ostvariti svoj puni potencijal i uživati svoja ljudska prava.

Mjera 35. Promicat ćemo, štititi i poštovati ljudska prava svih mladih osoba te poticati socijalnu uključenost i integraciju.

61. Ponovno potvrđujemo važnost osiguravanja potpunog ostvarivanja prava svih mladih osoba, njihove zaštite od nasilja i poticanja socijalne uključenosti i integracije, posebno najsiriromašnijih osoba, osoba u ranjivom položaju, uključujući populaciju

afričkog podrijetla, i onih osoba koje se suočavaju s višestrukom diskriminacijom. Odlučujemo:

(a) pojačati borbu protiv svih oblika rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i svih oblika netolerancije koji utječu na mlade i ometaju njihovu sposobnost da ostvare svoj potencijal te suzbijati vjersku mržnju koja predstavlja poticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje,

(b) pojačati međunarodne, regionalne i nacionalne napore za poduzimanje hitnih i učinkovitih mjera za iskorjenjivanje prisilnog rada, zaustavljanje modernog ropstva i trgovanja ljudima, posebno žena i djece, te iskorjenjivanje svih oblika dječjeg rada,

(c) uhvatiti se u koštac s izazovima s kojima se suočavaju sve mlade žene i djevojčice, među ostalim borbom protiv rodni stereotipa i negativnih društvenih normi te uklanjanjem diskriminacije, uznemiravanja, svih oblika nasilja nad mladim ženama i djevojčicama, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje, te borbom protiv štetnih praksi, uključujući genitalno sakaćenje žena te dječji, rani i prisilni brak,

(d) povećati inkluzivnost i ukloniti sve prepreke koje sprečavaju mlade osobe s invaliditetom u postizanju i održavanju maksimalne autonomije, neovisnosti i potpune uključenosti i sudjelovanja u svim aspektima života te ulagati u asistivne tehnologije kojima se može promicati njihovo potpuno, učinkovito i smisleno sudjelovanje u društvu,

(e) uhvatiti se u koštac s negativnim učinkom klimatskih promjena i drugim izazovima u području okoliša koji ugrožavaju sposobnost mladih da uživaju svoja ljudska prava te u čistom, zdravom i održivom okolišu,

(f) ojačati međugeneracijska partnerstva i međugeneracijsku solidarnost promicanjem mogućnosti za dobrovoljnu, konstruktivnu i redovitu interakciju između mladih i starijih osoba u njihovim obiteljima, na radnim mjestima i u društvu u cjelini.

Mjera 36. Ojačat ćemo smisleno sudjelovanje mladih na nacionalnoj razini.

62. Pohvaljujemo važne doprinose koje mladi već daju unaprjeđenju mira i sigurnosti, održivog razvoja i ljudskih prava u vlastitim zemljama. Možemo zadovoljiti potrebe i težnje svih mladih samo ako ih sustavno slušamo, surađujemo s njima i pružimo im smislene prilike za oblikovanje budućnosti. Odlučujemo:

(a) poticati i podupirati uspostavu mehanizama na nacionalnoj razini, ako oni ne postoje, za savjetovanje s mladima i pružanje smislenih prilika mladima da se uključe u nacionalne postupke donošenja politika i odluka koje, na zahtjev, podupire sustav Ujedinjenih naroda, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i politikama,

(b) razmotriti poticanje međugeneracijskog dijaloga kako bi se izgradila snažnija partnerstva između pojedinaca različitih dobnih skupina, uključujući mlade, te između vlada i mladih,

(c) riješiti izazove i ukloniti prepreke koje sprečavaju potpuno, smisleno i učinkovito sudjelovanje svih mladih, među ostalim mladih žena, mladih osoba s invaliditetom i mladih afričkog podrijetla te osoba u ranjivom položaju, u donošenju nacionalnih politika i odluka te poboljšati njihovu zastupljenost u formalnim političkim strukturama,

(d) podupirati organizacije koje vode mladi i koje su usmjerene na mlade, posebno izgradnjom kapaciteta.

Mjera 37. Ojačat ćemo smisleno sudjelovanje mladih na međunarodnoj razini.

63. Pozdravljamo napredak postignut u promicanju smislenog angažmana mladih u Ujedinjenim narodima. Odlučni smo ubrzati taj rad osiguravanjem većeg angažmana mladih u radu Ujedinjenih naroda te povećanjem reprezentativnosti, djelotvornosti i učinka angažmana mladih u Ujedinjenim narodima. Odlučujemo:

(a) promicati smislen, uključiv i djelotvoran angažman mladih u relevantnim međuvladinim tijelima i procesima Ujedinjenih naroda, prema potrebi i u skladu s poslovnikom i ustaljenom praksom, uzimajući u obzir načela rodnog pariteta i uravnotežene geografske zastupljenosti i nediskriminacije,

(b) poticati uključivanje mladih, uključujući izaslanike mladih, u nacionalna izaslanstva pri Ujedinjenim narodima,

(c) pozvati na doprinose Fondu Ujedinjenih naroda za mlade kako bi se olakšalo sudjelovanje predstavnika mladih iz zemalja u razvoju u aktivnostima Ujedinjenih naroda, uzimajući u obzir potrebu za većom geografskom ravnotežom u pogledu zastupljenosti mladih, te u tom pogledu traži od glavnog tajnika da poduzme odgovarajuće mjere za poticanje doprinosa Fondu, među ostalim podizanjem svijesti o Fondu,

(d) zatražiti od glavnog tajnika da, uz savjetovanje s državama članicama i mladima, nastavi razvijati temeljna načela za smislen, reprezentativan, uključiv i siguran angažman mladih u relevantnim međuvladinim procesima i u radu Ujedinjenih naroda, kako bi ih države članice razmotrile.

V. Preobrazba globalnog upravljanja

64. Naš multilateralni sustav, izgrađen nakon Drugog svjetskog rata, danas je pod dosad nezabilježenim pritiskom. U posljednjih 80 godina bilježi iznimna postignuća. Međutim, nismo zadovoljni budućnošću našeg međunarodnog poretka i znamo da u tom pogledu ne možemo ostati pasivni. Poduzet ćemo mjere za jačanje i oživljavanje multilateralizma te produbljivanje međunarodne suradnje. Ponovno potvrđujemo nepokolebljivu predanost međunarodnom pravu, uključujući Povelju, rješavanju globalnih izazova, od kojih bi neki mogli preopteretiti i ugroziti cijelo čovječanstvo. Preobrazba u globalnom upravljanju ključna je kako bi se osiguralo da se pozitivan napredak koji smo vidjeli u sva tri stupa rada Ujedinjenih naroda u posljednjim desetljećima ne izgubi. To nećemo dopustiti.

65. Moramo obnoviti povjerenje u globalne institucije tako što ćemo ih učiniti reprezentativnijima i prilagodljivijima na današnji svijet te učinkovitijima u ispunjavanju obveza koje smo preuzeli jedni prema drugima i prema našim građanima. Ponovno potvrđujemo svoju predanost multilateralizmu i međunarodnoj suradnji vođenu Poveljom i načelima povjerenja, pravednosti, solidarnosti i univerzalnosti. Preobrazit ćemo globalno upravljanje i ojačati multilateralni sustav kako bismo si pomogli da postignemo siguran, miran, pravedan, ravnopravan, uključiv, održiv i prosperitetan svijet.

Mjera 38. Preobrazit ćemo globalno upravljanje i obnoviti multilateralni sustav kako bismo se suočili s izazovima i iskoristili prilike današnjice i sutrašnjice.

66. Odlučni smo učiniti multilateralni sustav u čijem su središtu Ujedinjeni narodi:

(a) učinkovitijim i sposobnijim ispuniti naša obećanja, uz ojačane mehanizme odgovornosti, transparentnosti i provedbe kako bi se osiguralo ispunjavanje naših obveza i ponovno izgradilo povjerenje u globalne institucije,

(b) pripremljenijim za budućnost, gradeći kapacitete i iskorištavajući tehnologije i podatke za predviđanje rizika, koristeći prilike, rano djelujući i upravljajući nesigurnošću,

(c) pravednijim, demokratskijim, ravnopravnijim i reprezentativnijim za današnji svijet kako bi se osiguralo da sve države članice, posebno zemlje u razvoju, mogu smisleno sudjelovati u globalnom donošenju odluka u multilateralnim institucijama i bolje integrirati glas zemalja u razvoju u donošenje odluka na globalnoj razini,

(d) uključivijim, kako bi se omogućilo smisleno sudjelovanje relevantnih dionika u odgovarajućim formatima, uz istodobno potvrđivanje međuvladine prirode Ujedinjenih naroda te jedinstvene i središnje uloge država u suočavanju s globalnim izazovima,

(e) međusobno povezanim kako bi se osiguralo da multilateralni sustav može objediniti postojeće institucionalne kapacitete, bolje funkcionirati kao sustav, prevladati rascjepkanost i sveobuhvatno rješavati višedimenzionalne, višesektorske izazove, uz istodobno povećanje učinkovitosti,

(f) financijski stabilnijim tako što ćemo osigurati odgovarajuće, održivo i predvidljivo financiranje za Ujedinjene narode te se u tu svrhu obvezujemo da ćemo u potpunosti, pravodobno i bezuvjetno ispuniti svoje financijske obveze.

Mjera 39. Reformirat ćemo Vijeće sigurnosti, prepoznajući hitnu potrebu da ono postane reprezentativnije, uključivije, transparentnije, učinkovitije, djelotvornije, demokratskije i odgovornije.

67. Kao odgovor na sve veću hitnost povećanja učinkovitosti sposobnosti Ujedinjenih naroda da održe međunarodni mir i sigurnost kako je utvrđeno u Povelji, slažemo se s vodećim načelima u nastavku utvrđenima u međuvladinim pregovorima o pitanju pravedne zastupljenosti i povećanja članstva u Vijeću sigurnosti te drugim pitanjima povezanim s Vijećem u skladu s Odlukom Opće skupštine 62/557 od 15. rujna 2008. kao parametrima za reformu:

(a) ispravljanje povijesne nepravde prema Africi kao prioritet i, uz postupanje s Afrikom kao posebnim slučajem, poboljšanje zastupljenosti nedovoljno zastupljenih i nezastupljenih regija i skupina, kao što su azijsko-pacifička regija, Latinska Amerika i Karibi,

(b) proširenje Vijeća sigurnosti kako bi ono bilo reprezentativnije u odnosu na sadašnje članstvo Ujedinjenih naroda i odražavalo stvarnost suvremenog svijeta te, uzimajući u obzir naše obveze u okviru cilja održivog razvoja br. 16.8, povećanje zastupljenost zemalja u razvoju te malih i srednjih država,

(c) nastavljanje rasprava o pitanju predstavljanja međuregionalnih skupina, uzimajući u obzir da su male otočne države u razvoju, arapske države i drugi, kao što je Organizacija islamske suradnje, spomenute u raspravama u okviru međuvladinih pregovora,

(d) jačanje napora za postizanje dogovora o pitanju kategorija članstva, uzimajući u obzir rasprave održane u okviru međuvladinih pregovora,

(e) ukupan broj članova proširenog Vijeća trebao bi osigurati ravnotežu između njegove reprezentativnosti i učinkovitosti,

(f) metode rada trebale bi osigurati uključivo, transparentno, učinkovito, djelotvorno, demokratsko i odgovorno funkcioniranje proširenog Vijeća,

(g) pitanje veta ključan je element reforme Vijeća sigurnosti. Pojačat ćemo napore za postizanje dogovora o budućnosti veta, uključujući rasprave o ograničavanju njegova područja primjene i upotrebe,

(h) u okviru sveobuhvatne reforme trebalo bi razmotriti uključivanje klauzule o preispitivanju kako bi se osiguralo da Vijeće sigurnosti s vremenom nastavi izvršavati svoj mandat i da ostane svrsishodno.

Mjera 40. Pojačat ćemo napore u okviru međuvladinih pregovora o reformi Vijeća sigurnosti kao prioritet i bez odgode.

68. Podupiremo prirodu reforme Vijeća sigurnosti koju provode države članice te ćemo pojačati napore za reformu putem međuvladinih pregovora u skladu s Odlukom Opće skupštine 62/557 i drugim relevantnim rezolucijama i odlukama Opće skupštine, kao što je Rezolucija 53/30 od 23. studenoga 1998. godine. Nadovezujući se na nedavni napredak postignut u međuvladinim pregovorima, među ostalim s većom transparentnošću i uključivošću te jačanjem institucijskog sjećanja, odlučujemo:

(a) poticati države i skupine država na podnošenje dodatnih modela i reviziju već predstavljenih modela za strukturirane dijaloge s ciljem razvoja konsolidiranog modela u budućnosti utemeljenog na konvergenciji pet klastera i modela koje su predstavile države članice.

Mjera 41. Ojačat ćemo odgovor Vijeća sigurnosti za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti te njegov odnos s Općom skupštinom.

69. Nastavit ćemo poboljšavati i demokratizirati metode rada Vijeća sigurnosti te jačati njegov odnos s Općom skupštinom, u skladu s njihovim funkcijama, autoritetom, ovlastima i nadležnostima utvrđenima u Povelji te uz puno poštovanje tih funkcija, ovlasti i nadležnosti, pri čemu se podrazumijeva da to ne bi trebalo zamijeniti reformu Vijeća sigurnosti opisanu u mjeri 39. Odlučujemo:

(a) u potpunosti provesti i pridržavati se svih odredaba Povelje Ujedinjenih naroda koje se odnose na postupak donošenja odluka u Vijeću sigurnosti, uključujući članak 27. stavak 3. Povelje,

(b) podupirati vjerodostojno, pravodobno i odlučno djelovanje Vijeća sigurnosti u izvršavanju njegove primarne odgovornosti za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti kako bi se spriječilo ili okončalo počinjenje genocida, zločina protiv čovječnosti ili ratnih zločina,

(c) aktivno jačati tekuće napore Vijeća sigurnosti da preispita i poboljša svoje metode rada, uključujući, među ostalim, dogovore o vođenju i suvođenju, te ojačati suradnju i komunikaciju između Vijeća sigurnosti i Opće skupštine i njihovih pomoćnih tijela, uključujući Komisiju za izgradnju mira, kao i Gospodarsko i socijalno vijeće te regionalne i podregionalne aranžmane, među ostalim nastavkom potpune provedbe i primjene rezolucija Skupštine 377 A od 3. studenoga 1950. o ujedinjenju za mir i 76/262 od 26. travnja 2022. o inicijativi veta;

(d) poboljšati sudjelovanje i pristup radu Vijeća sigurnosti i njegovih pomoćnih tijela za sve članove Opće skupštine kako bi se povećala odgovornost Vijeća prema članstvu i povećala transparentnost njegova rada.

Mjera 42. Pojačat ćemo napore za oživljavanje rada Opće skupštine.

70. Ponovno potvrđujemo središnju ulogu Opće skupštine kao glavnog tijela Ujedinjenih naroda za promišljanje, oblikovanje politika i predstavljanje. Odlučujemo:

(a) dodatno poboljšati i u potpunosti iskoristiti ulogu i ovlasti Opće skupštine u rješavanju rastućih globalnih izazova, u potpunosti u skladu s Poveljom;

(b) poboljšati načine na koje Opća skupština može doprinijeti održavanju međunarodnog mira i sigurnosti, posebno poduzimanjem mjera u skladu s Poveljom Ujedinjenih naroda;

(c) naglasiti potrebu da se postupak odabira i imenovanja glavnog tajnika vodi načelima zasluga, transparentnosti i uključivosti te da se u obzir uzme rodna ravnoteža i regionalna rotacija te da se tijekom sljedećeg postupka i u kasnijim postupcima odabira i imenovanja uzme u obzir žalosna činjenica da na mjestu glavnog tajnika do sada nikada nije bila žena te potičemo države članice da razmotre imenovanje žena kao kandidata.

Mjera 43. Ojačat ćemo Gospodarsko i socijalno vijeće kako bismo ubrzali održivi razvoj.

71. Obvezujemo se na jačanje rada Gospodarskog i socijalnog vijeća kao glavnog tijela za koordinaciju, preispitivanje politika, dijalog o politikama i preporuke o pitanjima gospodarskog i socijalnog razvoja, prepoznajući ključnu ulogu Vijeća u postizanju uravnotežene integracije triju dimenzija održivog razvoja i podupiranju provedbe Programa do 2030. Odlučujemo:

(a) nastaviti jačati suradnju između Gospodarskog i socijalnog vijeća i Komisije za izgradnju mira te između Gospodarskog i socijalnog vijeća i međunarodnih financijskih institucija, u skladu s njihovim mandatima;

(b) olakšati strukturiranje, smislenije i uključivije sudjelovanje nevladinih organizacija u savjetodavnom statusu s Gospodarskim i socijalnim vijećem u aktivnostima Vijeća, u skladu s Rezolucijom Vijeća 1996/31 od 25. srpnja 1996.;

(c) podupirati forum za mlade Vijeća kako bi se povećao angažman mladih, osiguravajući da forum bude platforma za mlade iz svih regija kako bi nastavili razmjenjivati svoje ideje i kako bi sudjelovali u dijalogu s državama članicama;

(d) zatražiti od Vijeća da putem uključivog međuvladinog procesa uz sudjelovanje svih država članica istraži mogućnosti, u kontekstu predstojeće tridesete obljetnice Četvrte svjetske konferencije o ženama, da iznova oživi Komisiju o statusu žena kako bi se promicala potpuna i učinkovita provedba Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje, postigla rodna ravnopravnost i osnaživanje svih žena i djevojčica te promicala i zaštitila njihova ljudska prava te osiguralo da Komisija bude svrsishodna, uz ponovno potvrđivanje mandata Komisije, te po potrebi razmotriti mogućnosti za jačanje drugih pomoćnih tijela Vijeća.

Mjera 44. Ojačat ćemo Komisiju za izgradnju mira.

72. Potvrđujemo svoju predanost jačanju Komisije za izgradnju mira u okviru preispitivanja strukture za izgradnju mira 2025. kako bi se ostvario snažniji strateški pristup te veća usklađenost i učinak na izgradnju mira na nacionalnoj i međunarodnoj razini i održavanje mirovnih napora. Odlučujemo:

(a) jačati ulogu Komisije kao platforme za izgradnju i održavanje mira, među ostalim razmjenom dobrih praksi među državama članicama i mobiliziranjem političke i financijske potpore za nacionalnu prevenciju, održavanje mira i napore za izgradnju mira, posebno kako bi se izbjeglo moguće ponovno izbijanje sukoba, u skladu s mandatom Komisije;

(b) u većoj mjeri iskoristiti Komisiju kako bi se podupro napredak država članica u izgradnji mira u nacionalnom vlasništvu i pod nacionalnim vodstvom, podupirući napore za mir i prevenciju, ojačati savjetodavnu ulogu Komisije, njezinu ulogu premošćivanja i sazivanja te poticati Komisiju da se savjetuje s civilnim društvom, nevladinim organizacijama, uključujući organizacije žena, i privatnim

sektorom koji je uključen u aktivnosti izgradnje mira, prema potrebi, u skladu s mandatom Komisije;

(c) uspostaviti sustavnija i strateška partnerstva između Komisije i međunarodnih, regionalnih i podregionalnih organizacija, uključujući međunarodne financijske institucije, kako bi se ojačala izgradnja mira i podržali mirovni naponi te mobilizirala financijska sredstva za održavanje mira i pomoglo u usklađivanju nacionalnih pristupa razvoju, izgradnji mira i prevenciji;

(d) osigurati da Komisija ima ključnu ulogu u pružanju potpore zemljama tijekom i nakon prijelaznog razdoblja mirovne operacije, u suradnji s Vijećem sigurnosti i uz potporu timova Ujedinjenih naroda za pojedine zemlje, na zahtjev dotične zemlje.

Mjera 45. Ojačat ćemo sustav Ujedinjenih naroda.

73. Naglašavamo važnost toga da sustav Ujedinjenih naroda ostane djelotvoran, učinkovit i utjecajan. Odlučujemo:

(a) postići agilnije, osjetljivije i otpornije Ujedinjene narode, posebno jačanjem kapaciteta Organizacije u području inovacija, analitike podataka, digitalne transformacije, strateškog predviđanja i bihevioralne znanosti kako bi se pružila bolja potpora državama članicama i ispunili mandati;

(b) obvezati se da ćemo u potpunosti podupirati i nastaviti jačati razvojni sustav Ujedinjenih naroda, uključujući sustav rezidentnih koordinatora, kako bi on postao u većoj mjeri strateški, prilagodljiv, odgovoran, kolaborativan i integriran u podupiranje zemalja u razvoju u postizanju ciljeva Programa održivog razvoja do 2030. i rješavanju trenutačnih, novih i nadolazećih izazova za održivi razvoj, u skladu s Poveljom i kao potpora nacionalnim prioritetima i politikama, među ostalim putem okvira Ujedinjenih naroda za suradnju u održivom razvoju, te pozvati na povećanje odgovarajućeg, predvidljivog i održivog financiranja za postizanje tih ciljeva;

(c) osigurati pristupačnost za osobe s invaliditetom i uključenost osoba s invaliditetom u Ujedinjenim narodima kako bi im se omogućilo potpuno, smisleno i učinkovito sudjelovanje i jednakost u svim aspektima rada Ujedinjenih naroda;

(d) naglasiti potrebu da se postupak odabira i imenovanja izvršnih čelnika i viših djelatnika Ujedinjenih naroda vodi načelima transparentnosti i uključenosti te da se provodi u skladu sa svim odredbama članka 101. Povelje Ujedinjenih naroda, uzimajući u obzir zapošljavanje osoblja na što široj zemljopisnoj osnovi i rodnu ravnotežu, te pridržavati se općeg pravila da državljani bilo koje države ili skupine država ne bi smjeli imati monopol nad višim radnim mjestima u sustavu Ujedinjenih naroda.

Mjera 46. Osigurat ćemo učinkovito uživanje svih ljudskih prava i odgovoriti na nove i nadolazeće izazove.

74. Nakon 75. obljetnice Opće deklaracije o ljudskim pravima i tridesete obljetnice Bečke deklaracije i Akcijskog programa¹⁶ i dalje smo predani promicanju i zaštiti svih ljudskih prava i temeljnih sloboda, uključujući građanska, politička, gospodarska, socijalna i kulturna prava. To uključuje pravo na razvoj. Ponovno se obvezujemo da ćemo ispuniti svoje obveze poštovanja, zaštite i ostvarivanja ljudskih prava te provedbe svih relevantnih međunarodnih instrumenata za ljudska prava. Sva su ljudska prava univerzalna, nedjeljiva, međuovisna i međusobno povezana. Ljudska prava međusobno se osnažuju te se prema njima mora postupati na pravedan i jednak način, na istoj razini i s istim naglaskom. Ciljevima održivog razvoja nastoje se ostvariti ljudska prava svih. Pojedinci i institucije civilnog društva, uključujući

¹⁶ A/CONF.157/24 (Dio I), poglavlje III.

nevladine organizacije, skupine i nacionalne institucije za ljudska prava, ako postoje, koji su uključeni u promicanje i zaštitu svih ljudskih prava i temeljnih sloboda za sve, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom usklađenim s Poveljom Ujedinjenih naroda i međunarodnim pravom o ljudskim pravima, moraju biti zaštićeni od svakog oblika zastrašivanja i odmazde, na internetu i izvan njega. Moramo nastaviti štititi ljudska prava u budućnosti jačanjem sposobnosti da odgovorimo na postojeće, nove i nadolazeće izazove u ostvarivanju ljudskih prava. Odlučujemo:

(a) podsjetiti na mandat visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava, kako je navedeno u Rezoluciji 48/141 od 20. prosinca 1993., i zatražiti od glavnog tajnika da procijeni potrebu za odgovarajućim, predvidljivim, povećanim i održivim financiranjem mehanizama Ujedinjenih naroda za ljudska prava, uključujući Ured visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava, za učinkovito i djelotvorno ostvarivanje mandata, kako bi im se omogućilo da nepristrano, objektivno i neselektivno odgovore na niz izazova u području ljudskih prava s kojima se međunarodna zajednica suočava;

(b) poboljšati koordinaciju i suradnju među tijelima Ujedinjenih naroda koja rade na ljudskim pravima i izbjegavati udvostručavanja aktivnosti, u okviru njihovih postojećih mandata, među ostalim boljom koordinacijom s Uredom visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava.

Mjera 47. Ubrzat ćemo reformu međunarodne financijske strukture kako bismo odgovorili na današnje i buduće izazove.

75. Reforma međunarodne financijske strukture važan je korak prema izgradnji većeg povjerenja u multilateralni sustav. Pohvaljujemo aktualne napore u pogledu reformi i pozivamo na još hitnije i ambicioznije djelovanje kako bi se osiguralo da međunarodna financijska struktura postane učinkovitija, pravednija, prikladnija za današnji svijet i da odgovori na izazove s kojima se suočavaju zemlje u razvoju prilikom premošćivanja manjka financijskih sredstava u vezi s ciljevima održivog razvoja. Reforma međunarodne financijske strukture trebala bi biti u središtu Programa održivog razvoja do 2030., uz nepokolebljivu predanost ulaganju u iskorjenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama. Odlučujemo:

(a) nastaviti provoditi temeljitije reforme međunarodne financijske strukture kako bi se potaknula provedba Programa održivog razvoja do 2030. i postigao uključiviji, pravedniji, mirniji, otporniji i održiviji svijet za ljude i planet za sadašnje i buduće generacije.

Mjera 48. Ubrzat ćemo reformu međunarodne financijske strukture kako bismo ojačali uključenost i zastupljenost zemalja u razvoju.

76. Prepoznamo važnu ulogu Ujedinjenih naroda u globalnom gospodarskom upravljanju, priznajući da Ujedinjeni narodi i međunarodne financijske institucije imaju komplementarne mandate zbog kojih je koordinacija njihova djelovanja ključna, uz potpuno poštovanje postojećih mehanizama upravljanja i mandata neovisnih o Ujedinjenim narodima koji upravljaju određenim organizacijama i pravilima. Sa zadovoljstvom primamo na znanje inicijativu za sazivanje dvogodišnjeg sastanka na vrhu na razini šefova država i vlada kako bi se ojačale postojeće i uspostavile sustavnije veze i koordinacija između Ujedinjenih naroda i međunarodnih financijskih institucija te naglašavamo važnost uključivog sudjelovanja. Prepoznamo važnost nastavka provedbe reformi upravljanja u međunarodnim financijskim institucijama i multilateralnim razvojnim bankama. Naglašavamo potrebu za jačanjem zastupljenosti i uključenosti zemalja u razvoju u donošenju globalnih gospodarskih odluka, utvrđivanju normi i globalnom gospodarskom upravljanju u međunarodnim gospodarskim i financijskim institucijama, uključujući Međunarodni monetarni fond i Svjetsku banku, kako bi institucije bile učinkovitije,

vjerodostojnije, odgovornije i legitimnije. Pozdravljamo korake za poboljšanje uključenosti i zastupljenosti zemalja u razvoju te uvođenje mjesta dvadeset petog člana Izvršnog odbora Međunarodnog monetarnog fonda za supsaharsku Afriku te nedavne promjene kvota i glasačkih ovlasti. Naglašavamo važnost poboljšanja raznolikosti i rodne zastupljenosti u izvršnim odborima, višem rukovodstvu i kadrovskim položajima. Tim se mjerama tim institucijama može omogućiti da bolje odgovore na globalne izazove. Odlučujemo:

(a) potaknuti Upravni odbor Međunarodnog monetarnog fonda da poduzme daljnje korake kako bi nastavio podupirati snažnu instituciju koja se temelji na kvotama i koja raspolaže odgovarajućim resursima te poboljšati uključenost i zastupljenost zemalja u razvoju, posebno aktualnim radom Izvršnog odbora Fonda na razvoju mogućih pristupa do lipnja 2025. kao smjernica za daljnje usklađivanje kvota, među ostalim s pomoću nove formule za kvote, u okviru 17. općeg preispitivanja kvota, uz istodobnu zaštitu udjela u kvotama najsiromašnijih članova;

(b) apelirati na upravljačka tijela Svjetske banke i druge multilateralne razvojne banke da poduzmu daljnje korake kako bi se postigla snažna i šira zastupljenost, uključenost i sudjelovanje zemalja u razvoju, uz potpuno priznavanje aktualnih napora u tom pogledu.

Mjera 49. Ubrzat ćemo reformu međunarodne financijske strukture kako bismo mobilizirali dodatna financijska sredstva za ciljeve održivog razvoja, odgovorili na potrebe zemalja u razvoju i usmjerili financiranje onima kojima je pomoć najpotrebnija.

77. Da bi ostvarile ciljeve održivog razvoja zemljama u razvoju potreban je bolji pristup financiranju iz svih izvora. Tokovi kapitala u mnoge zemlje u razvoju smanjuju se, a više kapitala izlazi iz mnogih zemalja u razvoju nego što ulazi u njih. Multilateralne razvojne banke imaju ključnu ulogu u podupiranju održivog razvoja i postizanju ciljeva te su jako važne za povećanje pristupa zemalja financiranju po povoljnijim uvjetima i pomoć u poticanju ulaganja privatnog sektora. Pozdravljamo aktualne napore multilateralnih razvojnih banaka u pogledu reformi kako bi se mobilizirala veća financijska sredstva za Program održivog razvoja do 2030., prepoznajući da su hitno potrebne daljnje reforme banaka, uz jačanje mobilizacije domaćih resursa te domaćih politika i regulatornih okruženja. Odlučujemo:

(a) osigurati snažnu i učinkovitu 21. nadopunu Međunarodnog udruženja za razvoj koja uključuje doprinose i snažne političke obveze novih i postojećih donatora kojima se znatno povećavaju resursi tog udruženja te raditi na uspostavi puta prema znatnom i održivom povećanju Međunarodnog udruženja za razvoj do 2030.;

(b) apelirati na multilateralne razvojne banke da ubrzaju reforme svojih misija i vizija, poticajnih struktura, operativnih pristupa i financijskih kapaciteta te da razmotre dodatne korake za povećanje dostupnosti financiranja, pružanje političke potpore i tehničke pomoći zemljama u razvoju kako bi se riješili globalni izazovi i ostvarili ciljevi održivog razvoja;

(c) apelirati na upravne odbore i uprave multilateralnih razvojnih banaka da omoguće dodatno financiranje iz vlastitih bilanci banaka potpunom provedbom, ako je to relevantno i primjereno, preporuka neovisne revizije okvira adekvatnosti kapitala multilateralnih razvojnih banaka koju je naručila Skupina 20, uključujući odražavanje vrijednosti kapitala na poziv u okvirima adekvatnosti kapitala multilateralnih razvojnih banaka i izdavanje hibridnog kapitala u širim razmjerima, uz istodobno osiguravanje financijske održivosti odgovarajućih multilateralnih razvojnih banaka;

(d) poticati odbore multilateralnih razvojnih banaka da razmotre planiranje daljnjih općih povećanja kapitala, istodobno priznajući nedavne kapitalne doprinose, ako je to potrebno;

(e) pozvati multilateralne razvojne banke da u dogovoru s glavnim tajnikom predstave mogućnosti i preporuke u vezi s novim modelima za poboljšanje pristupa povlaštenom financiranju za zemlje u razvoju, uz potpuno poštovanje neovisnog mandata i vlasti odgovarajućeg upravljačkog tijela svake multilateralne razvojne banke te zatražiti od glavnog tajnika da obavijesti države članice o napretku;

(f) primiti na znanje rad međunarodnih financijskih institucija, međunarodnih organizacija i multilateralnih razvojnih banaka na razmatranju strukturne ranjivosti i pozvati ih da razmotre upotrebu višedimenzionalnog indeksa ranjivosti, prema potrebi, kao nadopunu svojim postojećim praksama i politikama u skladu sa svojim mandatima;

(g) pozvati multilateralne razvojne banke da pruže pravodobnu potporu zemljama u razvoju povećanjem i optimizacijom dugoročnog povlaštenog financiranja, uključujući kreditiranje u lokalnim valutama, kao i osmišljavanjem, financiranjem i jačanjem inovativnih mehanizama u državnom vlasništvu i pod vodstvom zemlje u razvoju.

Mjera 50. Ubrzat ćemo reformu međunarodne financijske strukture kako bi se zemlje mogle održivo zaduživati kako bi ulagale u svoj dugoročni razvoj.

78. Zaduzivanje je ključno kako bi zemlje mogle ulagati u svoj dugoročni razvoj. Zemlje se moraju moći zaduživati na održiv način i imati pristup kreditiranju po pristupačnim uvjetima, uz osiguravanje potpune transparentnosti. Duboko smo zabrinuti zbog pojave neodrživog dužničkog opterećenja i slabosti u mnogim zemljama u razvoju te zbog ograničenja koje to nameće njihovu razvojnom napretku. Prepoznavamo važnost jačanja zaštitnih mjera kako bi se spriječilo nastajanje takvih situacija. Naglašavamo važnost reformi postojećih multilateralnih procesa kako bi se olakšalo zajedničko djelovanje za sprečavanje dužničkih kriza i, prema potrebi, olakšalo restrukturiranje duga i otpis duga, uzimajući u obzir kretanja u globalnom okruženju duga. Odlučujemo:

(a) ojačati multilateralni odgovor kako bi se pružila potpora zemljama s velikim i neodrživim dugom, uz smisleno sudjelovanje dotičnih zemalja i svih relevantnih aktera, osiguravajući učinkovitiji, uređeniji, predvidljiviji, koordiniraniji, transparentniji i pravodobniji pristup kako bi se tim zemljama omogućilo da izbjegnu prezaduženost i da prednost daju državnim rashodima za postizanje ciljeva održivog razvoja;

(b) pozvati Međunarodni monetarni fond da preispita načine za jačanje i poboljšanje strukture državnog duga, nadovezujući se na postojeće međunarodne procese, u suradnji s glavnim tajnikom, Svjetskom bankom, Skupinom 20 i glavnim bilateralnim vjerovnicima i dužnicima, te da zatraži od glavnog tajnika da obavijesti države članice o napretku i iznese prijedloge o tom pitanju;

(c) primiti na znanje napore glavnog tajnika da surađuje s agencijama za kreditni rejting u pogledu njihove uloge u održivom razvoju i zatražiti od glavnog tajnika da države članice obavještava o tim raspravama;

(d) poboljšati i nastaviti provoditi zajednički okvir Skupine 20 za postupanje s dugom kako bi se omogućili učinkoviti, predvidljivi, koordinirani, pravodobni i uredni postupci restrukturiranja i potaknuli koraci za osiguravanje usporedivosti postupanja prema državnim i privatnim vjerovnicima;

(e) promicati, prema potrebi, primjenu uvjetnih klauzula u pozajmljivanju, među ostalim i klauzule o dugu u vezi s otpornošću na klimatske promjene pri

pozajmljivanju zemljama u razvoju osjetljivima na opasnosti, uključujući negativan učinak klimatskih promjena;

(f) promicati veću upotrebu zamjena duga za ciljeve održivog razvoja, uključujući zamjene duga za klimu ili prirodu, za zemlje u razvoju, prema potrebi.

Mjera 51. Ubrzat ćemo reformu međunarodne financijske strukture kako bismo ojačali njezin kapacitet za učinkovitiju i pravedniju potporu zemljama u razvoju tijekom sistemskih šokova i učinili financijski sustav stabilnijim.

79. Sve veća učestalost i intenzitet globalnih ekonomskih šokova usporava napredak u postizanju ciljeva održivog razvoja. Prepoznajemo ulogu posebnih prava vučenja u jačanju globalne financijske sigurnosne mreže u svijetu sklonom sistemskim šokovima i njihov mogući doprinos većoj globalnoj financijskoj stabilnosti. Pozdravljamo obećanja o preusmjeravanju posebnih prava vučenja u vrijednosti od više od 100 milijardi dolara ili jednakovrijednih doprinosa zemljama u razvoju, naglašavajući pritom hitnost što bržeg ispunjavanja tih obveza prema zemljama u razvoju. Odlučujemo:

(a) pozvati zemlje koje to mogu učiniti da dobrovoljno preusmjere posebna prava vučenja iz dodjele sredstava za 2021. te da razmotre mogućnost preusmjeravanja najmanje polovice svojih posebnih prava vučenja, među ostalim putem multilateralnih razvojnih banaka, poštujući pritom relevantne pravne okvire i čuvajući prirodu pričuvene imovine posebnih prava vučenja;

(b) poticati Međunarodni monetarni fond da istraži sve mogućnosti za daljnje jačanje globalne financijske sigurnosne mreže kako bi se zemljama u razvoju pružila potpora u boljem odgovoru na makroekonomske šokove i razmotriti izvedivost ubrzavanja izdavanja posebnih prava vučenja i olakšavanja brzog, dobrovoljnog preusmjeravanja u zemlje u razvoju tijekom budućih financijskih kriza i sistemskih šokova;

(c) pozdraviti aktualnu reviziju politike u području dodatnih naknada koju provodi Međunarodni monetarni fond;

(d) promicati financijsku stabilnost međunarodnom suradnjom i dosljednom regulacijom banaka i drugih subjekata za financijske usluge.

Mjera 52. Ubrzat ćemo reformu međunarodne financijske strukture kako bi se njome moglo odgovoriti na hitne izazove klimatskih promjena.

80. Klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti pogoršavaju mnoge izazove s kojima se suočava međunarodna financijska struktura i mogu ugroziti napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Zemlje u razvoju trebale bi imati pristup financiranju kako bi mogle ostvariti svoje međusobno povezane ciljeve postizanja održivog razvoja, uključujući iskorjenjivanje siromaštva i promicanje održivog, uključivog i otpornog gospodarskog rasta te borbu protiv klimatskih promjena. Ulaganje u održivi razvoj i djelovanje u području klime od ključne je važnosti. Međunarodna financijska struktura trebala bi nastaviti usmjeravati i povećavati dodatna financijska sredstva prema održivom razvoju i djelovanju u području klime. Zemlje u razvoju suočavaju se sa sve većim financijskim potrebama, posebno onima koje su posebno osjetljive na negativne učinke klimatskih promjena, što dovodi do sve veće potražnje za financiranjem. Odlučujemo:

(a) pozvati multilateralne razvojne banke i druge razvojne financijske institucije da povećaju dostupnost, pristupačnost i učinak financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena u zemljama u razvoju, uz istodobnu zaštitu dodatnosti financiranja borbe protiv klimatskih promjena, kako bi se dala potpora zemljama u razvoju u provedbi njihovih nacionalnih planova i strategija za borbu protiv klimatskih promjena;

(b) pozvati multilateralne razvojne banke da mobiliziraju dodatna financijska sredstva za potporu prilagodbi te za uvođenje i razvoj tehnologija za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, s niskom razinom emisija i bez emisija te energetski učinkovitih tehnologija u skladu s postojećim obvezama;

(c) pozvati međunarodne financijske institucije i druge relevantne subjekte da poboljšaju procjenu rizika i upravljanje rizicima, uključujući financijske rizike povezane s klimom, podupru korake za rješavanje visokih troškova kapitala za zemlje u razvoju i pruže političku potporu kako bi se pomoglo u boljem upravljanju rizicima i njihovu smanjenju;

(d) poticati privatni sektor, posebno velike korporacije, da doprinese održivosti i zaštiti našeg planeta te postizanju Programa održivog razvoja do 2030. i ciljeva održivog razvoja, među ostalim pristupima koji se temelje na partnerstvu, kako bi se povećala potpora zemljama u razvoju i omogućilo djelovanje u području klime.

Mjera 53. Razvit ćemo okvir za mjere napretka u području održivog razvoja kako bismo dopunili i nadmašili bruto domaći proizvod.

81. Svjesni smo da se održivi razvoj mora ostvarivati na uravnotežen i integriran način. Ponovno potvrđujemo potrebu za hitnim razvojem mjera za napredak u području održivog razvoja kojima se dopunjuje ili nadilazi bruto domaći proizvod. Te bi mjere trebale odražavati napredak u gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj dimenziji održivog razvoja, među ostalim u pogledu informiranja o pristupu financiranju razvoja i tehničkoj suradnji. Odlučujemo:

(a) zatražiti od glavnog tajnika da, uz blisko savjetovanje s državama članicama i relevantnim dionicima, uspostavi neovisnu stručnu skupinu na visokoj razini za izradu preporuka za ograničen broj pokazatelja održivog razvoja u vlasništvu zemalja i opće primjenjivih pokazatelja održivog razvoja koji nadopunjuju i nadilaze bruto domaći proizvod, uzimajući u obzir rad Statističke komisije, nadovezujući se na globalni okvir pokazatelja za ciljeve održivog razvoja i ciljeve Programa održivog razvoja do 2030., te da predstavi ishod svojeg rada na 80. sjednici Opće skupštine;

(b) pokrenuti međuvladin proces pod vodstvom Ujedinjenih naroda nakon završetka rada neovisne stručne skupine na visokoj razini uz savjetovanje s relevantnim dionicima, uključujući Statističku komisiju, međunarodne financijske institucije, multilateralne razvojne banke i regionalne komisije, u skladu s njihovim mandatima, o mjerama napretka u području održivog razvoja kojima se dopunjuje bruto domaći proizvod ili nadilazi bruto domaći proizvod, uzimajući u obzir preporuke stručne skupine na visokoj razini pod okriljem glavnog tajnika.

Mjera 54. Ojačat ćemo međunarodni odgovor na složene globalne šokove.

82. Prepoznavamo potrebu za dosljednijim, kooperativnijim, koordiniranim i višedimenzionalnijim međunarodnim odgovorom na složene globalne šokove i središnju ulogu Ujedinjenih naroda u tom pogledu. Složeni globalni šokovi događaji su koji donose ozbiljne poremećaje i negativne posljedice za znatan dio zemalja i svjetskog stanovništva i koji dovode do učinaka u više sektora, što zahtijeva višedimenzionalan odgovor na razini cijele vlade koji obuhvaća cijelo društvo. Složeni globalni šokovi nerazmjerno utječu na najsiromašnije i najranjivije osobe u svijetu i obično imaju katastrofalne posljedice za održivi razvoj i blagostanje. Oružani sukob sam po sebi ne predstavlja složen globalni šok, ali bi u nekim slučajevima mogao dovesti do učinaka u više sektora. Načela nacionalnog vlasništva i pristanka, pravičnosti, solidarnosti i suradnje usmjeravat će naše buduće odgovore na složene globalne šokove, uz potpuno poštovanje međunarodnog prava, uključujući Povelju i njezine svrhe i načela, te postojećih mandata za međuvladina tijela i procese Ujedinjenih naroda, systemske subjekte i specijalizirane agencije UN-a. Podupirat

ćemo ulogu glavnog tajnika u, među ostalim, sazivanju država članica, promicanju koordinacije cijelog multilateralnog sustava i suradnji s relevantnim dionicima u odgovoru na krize. Tražimo od glavnog tajnika da:

(a) razmotri pristupe za jačanje odgovora sustava Ujedinjenih naroda na složene globalne šokove, u okviru postojećih tijela i uz savjetovanje s državama članicama, kojim se podupire, dopunjuje i ne udvostručuje odgovor glavnih tijela Ujedinjenih naroda, relevantnih tijela Ujedinjenih naroda, koordinacijskih tijela i mehanizama Ujedinjenih naroda te specijaliziranih agencija zaduženih za odgovor na hitne situacije i uz potpuno poštovanje ovlaštene koordinacijske uloge Ujedinjenih naroda u odgovoru na humanitarne krize.

Mjera 55. Ojačat ćemo naša partnerstva kako bismo ispunili postojeće obveze i riješili nove izazove.

83. Prepoznamo važnost suradnje Ujedinjenih naroda s nacionalnim parlamentima i relevantnim dionicima, uz istodobno očuvanje međuvladine prirode Organizacije. Izazovi s kojima se suočavamo zahtijevaju ne samo prekograničnu suradnju, već i suradnju u cijelom društvu. Moramo uključiti vlade i parlamente, sustav Ujedinjenih naroda i druge međunarodne institucije, lokalne vlasti, autohtone narode, civilno društvo, poduzeća i privatni sektor, vjerske organizacije, znanstvene i akademske zajednice te sve ljude kako bi se osigurao učinkovit odgovor na naše zajedničke izazove. Odlučujemo:

(a) osigurati da relevantni dionici mogu smisleno sudjelovati, u svojim ulogama i odgovornostima, u skladu s relevantnim poslovníkom, u relevantnim procesima Ujedinjenih naroda te da države članice imaju pristup stajalištima i stručnom znanju tih partnera;

(b) iskoristiti postojeće kanale i ojačati komunikaciju između međuvladinih tijela Ujedinjenih naroda i civilnog društva, omogućujući trajni dijalog i razmjenu informacija;

(c) poticati doprinos privatnog sektora rješavanju globalnih izazova i jačati njegovu odgovornost prema provedbi okvira Ujedinjenih naroda;

(d) produbiti suradnju Ujedinjenih naroda s nacionalnim parlamentima u međuvladinim tijelima i procesima Ujedinjenih naroda, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, među ostalim oslanjajući se na napore Ujedinjenih naroda i Međuparlamentarne unije da uključe parlamentarne zastupnike u održavanje potpore provedbi relevantnih sporazuma i rezolucija Ujedinjenih naroda;

(e) zatražiti od glavnog tajnika da do kraja 79. zasjedanja državama članicama dostavi na razmatranje preporuke o tome kako bi suradnja s lokalnim i regionalnim vlastima mogla unaprijediti Program održivog razvoja do 2030., posebno lokalizaciju ciljeva održivog razvoja;

(f) jačati suradnju između Ujedinjenih naroda i regionalnih, podregionalnih i drugih organizacija, u okviru njihovih mandata, što će biti ključno za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, promicanje i zaštitu ljudskih prava te postizanje održivog razvoja.

Mjera 56. Ojačat ćemo međunarodnu suradnju u istraživanju i korištenju svemira u miroljubive svrhe i u korist cijelog čovječanstva.

84. U skladu s Ugovorom o svemiru iz 1967. istraživanje i korištenje svemira služi dobrobiti cijelog čovječanstva. Ovisnost čovječanstva o svemiru povećava se iz dana u dan, a Ugovor o svemiru mora biti prepoznat kao temelj međunarodnog pravnog režima kojim se uređuju aktivnosti u svemiru. Živimo u vremenu boljeg pristupa svemiru i većih aktivnosti u njemu. Zbog porasta broja objekata u svemiru, povratka

ljudi u svemir i sve veće ovisnosti o svemirskim sustavima potrebno je hitno djelovati. Sigurno i održivo korištenje svemirom ima ključnu ulogu u ostvarenju Programa održivog razvoja do 2030. Prilike za ljude i planet goleme su, ali postoje i rizici kojima se mora upravljati. Potičemo Odbor za miroljubivo korištenje svemira da se dodatno savjetuje o prijedlogu za održavanje četvrte konferencije Ujedinjenih naroda o miroljubivom istraživanju svemira (UNISPACE IV) 2027. Odlučujemo:

(a) ponovno potvrditi važnost najšireg mogućeg poštovanja i potpune usklađenosti s Ugovorom o svemiru iz 1967. te raspravljati o uspostavi novih okvira za svemirski promet, svemirski otpad i svemirske resurse u okviru Odbora za miroljubivo korištenje svemira;

(b) pozvati na sudjelovanje relevantne privatne sektore, civilno društvo i druge relevantne dionike, ako je to primjereno i primjenjivo, kako bi se doprinijelo međuvladinim procesima povezanim s povećanom sigurnošću i održivošću svemira.

*3. plenarna sjednica
22. rujna 2024.*

Prilog I. Globalni digitalni pakt

1. Digitalne tehnologije drastično mijenjaju naš svijet. Donose goleme potencijalne koristi za dobrobit i napredak ljudi i društava te za naš planet. Jačaju nas u uvjerenju da se može ubrzati postizanje ciljeva održivog razvoja.
2. To možemo postići samo pojačanom međunarodnom suradnjom kojom se zatvaraju sve digitalne podjele među zemljama i unutar njih. Prepoznajemo izazove koje te podjele predstavljaju za mnoge zemlje, posebno zemlje u razvoju, koje imaju hitne razvojne potrebe i ograničene resurse.
3. Svjesni smo da se tempom i snagom tehnologija u nastajanju stvaraju nove mogućnosti, ali donose i novi rizici za čovječanstvo, od kojih neki još nisu u potpunosti poznati. Prepoznajemo potrebu za utvrđivanjem i ublažavanjem rizika te osiguravanjem ljudskog nadzora nad tehnologijom na načine kojima se unapređuje održivi razvoj i potpuno ostvarivanje ljudskih prava.
4. Naš je cilj uključiva, otvorena, održiva, pravedna, sigurna i zaštićena digitalna budućnost za sve. U ovom se globalnom digitalnom paktu utvrđuju ciljevi, načela, obveze i mjere koje poduzimamo u nevojnoj domeni kako bismo ostvarili taj pakt.
5. Imamo čvrste temelje na kojima možemo graditi. Naša digitalna suradnja temelji se na međunarodnom pravu, uključujući Povelju Ujedinjenih naroda, međunarodno pravo o ljudskim pravima i Program održivog razvoja do 2030.¹⁷ I dalje smo predani ishodima Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu koji se odražavaju u Ženevskoj deklaraciji o načelima i akcijskom planu¹⁸ te Tuniškoj agendi za informacijsko društvo.¹⁹ Ujedinjeni narodi nude ključnu platformu za globalnu digitalnu suradnju koja nam je potrebna i za to ćemo iskoristiti postojeće procese.
6. Naša suradnja mora biti agilna i prilagodljiva digitalnom okruženju koje se brzo mijenja. Kao vlade djelovat ćemo u suradnji i partnerstvu s privatnim sektorom, civilnim društvom, međunarodnim organizacijama, tehničkim i akademskim zajednicama te svim drugim dionicima, u okviru njihovih uloga i odgovornosti, kako bismo ostvarili digitalnu budućnost koju želimo.

¹⁷ Rezolucija 70/1.

¹⁸ Vidjeti A/C.2/59/3, Prilog.

¹⁹ Vidjeti A/60/687.

Ciljevi

7. Kako bismo ostvarili svoj cilj, nastojat ćemo ostvariti sljedeće:

1. premostiti sve digitalne podjele i ubrzati napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja;
2. proširiti uključenost u digitalno gospodarstvo i koristi od njega za sve;
3. poticati uključiv, otvoren, siguran i zaštićen digitalni prostor kojim se poštuju, štite i promiču ljudska prava;
4. unaprijediti odgovorne, pravedne i interoperabilne pristupe upravljanju podacima;
5. poboljšati međunarodno upravljanje umjetnom inteligencijom u korist čovječanstva.

Načela

8. Naša digitalna suradnja vodit će se ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda i sljedećim međusektorskim načelima koja se međusobno nadopunjuju:

(a) uključivo sudjelovanje svih država i drugih dionika temelj je ovog Pakta. Našom će se suradnjom premostiti digitalne podjele unutar država i među njima te unaprijediti pravedno digitalno okruženje za sve;

(b) ovaj je Pakt usmjeren na razvoj i temelji se na Programu održivog razvoja do 2030. Naša će suradnja iskoristiti tehnologije za ubrzavanje napretka, iskorjenjivanje siromaštva i osigurati da nitko ne bude zapostavljen. To uključuje ciljne napore za rješavanje potreba zemalja u razvoju, posebno najslabije razvijenih zemalja, zemalja u razvoju bez izlaza na more i malih otočnih država u razvoju, kao i posebnih izazova s kojima se suočavaju zemlje sa srednjim dohotkom;

(c) ovaj se Pakt temelji na međunarodnom pravu, uključujući međunarodno pravo o ljudskim pravima. Sva ljudska prava, uključujući građanska, politička, gospodarska, socijalna i kulturna prava te temeljne slobode, moraju se poštovati, štiti i promicati na internetu i izvan njega. Naša suradnja iskoristit će digitalne tehnologije za unapređenje svih ljudskih prava, uključujući prava djeteta, prava osoba s invaliditetom i prava na razvoj;

(d) rodna ravnopravnost i osnaživanje svih žena i djevojčica te njihovo potpuno, ravnopravno i smisleno sudjelovanje u digitalnom prostoru ključni su za premošćivanje rodnog digitalnog jaza i unapređenje održivog razvoja. Naša će suradnja osnažiti sve žene i djevojčice, potaknuti vodstvo žena, uključiti rodnu perspektivu te suzbiti i iskorijeniti sve oblike nasilja, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje koje se događa ili se pojačava upotrebom tehnologije;

(e) digitalne tehnologije otvaraju nove mogućnosti i prilike za unapređenje okolišne održivosti. Naša će suradnja iskoristiti digitalne tehnologije za održivost, a njihove negativne učinke na okoliš svesti na najmanju moguću mjeru;

(f) pravedno i smisleno uključivanje u digitalno gospodarstvo zahtijeva rješavanje postojećih koncentracija tehnoloških kapaciteta i tržišne snage. Našom suradnjom nastojat će se osigurati da prednosti digitalne suradnje budu pravedno raspodijeljene i da se njima ne pogoršavaju postojeće nejednakosti niti sprečava potpuno postizanje održivog razvoja;

(g) dostupni i cjenovno pristupačni podaci te digitalne tehnologije i usluge ključni su kako bi se svakoj osobi omogućilo da u potpunosti sudjeluje u digitalnom

svijetu. Naša suradnja promicat će digitalnu dostupnost za sve i podupirati jezičnu i kulturnu raznolikost u digitalnom prostoru;

(h) digitalni sustavi za komunikaciju i razmjenu ključni su pokretači razvoja. Naša će suradnja unaprijediti interoperabilnost između digitalnih sustava i kompatibilnih pristupa upravljanju;

(i) sigurne, zaštićene i pouzdane tehnologije u nastajanju, uključujući umjetnu inteligenciju, nude nove mogućnosti za znatno ubrzavanje razvoja. Naša će suradnja unaprijediti odgovoran, transparentan i antropocentričan pristup životnom ciklusu digitalnih tehnologija i tehnologija u nastajanju, koji uključuje faze prethodnog osmišljavanja, projektiranja, razvoja, evaluacije, testiranja, uvođenja, upotrebe, prodaje, nabave, rada i stavljanja izvan pogona, uz djelotvoran ljudski nadzor;

(j) kreativnost i tržišno natjecanje potiču digitalni napredak. Naša suradnja poticat će inovacije i potencijal društava i poduzeća, bez obzira na njihovu veličinu ili podrijetlo, da iskoriste prednosti digitalizacije i napreduju u digitalnom gospodarstvu;

(k) vlade, privatni sektor, civilno društvo, tehnička zajednica, akademska zajednica te međunarodne i regionalne organizacije, u svojim ulogama i odgovornostima, ključni su za promicanje uključive, otvorene, sigurne i zaštićene digitalne budućnosti. Naša suradnja obuhvaćat će više dionika i iskoristit će se doprinosi svih;

(l) ojačat ćemo partnerstva kako bismo osigurali potrebna sredstva provedbe zemljama u razvoju, uključujući mobilizaciju financijskih sredstava, izgradnju kapaciteta i prijenos tehnologije pod uzajamno dogovorenim uvjetima;

(m) digitalni svijet razvija se velikom brzinom. Naša suradnja mora biti usmjerena na budućnost i sposobna za utvrđivanje, predviđanje, procjenu i praćenje novih tehnologija te prilagodbu njima kako bismo mogli iskoristiti prilike i odgovoriti na nove rizike i izazove.

Obveze i mjere

9. Obvezujemo se da ćemo provoditi smislene i mjerljive mjere kako bismo ostvarili svoje ciljeve.

Cilj 1.: Premostiti sve digitalne podjele i ubrzati napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja

Povezanost

10. Prepoznamo ključnu ulogu univerzalne i smislene povezivosti i cjenovno pristupačnog pristupa u iskorištavanju punog potencijala digitalnih tehnologija i tehnologija u nastajanju. Predani smo cilju da svima omogućimo pristup internetu. Svjesni smo da će za to biti potrebna snažna partnerstva i povećana financijska ulaganja vlada i drugih dionika, posebno privatnog sektora, u zemljama u razvoju. Potvrđujemo važnu ulogu Međunarodne telekomunikacijske unije u promicanju univerzalne i smislene povezanosti te je pozivamo da u tom smislu nastavi ulagati napore. Svjesni smo da inovativna rješenja mogu pomoći u osiguravanju povezanosti velike brzine u, među ostalim, slabo pokrivenim, udaljenim i ruralnim područjima.

11. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) razviti i ojačati ciljeve, pokazatelje i parametre za univerzalnu smislenu i cjenovno pristupačnu povezanost, nadovezujući se na postojeći rad, te ih integrirati u međunarodne, regionalne i nacionalne razvojne strategije (9. cilj održivog razvoja);

(b) razviti inovativne i kombinirane mehanizme financiranja i poticaje, među ostalim u suradnji s vladama, multilateralnim razvojnim bankama, relevantnim međunarodnim organizacijama i privatnim sektorom, kako bi se preostalih 2,6 milijardi ljudi povezalo s internetom te poboljšala kvaliteta i cjenovna pristupačnost povezanosti. Nastojat ćemo omogućiti da početni troškovi pretplate na širokopojasni pristup budu pristupačni najširem dijelu stanovništva (1. i 9. cilj održivog razvoja);

(c) ulagati u otpornu digitalnu infrastrukturu, uključujući satelite i lokalne mrežne inicijative, i uvoditi ih, čime će se osigurati sigurna i zaštićena mrežna pokrivenost u svim područjima, uključujući ruralna i udaljena područja te područja do kojih je teško doprijeti, te promicati pravedan pristup satelitskim orbitama, uzimajući u obzir potrebe zemalja u razvoju. Nastojat ćemo ostvariti univerzalan pristup dovoljno brzom internetu po pristupačnim cijenama i pouzdanost kako bi se omogućila smislena upotreba interneta (9. i 11. cilj održivog razvoja);

(d) mapirati i povezati sve škole i bolnice s internetom, nadovezujući se na inicijativu Giga Međunarodne telekomunikacijske unije i Fonda Ujedinjenih naroda za djecu, te poboljšati usluge i kapacitete za telemedicinu (3. i 4. cilj održivog razvoja);

(e) promicati održivost tijekom cijelog životnog ciklusa digitalnih tehnologija, uključujući mjere specifične za određeni kontekst u vezi s povećanjem učinkovitosti resursa te očuvanjem i održivim korištenjem prirodnih resursa i čiji je cilj osigurati da digitalna infrastruktura i oprema budu održivo osmišljene za rješavanje ekoloških izazova u kontekstu održivog razvoja i napora za iskorjenjivanje siromaštva (1., 4., 6., 7., 8., 11., 12., 13. i 14. cilj održivog razvoja);

(f) uključiti potrebe osoba u ranjivom položaju i onih u slabije pokrivenim, ruralnim i udaljenim područjima u razvoj i provedbu nacionalnih i lokalnih strategija digitalne povezivosti (10. i 11. cilj održivog razvoja);

(g) uključiti rodnu perspektivu u strategije digitalne povezanosti kako bi se uklonile strukturne i sustavne prepreke smislenoj, sigurnoj i cjenovno pristupačnoj digitalnoj povezanosti za sve žene i djevojčice (cilj održivog razvoja br. 5).

Digitalna pismenost, vještine i kapaciteti

12. Kako bismo u potpunosti iskoristili prednosti digitalne povezivosti, moramo osigurati da se ljudi mogu smisleno i sigurno koristiti internetom i sigurno snaći u digitalnom prostoru. Prepoznajemo važnost digitalnih vještina i cjeloživotnog pristupa mogućnostima digitalnog učenja, uzimajući u obzir posebne društvene, kulturne i jezične potrebe svakog društva i osoba svih dobnih skupina i podrijetala. Prepoznajemo da je potrebno povećati međunarodnu suradnju i financiranje za razvoj digitalnih kapaciteta u zemljama u razvoju, podupirati razvoj lokalnih sadržaja i internetskih sadržaja relevantnih za lokalne okolnosti te zadržavati talente.

13. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) uspostaviti i podupirati nacionalne strategije za digitalne vještine, prilagoditi kurikulume za osposobljavanje nastavnika i obrazovanje te osigurati programe osposobljavanja odraslih za digitalno doba. Naš je cilj maksimalno širenje osnovnih digitalnih vještina na što veći broj ljudi, uz istodobno unapređenje srednjih ili naprednih digitalnih vještina (4. i 5. cilj održivog razvoja);

(b) povećati dostupnost, pristupačnost i cjenovnu pristupačnost platformi digitalne tehnologije, usluga, softvera i obrazovnih kurikuluma na različitim jezicima i u različitim formatima, kao i pristupačnih korisničkih sučelja za osobe s invaliditetom (4. i 10. cilj održivog razvoja);

(c) usmjeriti i prilagoditi izgradnju kapaciteta za žene i djevojčice, djecu i mlade, kao i starije osobe, osobe s invaliditetom, migrante, izbjeglice i interno raseljene osobe, autohtone narode i osobe u ranjivom položaju, te osigurati njihovo smisleno sudjelovanje u osmišljavanju i provedbi programa (cilj održivog razvoja br. 5 i 10);

(d) osmisлити i provesti nacionalna istraživanja o digitalnoj uključenosti s podacima razvrstanim prema dohotku, spolu, dobi, rasi, etničkoj pripadnosti, migracijskom statusu, invaliditetu i geografskom položaju te drugim značajkama relevantnima u nacionalnim kontekstima kako bi se utvrdili nedostaci u učenju i priopćili prioritete u posebnim kontekstima (5. i 10. cilj održivog razvoja);

(e) odrediti prioritete i ciljeve za razvoj digitalnih kompetencija javnih službenika i institucija za donošenje, razvoj i provedbu strategija i politika za uključive i sigurne digitalne javne usluge usmjerene na korisnika, uključujući razvoj vještina i kapaciteta za sigurno, zaštićeno i otporno funkcioniranje digitalnih sustava, mreža i podataka (16. cilj održivog razvoja);

(f) razviti strukovno osposobljavanje te osposobljavanje za usavršavanje i prekvalifikaciju radnika u zanimanjima na koja utječu digitalizacija i automatizacija kako bi se ublažile moguće negativne posljedice za radnu snagu i promicao dostojanstven rad (cilj održivog razvoja br. 8);

(g) razviti interoperabilne okvire digitalnih kompetencija i standarde osposobljavanja kako bi se olakšalo udruživanje resursa za osposobljavanje, mobilizacija javnih i privatnih sredstava za potporu izgradnji kapaciteta i njihovoj stalnoj prilagodbi za suočavanje s brzim tehnološkim promjenama i sprečavanje odljeva mozgova (4. i 17. cilj održivog razvoja);

(h) davati potporu naporima za pružanje mogućnosti za kvalitetno i uključivo obrazovanje i istraživanje u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike te promicati sudjelovanje žena i djevojčica u svim ulogama i na svim razinama (cilj održivog razvoja br. 4).

Digitalna javna dobra i digitalna javna infrastruktura

14. Prepoznavamo da se digitalnim javnim dobrima, koja uključuju softver otvorenog koda, otvorene podatke, otvorene modele umjetne inteligencije, otvorene standarde i otvoreni sadržaj i koja su u skladu s privatnošću i drugim primjenjivim međunarodnim zakonima, standardima i najboljim praksama te ne čine štetu, osnažuju društva i pojedinci u usmjeravanju digitalnih tehnologija prema njihovim razvojnim potrebama te da mogu olakšati digitalnu suradnju i ulaganja.

15. Otporna, sigurna, uključiva i interoperabilna digitalna javna infrastruktura ima potencijal za pružanje usluga u širim razmjerima i povećanje socijalnih i gospodarskih prilika za sve. Svjesni smo da postoji više modela digitalne javne infrastrukture te da će svako društvo razvijati i upotrebljavati zajedničke digitalne sustave u skladu sa svojim posebnim prioritetima i potrebama. Transparentnim, sigurnim i zaštićenim digitalnim sustavima i zaštitnim mjerama usmjerenima na korisnika može se promicati povjerenje javnosti i upotreba digitalnih usluga.

16. Smatramo da su takva digitalna javna dobra i digitalna javna infrastruktura ključni pokretači uključive digitalne transformacije i inovacija. Prepoznavamo potrebu za većim ulaganjem u njihov uspješan razvoj uz sudjelovanje svih dionika.

17. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) razviti, širiti i održavati, s pomoću suradnje s više dionika, siguran i zaštićen softver otvorenog koda, otvorene podatke, modele otvorene umjetne

inteligencije i otvorene standarde koji koriste društvu u cjelini (8., 9. i 10. cilj održivog razvoja);

(b) promicati donošenje otvorenih standarda i interoperabilnosti kako bi se olakšala upotreba digitalnih javnih dobara na različitim platformama i sustavima (svi ciljevi održivog razvoja);

(c) osmisлити i donijeti skup zaštitnih mjera za uključivu, odgovornu, sigurnu i zaštićenu digitalnu javnu infrastrukturu usmjerenu na korisnika koja se može provesti u različitim kontekstima (16. cilj održivog razvoja);

(d) razmijeniti i objaviti najbolje prakse i slučajeve upotrebe digitalne javne infrastrukture radi informiranja vlada, privatnog sektora i drugih dionika, nadovezujući se na postojeće repozitorije Ujedinjenih naroda i drugih organizacija (16. i 17. cilj održivog razvoja);

(e) povećati ulaganja i financiranja za razvoj digitalnih javnih dobara i digitalne javne infrastrukture, posebno u zemljama u razvoju (17. cilj održivog razvoja);

(f) poticati stvaranje partnerstava koja okupljaju vlade, privatni sektor, civilno društvo, tehničke i akademske zajednice te međunarodne i regionalne organizacije radi osmišljavanja, pokretanja i podupiranja inicijativa kojima se digitalna javna dobra i digitalna javna infrastruktura iskorištavaju za unapređenje rješenja za ciljeve održivog razvoja (17. cilj održivog razvoja).

Cilj 2.: Proširiti uključenost u digitalno gospodarstvo i koristi od njega za sve

18. Svjesni smo da pravedan i cjenovno pristupačan pristup digitalnim tehnologijama može osloboditi potencijal digitalnoga gospodarstva za svako društvo. Prepoznavamo digitalni pristup kako bi se obuhvatile mogućnosti za stjecanje i razvoj znanja, istraživanja i kapaciteta te prijenos tehnologije pod uzajamno dogovorenim uvjetima.

19. Za unapređenje digitalne uključenosti potrebno je predvidljivo i transparentno poticajno okruženje koje obuhvaća političke, pravne i regulatorne okvire kojima se podupiru inovacije, štite prava potrošača, njeguju digitalni talenti i vještine, promiče pošteno tržišno natjecanje i digitalno poduzetništvo te jača povjerenje potrošača u digitalno gospodarstvo. Takva okruženja, na međunarodnoj i nacionalnoj razini, povećavaju produktivnost, olakšavaju rast e-trgovine, poboljšavaju konkurentnost, ubrzavaju digitalnu transformaciju te podupiru ulaganja i prijenos digitalnih tehnologija u zemlje u razvoju pod uzajamno dogovorenim uvjetima.

20. Smatramo da su čvrsti standardi i kapaciteti za osiguravanje sigurnog, zaštićenog i otpornog funkcioniranja digitalnih sustava, mreža i podataka također ključni za olakšavanje poslovnih transakcija i omogućivanje sigurnih, zaštićenih i pouzdanih internetskih okruženja.

21. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) poticati otvoreno, pravedno, uključivo i nediskriminirajuće digitalno okruženje za sve koje mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima omogućuje pristup digitalnom gospodarstvu i natjecanje u njemu (cilj održivog razvoja br. 9);

(b) podupirati međunarodne, regionalne i nacionalne napore za razvoj poticajnih okruženja za digitalnu transformaciju, uključujući predvidljive i transparentne političke, pravne i regulatorne okvire te razmjenu najboljih praksi (10. i 16. cilj održivog razvoja);

- (c) provesti nacionalne i regionalne procjene kako bi se prikupile informacije za mjere za rješavanje nedostataka i potreba u digitalnoj transformaciji te ojačalo prikupljanje i upotreba podataka za donošenje odluka (svi ciljevi održivog razvoja);
- (d) pozvati sve dionike da, kada se to zatraži, pruže tehničku pomoć zemljama u razvoju, u skladu s nacionalnim politikama i prioritetima digitalne transformacije (17. cilj održivog razvoja);
- (e) održati stabilne i otporne lance opskrbe globalnim digitalnim proizvodima i uslugama (8. i 9. cilj održivog razvoja);
- (f) promicati inicijative za razmjenu znanja i prijenos tehnologije pod uzajamno dogovorenim uvjetima (17. cilj održivog razvoja);
- (g) poticati suradnju sjever-jug, jug-jug i trostranu suradnju, među ostalim među sveučilištima, istraživačkim institutima i u privatnom sektoru, kako bi se ubrzao razvoj digitalnog znanja i pristup istraživačkim kapacitetima (17. cilj održivog razvoja);
- (h) razmijeniti znanje i najbolje prakse o digitalnim poduzećima kako bi se poduprli inovacijski programi i lokalna tehnološka rješenja u zemljama u razvoju (cilj održivog razvoja br. 9);
- (i) poticati inovacije i poduzetništvo, među ostalim među ženama, mladima i drugim nedovoljno zastupljenim poduzetnicima u cilju povećanja broja digitalnih novoosnovanih poduzeća, mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća u zemljama u razvoju i olakšati njihov pristup tržištima upotrebom digitalnih tehnologija (8. i 9. cilj održivog razvoja);
- (j) promicati izgradnju kapaciteta kako bi se osiguralo sigurno, zaštićeno i otporno funkcioniranje digitalnih sustava, mreža i podataka u okviru napora za digitalnu transformaciju (9. cilj održivog razvoja).

Cilj 3.: Poticati uključiv, otvoren, siguran i zaštićen digitalni prostor kojim se poštuju, štite i promiču ljudska prava

Ljudska prava

22. Obvezujemo se na poštovanje, zaštitu i promicanje ljudskih prava u digitalnom prostoru. Podupirat ćemo međunarodno pravo o ljudskim pravima tijekom cijelog životnog ciklusa digitalnih tehnologija i tehnologija u nastajanju kako bi korisnici mogli imati korist od digitalnih tehnologija i kako bi bili zaštićeni od kršenja, povreda i svih oblika diskriminacije. Prepoznamo odgovornosti svih dionika u tom nastojanju i pozivamo privatni sektor da primijeni Vodeća načela Ujedinjenih naroda o poslovanju i ljudskim pravima.²⁰

23. Obvezujemo se da ćemo:

- (a) osigurati da su razvoj i provedba nacionalnog zakonodavstva relevantnog za digitalne tehnologije u skladu s obvezama na temelju međunarodnog prava, uključujući međunarodno pravo o ljudskim pravima (svi ciljevi održivog razvoja);
- (b) uspostaviti odgovarajuće zaštitne mjere za sprečavanje i uklanjanje svih negativnih učinaka na ljudska prava koji proizlaze iz upotrebe digitalnih tehnologija i tehnologija u nastajanju te zaštititi pojedince od kršenja i povreda njihovih ljudskih prava u digitalnom prostoru, među ostalim s pomoću dužne pažnje u pogledu ljudskih prava i uspostave učinkovitih mehanizama nadzora i pravnog lijeka (svi ciljevi održivog razvoja);

²⁰ [A/HRC/17/31](#), Prilog.

(c) jačati pravne i političke okvire za zaštitu prava djeteta u digitalnom prostoru, u skladu s međunarodnim pravom o ljudskim pravima, uključujući Konvenciju o pravima djeteta²¹ (svi ciljevi održivog razvoja);

(d) suzdržati se od nametanja ograničenja slobodnog protoka informacija i ideja koje nisu u skladu s obvezama iz međunarodnog prava (svi ciljevi održivog razvoja).

24. Uvažavamo stalne napore Ureda visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava da putem savjetodavne službe za ljudska prava u digitalnom prostoru, na zahtjev i u okviru postojećeg mandata te uz dobrovoljne resurse, pruži stručne savjete i praktične smjernice o ljudskim pravima i tehnološkim pitanjima.

25. Pozivamo:

(a) poduzeća u području digitalne tehnologije i programere da poštuju međunarodna ljudska prava i načela, među ostalim primjenom dužne pažnje u pogledu ljudskih prava i procjenama učinka tijekom cijelog životnog ciklusa tehnologije (svi ciljevi održivog razvoja);

(b) poduzeća u području digitalne tehnologije, programere i platforme društvenih medija da poštuju ljudska prava na internetu, budu odgovorni za kršenja i poduzimaju mjere za njihovo ublažavanje i sprečavanje te omogućuju pristup djelotvornom pravnom lijeku u skladu s Vodećim načelima Ujedinjenih naroda o poslovanju i ljudskim pravima i drugim relevantnim okvirima (ciljevi održivog razvoja br. 5, 10 i 16).

Upravljanje internetom

26. Prepoznavamo da je internet ključan globalni instrument za uključivu i pravednu digitalnu transformaciju. Kako bi u potpunosti koristio svima, mora biti otvoren, globalan, interoperabilan, stabilan i siguran.

27. Prepoznavamo da upravljanje internetom mora i dalje biti globalno i uključivati više dionika, uz puno sudjelovanje vlada, privatnog sektora, civilnog društva, međunarodnih organizacija, tehničkih i akademskih zajednica te svih drugih relevantnih dionika u skladu s njihovim ulogama i odgovornostima. Ponovno potvrđujemo da bi upravljanje internetom trebalo i dalje slijediti odredbe utvrđene u ishodima sastanaka na vrhu održanih u Ženevi i Tunisu, među ostalim u vezi s pojačanom suradnjom.

28. Prepoznavamo važnost Foruma za upravljanje internetom kao primarne višedioničke platforme za raspravu o pitanjima upravljanja internetom.

29. Obvezujemo se da ćemo:

(a) promicati otvoreni, globalni, interoperabilni i pouzdani internet te poduzimati konkretne korake za održavanje sigurnog, zaštićenog i poticajnog internetskog okruženja za sve (cilj održivog razvoja br. 9);

(b) podupirati Forum za upravljanje internetom, među ostalim stalnim naporima za povećanje raznolikog sudjelovanja vlada i drugih dionika iz zemalja u razvoju te pružanjem dobrovoljnog financiranja u tu svrhu (9. i 10. cilj održivog razvoja);

(c) promicati međunarodnu suradnju među svim dionicima kako bi se pravodobno spriječili, utvrdili i uklonili rizici od fragmentacije interneta (16. cilj održivog razvoja);

²¹ Zbornik ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 1577., br. 27531.

- (d) suzdržati se od zatvaranja interneta i mjera usmjerenih na pristup internetu (16. cilj održivog razvoja).

Digitalno povjerenje i sigurnost

30. Moramo hitno suzbiti i riješiti sve oblike nasilja, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje, koje se pojavljuje ili se pojačava upotrebom tehnologije, sve oblike govora mržnje i diskriminacije, pogrešne informacije i dezinformacije, kibernetičko zlostavljanje te seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece. Uspostaviti ćemo i održavati snažne mjere za smanjenje rizika i pravnu zaštitu kojima se štiti i privatnost i sloboda izražavanja.

31. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

- (a) stvoriti siguran i zaštićen internetski prostor za sve korisnike kojim se osiguravaju njihovo mentalno zdravlje i dobrobit definiranjem i donošenjem zajedničkih standarda, smjernica i industrijskih mjera koje su u skladu s međunarodnim pravom, promicati sigurne građanske prostore i rješavati problem sadržaja na digitalnim platformama kojim se šteti pojedincima, uzimajući u obzir rad koji provode tijela Ujedinjenih naroda, regionalne organizacije i inicijative s više dionika (3., 5., 9., 10., 16. i 17. ciljevi održivog razvoja);

- (b) dati prednost razvoju i provedbi nacionalnih politika i standarda za sigurnost djece na internetu, u skladu s međunarodnim pravom o ljudskim pravima, uključujući Konvenciju o pravima djeteta (3., 5. i 10. cilj održivog razvoja);

- (c) uspostaviti redovitu suradnju među nacionalnim institucijama za sigurnost na internetu radi razmjene najboljih praksi i razvoja zajedničkog razumijevanja mjera za zaštitu privatnosti, slobode izražavanja i pristupa informacijama uz istodobno uklanjanje štete (17. cilj održivog razvoja);

- (d) osigurati da zakoni i propisi o upotrebi tehnologije u područjima kao što su nadzor i šifriranje budu u skladu s međunarodnim pravom (10. i 16. cilj održivog razvoja);

- (e) uz savjetovanje sa svim relevantnim dionicima razviti učinkovite metodologije za mjerenje, praćenje i suzbijanje svih oblika nasilja i zlostavljanja u digitalnom prostoru (cilj održivog razvoja br. 5 i 16);

- (f) pratiti i preispitivati politike i prakse digitalnih platformi za suzbijanje seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece koje se događa ili se pojačava upotrebom tehnologije, uključujući distribuciju na digitalnim platformama materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece ili seksualno iskorištavanje djece, kao i mamljenje ili mamljenje u svrhu počinjenja seksualnog kaznenog djela protiv djeteta (cilj održivog razvoja br. 3).

32. Osim toga, ćemo učiniti sljedeće:

- (a) pozvati poduzeća za digitalnu tehnologiju i razvojne programere da surađuju s korisnicima iz svih sredina i svih sposobnosti kako bi se njihove perspektive i potrebe uključile u životni ciklus digitalnih tehnologija (5. i 10. cilj održivog razvoja);

- (b) pozvati poduzeća za digitalnu tehnologiju i razvojne programere da zajedno razviju okvire odgovornosti industrije, uz savjetovanje s vladama i drugim dionicima, kojima se povećava transparentnost njihovih sustava i postupaka te definiraju odgovornosti i kojima ih se obvezuje na standarde, kao i javna izvješća koja se mogu revidirati (9. i 17. cilj održivog razvoja);

- (c) pozvati poduzeća za digitalnu tehnologiju i platforme društvenih medija da svojim korisnicima osiguraju materijale za osposobljavanje i zaštitne mjere

povezane sa sigurnošću na internetu, a posebno one povezane s djecom i mladim korisnicima (cilj održivog razvoja br. 3);

(d) pozvati platforme društvenih medija da uspostave sigurne, zaštićene i pristupačne mehanizme izvješćivanja za korisnike i njihove zagovornike da prijave moguća kršenja politika, uključujući posebne mehanizme izvješćivanja prilagođene djeci i osobama s invaliditetom (cilj održivog razvoja br. 3).

Cjelovitost informacija

33. Pristup relevantnim, pouzdanim i točnim informacijama i znanju ključan je za uključiv, otvoren, siguran i zaštićen digitalni prostor. Prepoznavamo da digitalne tehnologije i tehnologije u nastajanju mogu olakšati manipulaciju informacijama i uplitanje u njih na načine koji su štetni za društva i pojedince te negativno utjecati na uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i na postizanje ciljeva održivog razvoja.

34. Suradivati ćemo na promicanju cjelovitosti informacija, tolerancije i poštovanja u digitalnom prostoru te na zaštiti cjelovitosti demokratskih procesa. Ojačat ćemo međunarodnu suradnju radi rješavanja problema pogrešnih informacija, dezinformacija i govora mržnje na internetu te ublažavanja rizika od manipulacije informacijama na način koji je u skladu s međunarodnim pravom.

35. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) osmisлити i uvesti kurikulum za digitalnu medijsku i informacijsku pismenost kako bi se osiguralo da svi korisnici imaju vještine i znanje za sigurnu i kritičku interakciju sa sadržajem i pružateljima informacija te kako bi se povećala otpornost na štetne učinke pogrešnih informacija i dezinformacija (3. i 4. cilj održivog razvoja);

(b) promicati raznolike i otporne informacijske ekosustave, među ostalim jačanjem neovisnih i javnih medija te podupiranjem novinara i medijskih djelatnika (9. i 16. cilj održivog razvoja);

(c) pružiti, promicati i olakšati pristup neovisnim, pravodobnim, ciljanim, jasnim, pristupačnim, višejezičnim i znanstveno utemeljenim informacijama koje se temelje na činjenicama radi suzbijanja pogrešnih informacija i dezinformacija (cilj održivog razvoja br. 3, 4, 9 i 16);

(d) promicati pristup relevantnim, pouzdanim i točnim informacijama u kriznim situacijama kako bi se zaštitile i osnažile osobe u ranjivom položaju (cilj održivog razvoja br. 10);

(e) poticati subjekte Ujedinjenih naroda da u suradnji s vladama i relevantnim dionicima procijene učinak pogrešnih informacija i dezinformacija na postizanje ciljeva održivog razvoja (17. cilj održivog razvoja).

36. Nadalje, hitno je potrebno učiniti sljedeće:

(a) pozvati poduzeća koja se bave digitalnom tehnologijom i platforme društvenih medija da povećaju transparentnost i odgovornost svojih sustava, uključujući uvjete pružanja usluge, algoritme za moderiranje sadržaja i preporuke te postupanje s osobnim podacima korisnika na lokalnim jezicima, kako bi se korisnicima omogućilo da donose informirane odluke i daju ili povuku informirani pristanak (9. i 10. cilj održivog razvoja);

(b) pozvati platforme društvenih medija da istraživačima omoguće pristup podacima, uz zaštitne mjere za privatnost korisnika, da osiguraju transparentnost i odgovornost kako bi se izgradila baza dokaza o tome kako riješiti problem pogrešnih informacija, dezinformacija i govora mržnje koji mogu biti temelj vladinih i

industrijskih politika, standarda i najboljih praksi (9., 16. i 17. ciljevi održivog razvoja);

(c) pozvati poduzeća za digitalnu tehnologiju i razvojne programere da nastave osmišljavati rješenja i javno izvještavati o mjerama za suzbijanje moguće štete, uključujući govor mržnje i diskriminaciju, od sadržaja koji se temelji na umjetnoj inteligenciji. Takve mjere obuhvaćaju uključivanje zaštitnih mjera u procese osposobljavanja modela umjetne inteligencije, identifikaciju materijala generiranog umjetnom inteligencijom, certificiranje autentičnosti sadržaja i podrijetla, označivanje, vođeni žig i druge tehnike (10., 16. i 17. cilj održivog razvoja).

Cilj 4. Unaprijediti odgovorne, pravedne i interoperabilne pristupe upravljanju podacima

Privatnost i sigurnost podataka

37. Prepoznamo da je odgovorno i interoperabilno upravljanje podacima ključno za promicanje razvojnih ciljeva, zaštitu ljudskih prava, poticanje inovacija i promicanje gospodarskog rasta. Sve veće prikupljanje, razmjena i obrada podataka, među ostalim u sustavima umjetne inteligencije, mogu povećati rizike ako ne postoje djelotvorne norme za zaštitu osobnih podataka i njihovu privatnost.

38. Prepoznamo hitnu potrebu za pojačanom suradnjom u upravljanju podacima na svim razinama uz djelotvorno, pravedno i smisleno sudjelovanje svih zemalja i uz savjetovanje s relevantnim dionicima kako bi se iskoristio puni potencijal digitalnih tehnologija i tehnologija u nastajanju. Prepoznamo da će to zahtijevati izgradnju kapaciteta za zemlje u razvoju te razvoj i provedbu okvira za upravljanje podacima na svim razinama kojima se maksimalno povećavaju koristi od upotrebe podataka uz istodobnu zaštitu privatnosti i osiguravanje podataka. Pozivamo na to da sustav Ujedinjenih naroda ima istaknutu ulogu u promicanju izgradnje kapaciteta za odgovorno i interoperabilno upravljanje podacima.

39. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) iskoristiti postojeće međunarodne i regionalne smjernice o zaštiti privatnosti u razvoju okvira za upravljanje podacima (svi ciljevi održivog razvoja);

(b) jačati potporu svim zemljama u cilju razvoja učinkovitih i interoperabilnih nacionalnih okvira za upravljanje podacima (svi ciljevi održivog razvoja);

(c) omogućiti pojedincima i skupinama da razmotre, daju i povuku svoju privolu za upotrebu svojih podataka te da odaberu kako će se ti podaci upotrebljavati, među ostalim putem zakonski propisanih zaštita privatnosti podataka i intelektualnog vlasništva (10. i 16. cilj održivog razvoja);

(d) osigurati da prakse prikupljanja, pristupa, razmjene, prijenosa, pohrane i obrade podataka budu sigurne, zaštićene i razmjerne za nužne, izričite i zakonite svrhe, u skladu s međunarodnim pravom (svi ciljevi održivog razvoja);

(e) razviti kvalificiranu radnu snagu koja može sigurno prikupljati, obrađivati, analizirati, pohranjivati i prenositi podatke na način kojim se štiti privatnost (8. i 9. cilj održivog razvoja).

Razmjena podataka i standardi

40. Priznajemo da razlike u podacima, uključujući rodne i geografske razlike, mogu dovesti do nepravedne raspodjele koristi, zlouporabe i pogrešnog tumačenja podataka i pristranih rezultata.

41. Prepoznamo da zajednički standardi za podatke i interoperabilna razmjena podataka mogu povećati dostupnost i razmjenu podataka te pomoći u premošćivanju

razlika u podacima. Inicijativama za otvorene podatke koje osmišljavaju i kojima upravljaju svi dionici, uključujući zajednice i pojedince, omogućit ćemo korištenje i iskorištavanje podataka za njihov razvoj i dobrobit.

42. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) razviti standarde za podatke i metapodatke namijenjene sprečavanju i rješavanju problema pristranosti, diskriminacije ili kršenja i povreda ljudskih prava tijekom cijelog životnog ciklusa podataka, među ostalim redovitom revizijom podataka (3., 5., 10. i 16. cilj održivog razvoja);

(b) razviti osnovne definicije i klasifikacije podataka kako bi se promicala interoperabilnost i olakšala razmjena podataka (svi ciljevi održivog razvoja);

(c) razviti zajedničke definicije i standarde o upotrebi i ponovnoj upotrebi podataka za javnu korist (svi ciljevi održivog razvoja).

Podaci za ciljeve održivog razvoja i za razvoj

43. Smatramo da su sigurni i zaštićeni podatkovni sustavi i kapaciteti ključni za donošenje politika koje se temelji na dokazima i pružanje javnih usluga. Nedovoljna ulaganja u sustave javnih podataka i statističke aktivnosti mogu otežati napredak u postizanju održivog razvoja.

44. Prepoznavamo da su kvalitetni podaci ključni za praćenje, usmjeravanje i ubrzavanje napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja te za djelotvoran odgovor na krize. Obvezujemo se na jačanje međunarodne suradnje kako bismo uklonili postojeće ozbiljne nedostatke u pogledu podataka za razvoj i povećali njihovu javnu dostupnost. Zalagat ćemo se za odgovornu upotrebu i razmjenu podataka unutar zemalja i među njima kako bismo ostvarili napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja.

45. Obvezujemo se da ćemo do 2030.:

(a) povećati financiranje za podatke i statistike iz svih izvora i pojačati napore za izgradnju kapaciteta u području podataka i povezanih vještina, kao i za odgovornu upotrebu podataka, posebno u zemljama u razvoju. Povećat ćemo predvidljivo financiranje podataka o održivom razvoju (17. cilj održivog razvoja);

(b) pojačati napore za prikupljanje, analizu i širenje relevantnih, točnih, pouzdanih i raščlanjenih podataka radi boljeg praćenja i donošenja politika kako bi se ubrzalo ostvarenje Programa održivog razvoja do 2030., uz poštovanje privatnosti i zaštite podataka. Nastojat ćemo ostvariti povećanje za 50 % dostupnih podataka za praćenje ciljeva održivog razvoja, razvrstanih prema dohotku, spolu, dobi, rasi, etničkoj pripadnosti, migracijskom statusu, invaliditetu i geografskom položaju te drugim značajkama relevantnima u nacionalnim kontekstima (svi ciljevi održivog razvoja);

(c) razviti otvorene i dostupne podatkovne sustave za potporu učinkovitom ranom upozoravanju na katastrofe, ranom djelovanju i odgovoru na krize (3. i 11. cilj održivog razvoja).

Prekogranični protok podataka

46. Prekogranični protok podataka ključan je pokretač digitalnoga gospodarstva. Prepoznavamo potencijalne društvene, gospodarske i razvojne koristi sigurnog i pouzdanog prekograničnog protoka podataka, posebno za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća. Utvrdit ćemo inovativne, interoperabilne i uključive mehanizme kojima će se omogućiti povjerljivi protok podataka unutar zemalja i među njima na

obostranu korist, uz poštovanje relevantnih mjera za zaštitu podataka i privatnosti te primjenjivih pravnih okvira (17. cilj održivog razvoja).

47. Obvezujemo se da ćemo do 2030. unaprijediti savjetovanja među svim relevantnim dionicima kako bismo bolje razumjeli zajedničke značajke, komplementarnosti, konvergenciju i razlike među regulatornim pristupima o tome kako olakšati povjerljivi prekogranični protok podataka radi razvoja javno dostupnog znanja i najboljih praksi (17. cilj održivog razvoja).

Interoperabilno upravljanje podacima

48. Promicat ćemo i podupirati interoperabilnost nacionalnih, regionalnih i međunarodnih okvira podatkovne politike. U tom kontekstu tražimo od Komisije za znanost i tehnologiju za razvoj da uspostavi posebnu radnu skupinu za sudjelovanje u sveobuhvatnom i uključivom dijalogu s više dionika o upravljanju podacima na svim razinama koje su relevantne za razvoj. Potičemo radnu skupinu da Opću skupštinu najkasnije do 81. sjednice izvijesti o svojem napretku, među ostalim o daljnjim preporukama za pravedne i interoperabilne mehanizme upravljanja podacima, koji mogu uključivati temeljna načela upravljanja podacima na svim razinama koje su relevantne za razvoj; o prijedlozima za potporu interoperabilnosti nacionalnih, regionalnih i međunarodnih okvira podatkovne politike; te razmatranjima o dijeljenju koristi od podataka; i mogućnostima za olakšavanje sigurnog, zaštićenog i pouzdanog protoka podataka, uključujući prekogranični protok podataka koji je relevantan za razvoj (svi ciljevi održivog razvoja).

49. Nastavit ćemo rasprave u Ujedinjenim narodima, nadovezujući se na te ishode i prepoznajući tekući rad drugih relevantnih tijela i dionika, uključujući Statističku komisiju Ujedinjenih naroda, u našim nastojanjima da postignemo zajedničko razumijevanje upravljanja podacima na svim razinama koje su relevantne za razvoj (svi ciljevi održivog razvoja).

Cilj 5. Poboljšati međunarodno upravljanje umjetnom inteligencijom u korist čovječanstva

50. Prepoznavamo potrebu za uravnoteženim i uključivim pristupom upravljanju umjetnom inteligencijom koji se temelji na riziku, uz potpunu i jednaku zastupljenost svih zemalja, posebno zemalja u razvoju, i smisleno sudjelovanje svih dionika.

51. Prepoznavamo međunarodne, regionalne, nacionalne i višedioničke napore koji se ulažu u unapređenje sigurnih, zaštićenih i pouzdanih sustava umjetne inteligencije. Hitno moramo na uključiv način procijeniti i razmotriti mogući učinak, mogućnosti i rizike sustava umjetne inteligencije u vezi s održivim razvojem te dobiti i pravima pojedinaca. Za promicanje koordinacije i kompatibilnosti novih okvira za upravljanje umjetnom inteligencijom potrebna je međunarodna suradnja.

52. Obvezujemo se na promicanje pravednih i uključivih pristupa iskorištavanju prednosti umjetne inteligencije i ublažavanju s njome povezanih rizika, uz potpuno poštovanje međunarodnog prava, uključujući međunarodno pravo o ljudskim pravima, te uzimajući u obzir druge relevantne okvire kao što je Preporuka o etici umjetne inteligencije Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu.²²

53. Prepoznavamo golem potencijal sustava umjetne inteligencije u smislu ubrzavanja napretka u ostvarivanju svih ciljeva održivog razvoja. Upravljat ćemo umjetnom inteligencijom u javnom interesu i osigurati da se primjenom umjetne

²² Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, *Zapisi s Opće konferencije, 41. zasjedanje, Pariz, 9. – 24. studenoga 2021.*, sv. 1., rezolucije, Prilog VII.

inteligencije potiču različite kulture i jezici te podupiru lokalno generirani podaci u korist razvoja zemalja i zajednica. To posebno uključuje međunarodnu suradnju za potporu zemljama u razvoju u izgradnji kapaciteta umjetne inteligencije, kao i napore za rješavanje mogućih negativnih učinaka digitalnih tehnologija u nastajanju na rad i zapošljavanje te na okoliš.

54. Smatramo da međunarodno upravljanje umjetnom inteligencijom zahtijeva agilan, multidisciplinaran i prilagodljiv pristup s više dionika. Prepoznavamo da Ujedinjeni narodi imaju važnu ulogu u oblikovanju, omogućavanju i podupiranju takvog upravljanja.

55. Ovim Paktom imamo jedinstvenu priliku unaprijediti međunarodno upravljanje umjetnom inteligencijom na način kojim se dopunjuju međunarodni, regionalni, nacionalni i višedionički naponi. Učinit ćemo sljedeće:

(a) procijeniti buduće smjerove i posljedice sustava umjetne inteligencije te promicati znanstveno razumijevanje (svi ciljevi održivog razvoja);

(b) podupirati interoperabilnost i kompatibilnost pristupa upravljanju umjetnom inteligencijom razmjenom najboljih praksi i promicanjem zajedničkog razumijevanja (svi ciljevi održivog razvoja);

(c) pomoći u izgradnji kapaciteta, posebno u zemljama u razvoju, za pristup sustavima umjetne inteligencije, njihov razvoj, upotrebu i upravljanje njima te njihovo usmjeravanje na ostvarivanje održivog razvoja (svi ciljevi održivog razvoja);

(d) promicati transparentnost, odgovornost i snažan ljudski nadzor nad sustavima umjetne inteligencije u skladu s međunarodnim pravom (svi ciljevi održivog razvoja).

56. Stoga se obvezujemo da ćemo:

(a) u okviru Ujedinjenih naroda osnovati multidisciplinarno neovisno međunarodno znanstveno povjerenstvo za umjetnu inteligenciju s uravnoteženom geografskom zastupljenošću radi promicanja znanstvenog razumijevanja putem procjena učinka, rizika i prilika utemeljenih na dokazima, oslanjajući se na postojeće nacionalne, regionalne i međunarodne inicijative i istraživačke mreže (17. cilj održivog razvoja);

(b) u okviru Ujedinjenih naroda pokrenuti globalni dijalog o upravljanju umjetnom inteligencijom u kojem će sudjelovati vlade i svi relevantni dionici, a koji će se održati na marginama postojećih relevantnih konferencija i sastanaka Ujedinjenih naroda (17. cilj održivog razvoja).

57. Stoga tražimo od predsjednika Opće skupštine da na 79. sjednici Opće skupštine imenuje suorganizatore, po jednog iz razvijene zemlje i zemlje u razvoju, da međuvladinim postupkom i savjetovanjem s drugim relevantnim dionicima utvrde uvjete i modalitete za uspostavu i funkcioniranje neovisnog međunarodnog znanstvenog povjerenstva za umjetnu inteligenciju i globalnog dijaloga o upravljanju umjetnom inteligencijom koje će donijeti Opća skupština.

58. Pozivamo organizacije za razvoj normi da surađuju na promicanju razvoja i usvajanja interoperabilnih standarda umjetne inteligencije kojima se poštuju sigurnost, pouzdanost, održivost i ljudska prava (ciljevi održivog razvoja br. 3, 5, 7, 9, 10, 12, 16 i 17).

59. Promicat ćemo sigurne, zaštićene i pouzdane sustave umjetne inteligencije kojima se promiče, štiti i čuva jezična i kulturna raznolikost i kojima se uzima u obzir višejezičnost tijekom cijelog životnog ciklusa tih sustava (10. i 16. cilj održivog razvoja).

60. Potičemo razvoj međunarodnih partnerstava za izgradnju kapaciteta umjetne inteligencije kako bi se razvili programi obrazovanja i osposobljavanja, povećao pristup resursima, uključujući otvorene modele i sustave umjetne inteligencije, otvorene podatke za osposobljavanje i izračun, olakšalo osposobljavanje i razvoj modela umjetne inteligencije te promicalo sudjelovanje mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća u digitalnom gospodarstvu (4. i 17. cilj održivog razvoja).
61. Iskoristit ćemo postojeće mehanizme Ujedinjenih naroda i više dionika za potporu izgradnji kapaciteta umjetne inteligencije kako bismo premostili razlike u području umjetne inteligencije, olakšali pristup aplikacijama umjetne inteligencije i izgradili kapacitete u području računalstva visokih performansi i povezanih vještina u zemljama u razvoju (svi ciljevi održivog razvoja).
62. Promicat ćemo suradnju sjever-jug, jug-jug i trostranu suradnju kako bismo podržali razvoj reprezentativnih visokokvalitetnih skupova podataka, cjenovno pristupačnih računalnih resursa, lokalnih rješenja koja odražavaju jezičnu i kulturnu raznolikost te poduzetničkih ekosustava u zemljama u razvoju (ciljevi održivog razvoja br. 4, 9, 10 i 17).
63. Naglašavamo važnost povećanih ulaganja, posebno iz privatnog sektora i filantropije, kako bi se povećala izgradnja kapaciteta umjetne inteligencije za održivi razvoj. Tražimo od glavnog tajnika da, uz savjetovanje s potencijalnim doprinositeljima i sustavom Ujedinjenih naroda, osmisli inovativne dobrovoljne mogućnosti financiranja za izgradnju kapaciteta u području umjetne inteligencije kojima se uzimaju u obzir preporuke Savjetodavnog tijela na visokoj razini za umjetnu inteligenciju o globalnom fondu za umjetnu inteligenciju i koje su komplementarne relevantnim mehanizmima financiranja Ujedinjenih naroda te da ih podnese na razmatranje Općoj skupštini na 79. sjednici.

Daljnje postupanje i preispitivanje

64. Globalni digitalni pakt provest ćemo u svojim zemljama te na regionalnoj i globalnoj razini, uzimajući u obzir različite nacionalne okolnosti, kapacitete i razine razvoja te poštujući nacionalne politike i prioritete te primjenjive pravne okvire.
65. Ti naponi mogu biti uspješni samo uz aktivno sudjelovanje privatnog sektora, tehničkih i akademskih zajednica te civilnog društva, čije su inovacije i doprinosi digitalizaciji ključni i nezamjenjivi. Ojačat ćemo našu suradnju i potaknuti suradnju s više dionika kako bismo ostvarili ciljeve utvrđene u ovom Paktu.
66. Pozivamo međunarodne i regionalne organizacije, privatni sektor, akademsku zajednicu, tehničku zajednicu i skupine civilnog društva da podrže Pakt i aktivno sudjeluju u njegovoj provedbi i praćenju. Tražimo od glavnog tajnika da uspostavi modalitete za dobrovoljno prihvatanje ovog Pakta te da te informacije objavi i učini dostupnima od prosinca 2024.
67. Prepoznamo važnost financiranja kako bi se oslobodio puni potencijal ovog Pakta. Za uspješnu provedbu bit će potrebni javni, privatni i multilateralni resursi, uključujući spajanje ulaganja u zajedničke i kombinirane instrumente za postizanje učinka u širim razmjerima, među ostalim putem mehanizama Ujedinjenih naroda kao što su digitalni prozor Zajedničkog fonda za ciljeve održivog razvoja i instrumenti u multilateralnim razvojnim bankama. Pozivamo vlade da potporu digitalnoj transformaciji učine sastavnim dijelom razvojne pomoći, među ostalim povećanjem dodijeljenih sredstava za digitalne i podatkovne inicijative. Pozivamo dionike iz privatnog sektora i filantropije da razmotre financijske obveze za potporu provedbi ovog Pakta.
68. Nadovezat ćemo se na procese i forume koji proizlaze iz Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu (WSIS), posebno Foruma za upravljanje internetom i

njegovih nacionalnih i regionalnih inicijativa, kao i foruma WSIS-a, kako bismo unaprijedili provedbu ovog Pakta. Radujemo se preispitivanju na sastanku WSIS+ 20 tijekom 2025. i pozivamo na to da se utvrdi način na koji ti procesi i forumi mogu poduprijeti doprinos svih dionika provedbi Pakta.

69. Prepoznamo doprinos svih tijela, agencija, fondova i programa Ujedinjenih naroda unapređenju digitalne suradnje, uključujući, ali ne ograničavajući se na Međunarodnu telekomunikacijsku uniju, Konferenciju Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju, Program Ujedinjenih naroda za razvoj i Organizaciju Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, te ih pozivamo, kao i Ured visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava, da u okviru svojih postojećih mandata podrže provedbu ovog Pakta. Prepoznamo ulogu regionalnih gospodarskih povjerenstava Ujedinjenih naroda i timova Ujedinjenih naroda za pojedine zemlje u podupiranju regionalnih i nacionalnih dionika u unapređenju digitalne transformacije.

70. Prepoznamo ulogu Komisije za znanost i tehnologiju za razvoj u preispitivanju praćenja provedbe rezultata Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu te od nje tražimo da razmotri kako može dodatno doprinijeti provedbi Pakta.

71. Kako bi se pratio i nadzirao napredak, tražimo od glavnog tajnika da vladama i drugim dionicima na razmatranje dostavi plan provedbe Pakta koji odražava doprinose sustava Ujedinjenih naroda i drugih relevantnih dionika te da to uzme u obzir u svom izvješću o napretku ostvarenom u provedbi i praćenju ishoda Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu na regionalnoj i međunarodnoj razini prije preispitivanja WSIS+ 20.

72. Svjesni smo da je potrebno daljnje jačanje koordinacije na razini cijelog sustava kako bi se Ujedinjenim narodima omogućilo da ostvare uključivu platformu za digitalnu suradnju utvrđenu u ovom Paktu. U tu svrhu tražimo od glavnog tajnika da, nakon savjetovanja s državama članicama, na 79. sjednici Glavnoj skupštini podnese prijedlog za osnivanje ureda, koji se temelji na aktivnostima i resursima postojećeg Ureda izaslanika glavnog tajnika za tehnologiju te ih obuhvaća, kako bi se olakšala koordinacija na razini cijelog sustava, blisko surađujući s postojećim mehanizmima. Taj bi prijedlog trebao uključivati detaljne informacije o operativnim funkcijama, strukturi, lokaciji, obnovi mandata, resursima i osoblju.

73. Prepoznamo ulogu političkog foruma na visokoj razini o održivom razvoju i Gospodarskog i socijalnog vijeća u preispitivanju napretka Pakta u premošćivanju digitalnog jaza i ubrzavanju postizanja Programa održivog razvoja do 2030. Prepoznamo ulogu Vijeća za ljudska prava, u okviru njegova postojećeg mandata, u poticanju uključivog, otvorenog, sigurnog i zaštićenog digitalnog prostora za sve.

74. Zbog međusektorske prirode digitalnih tehnologija i mnoštva aktera uključenih u digitalnu suradnju potrebne su sinergije i usklađeno praćenje. Obvezujemo se da ćemo preispitati Pakt kako bismo procijenili napredak u ostvarivanju njegovih ciljeva i utvrdili nove mogućnosti i izazove za globalnu digitalnu suradnju. Odlučujemo sazvati sastanak na visokoj razini pod nazivom „Preispitivanje Globalnog digitalnog pakta na visokoj razini”, koji će se održati tijekom 82. zasjedanja Opće skupštine, na temelju izvješća o napretku glavnog tajnika te uz doprinos i smisleno sudjelovanje svih dionika, uključujući Komisiju za znanost i tehnologiju za razvoj, Forum za upravljanje internetom i posrednike za točke djelovanja Svjetskog sastanka na vrhu o informacijskom društvu. Tražimo od predsjednika Opće skupštine da na 81. sjednici imenuje suorganizatore, po jednog iz zemlje u razvoju i iz razvijene zemlje, kako bi se olakšala otvorena, transparentna i uključiva međuvladina savjetovanja radi utvrđivanja modaliteta tog sastanka na visokoj razini.

Prilog II.

Deklaracija o budućim generacijama

Preambula

Mi, šefovi država i vlada te visoki predstavnici, na sastanku na vrhu o budućnosti u sjedištu Ujedinjenih naroda 22. i 23. rujna 2024.,

ponovno potvrđujemo našu predanost ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda i Opće deklaracije o ljudskim pravima²³, kao i naše obveze na temelju međunarodnog prava,

ponovno potvrđujemo i našu predanost u pogledu Programa održivog razvoja do 2030.²⁴, uključujući političku izjavu sa sastanka na vrhu o ciljevima održivog razvoja iz 2023.²⁵, i naše obveze prema budućim generacijama, kako je utvrđeno, među ostalim, u Deklaraciji iz Rija o okolišu i razvoju,²⁶

svjesni smo da su buduće generacije sve one generacije koje još ne postoje i koje će naslijediti ovaj planet,

primjećujemo da mnogi postojeći nacionalni pravni sustavi, kao i neke kulture i vjere, nastoje zaštititi potrebe i interese budućih generacija te promicati međugeneracijsku solidarnost, pravdu i pravednost,

prepoznamo da odluke, djelovanja i nedjelovanja sadašnjih generacija imaju međugeneracijski multiplikacijski učinak i stoga odlučujemo osigurati da sadašnje generacije djeluju odgovorno za zaštitu potreba i interesa budućih generacija,

priznajemo da moramo učiti iz prošlih postignuća i neuspjeha te njihovih posljedica kako bismo osigurali održiviji i pravedniji svijet za sadašnje i buduće generacije te smo svjesni međusobne povezanosti prošlosti, sadašnjosti i budućnosti,

prepoznamo djecu i mlade kao pokretače promjena i potrebu za međugeneracijskim dijalogom i angažmanom, među ostalim s djecom, mladima i starijim osobama te među njima, što treba uzeti u obzir u našim postupcima donošenja politika i odluka kako bi se zaštitile potrebe i interesi budućih generacija,

potvrđujemo da je ulaganje u izgradnju snažnih temelja za trajni međunarodni mir i sigurnost, održivi razvoj, promicanje univerzalnog poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda za sve te poštovanje vladavine prava najučinkovitiji način zaštite potreba i interesa budućih generacija,

prepoznamo složene i međusobno povezane prilike, izazove i rizike s kojima se suočavaju sadašnje generacije, kao i posljedice predviđenih globalnih demografskih trendova,

i dalje se obvezujemo na izgradnju snažnijeg, učinkovitijeg i otpornijeg multilateralnog sustava utemeljenog na međunarodnom pravu, u čijem su središtu Ujedinjeni narodi, koji se temelji na transparentnosti, samopouzdanju i povjerenju, u korist sadašnjih i budućih generacija,

izjavljujemo sljedeće:

Glavna načela

²³ Rezolucija 217 A (III).

²⁴ Rezolucija 70/1.

²⁵ Rezolucija 78/1, prilog.

²⁶ *Izvjешće Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju, Rio de Janeiro, 3. – 14. lipnja 1992.*, sv. I., *rezolucije donesene na konferenciji* (publikacija Ujedinjenih naroda, br. E.93.I.8 i ispravak), Rezolucija 1., Prilog I.

Kako bismo iskoristili priliku koju sadašnje generacije imaju da budućim generacijama ostave bolju budućnost i kako bismo ispunili našu obvezu odgovoriti na izazove sadašnjosti na način kojim se štite potrebe i interesi budućih generacija, pri čemu nitko ne smije biti zapostavljen, poštovat ćemo sljedeća glavna načela:

1. Održavanje međunarodnog mira i sigurnosti te potpuno poštovanje međunarodnog prava moraju se promicati u skladu s ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih naroda.
2. Ostvarivanje i uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda za sve, što obuhvaća građanska, politička, gospodarska, socijalna i kulturna prava, uključujući pravo na razvoj, mora se poštovati, štititi i promicati bez ikakve razlike ili diskriminacije.
3. Mora se osigurati prilika da buduće generacije napreduju u prosperitetu i ostvare održivi razvoj, među ostalim uklanjanjem međugeneracijskog prijenosa siromaštva i gladi, nejednakosti i nepravde te uvažavanjem posebnih izazova s kojima se suočavaju najranjivije zemlje, osobito afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more i male otočne države u razvoju.
4. Promicanje međugeneracijske solidarnosti, međugeneracijskog dijaloga i socijalne kohezije neizostavan je dio temelja blagostanja budućih generacija. U tom pogledu mora se prepoznati uloga obitelji i politika prilagođenih i usmjerenih na obitelj kao čimbenika kojima se doprinosi održivom razvoju.
5. Čist, zdrav i održiv okoliš, u kojem čovječanstvo živi u skladu s prirodom, mora se stvoriti i održavati hitnim rješavanjem uzroka i štetnih učinaka klimatskih promjena te jačanjem zajedničkog djelovanja za promicanje zaštite okoliša.
6. Promicanje odgovorne i etičke upotrebe znanosti, tehnologije i inovacija, na temelju načela pravednosti i solidarnosti, potrebno je za stvaranje otvorenog, pravednog i uključivog okruženja za znanstveni i tehnološki razvoj i digitalne suradnje uz istodobno premošćivanje znanstvenog, tehnološkog i inovacijskog jaza, uključujući digitalni jaz, unutar zemalja i među njima.
7. Postizanje rodne ravnopravnosti, osnaživanje svih žena i djevojčica te potpuno uživanje njihovih ljudskih prava i temeljnih sloboda bez ikakve diskriminacije nužni su zahtjevi za održivu budućnost.
8. Potpuno i ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom iz sadašnjih i budućih generacija u društvu, uključujući mogućnost njihova aktivnog sudjelovanja u postupcima donošenja odluka, ključno je kako bi se osiguralo da nitko ne bude zapostavljen.
9. Za prosperitetnu i održivu budućnost potrebni su uklanjanje rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i povezane netolerancije, kao i postizanje rasne ravnopravnosti i osnaživanja svih ljudi.
10. Uključiv, transparentan i djelotvoran multilateralni sustav ključan je za jačanje međunarodne solidarnosti i suradnje, ponovnu izgradnju povjerenja i stvaranje sigurnog, pravednog i održivog svijeta u kojem je osigurano ljudsko dostojanstvo.

Obveze

U skladu s tim načelima obvezujemo se da ćemo:

11. promicati međunarodnu stabilnost, mir i sigurnost, pri čemu se sukobi i krize rješavaju mirnim putem.
12. osigurati mirna, uključiva i pravedna društva, uz istodobno rješavanje nejednakosti unutar naroda i među njima, kao i tematiziranje posebnih potreba zemalja u razvoju i osoba u ranjivom položaju.

13. provoditi politike i programe za postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojčica, iskorijeniti sve oblike diskriminacije i nasilja, uznemiravanja i zlostavljanja žena i djevojčica, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje, te osigurati potpuno, ravnopravno i smisleno sudjelovanje žena i jednake mogućnosti za vodstvo na svim razinama donošenja odluka u svim sferama društva.
14. ukloniti sve oblike trajnih povijesnih i strukturnih nejednakosti, među ostalim priznavanjem, rješavanjem i poduzimanjem učinkovitih mjera za ispravljanje tragedija iz prošlosti i njihovih posljedica te iskorijeniti sve oblike diskriminacije.
15. poštovati, promicati i očuvati kulturnu raznolikost i kulturnu baštinu, kao i jezike, sustave znanja i tradicija, te podupirati međukulturni i međuvjerski dijalog, među ostalim poticanjem pojačane međunarodne suradnje u pogledu povrata kulturnih dobara duhovne, antikne, povijesne i kulturne vrijednosti u zemlje podrijetla ili plaćanja odštete za njih, uključujući, ali ne ograničavajući se na umjetnine, spomenike, muzejske predmete, rukopise i dokumente, te snažno poticati relevantne privatne subjekte da se po potrebi uključe na sličan način, među ostalim putem bilateralnog dijaloga i uz pomoć multilateralnih mehanizama.
16. priznati, poštovati, promicati i štititi prava autohtonih naroda, njihova državna područja, zemljišta i ekosustave, uz istodobnu zaštitu njihovih tradicija, duhovnih uvjerenja i znanja predaka, ojačati njihove odvojene političke, pravne, gospodarske, socijalne i kulturne institucije, zadržavajući pritom njihovo pravo na potpuno sudjelovanje, ako tako odaberu, u političkom, gospodarskom, društvenom i kulturnom životu države; te osigurati njihovo pravo na sudjelovanje u donošenju odluka u pitanjima koja bi mogla utjecati na njihova prava, kako je određeno zakonom i u skladu s međunarodnim obvezama u području ljudskih prava.
17. poduzeti sveobuhvatne i ciljne strategije za postizanje uključivog gospodarskog rasta i održivog razvoja, sigurnosti opskrbe hranom i iskorjenjivanja siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući ekstremno siromaštvo, te boriti se protiv feminizacije siromaštva kako bi se zadovoljile potrebe sadašnjih generacija, postigla globalna otpornost i uspostavio prosperitetniji temelj za buduće generacije.
18. dati prednost hitnom djelovanju za rješavanje ključnih izazova u području okoliša i provesti mjere za smanjenje rizika od katastrofa i izgradnju otpornosti, preokrenuti trend degradacije ekosustava i osigurati čist, zdrav i održiv okoliš; te ponovno potvrditi važnost ubrzavanja djelovanja za rješavanje problema klimatskih promjena i njihovih negativnih učinaka, na temelju načela zajedničkih, ali diferenciranih odgovornosti i odgovarajućih sposobnosti s obzirom na različite nacionalne okolnosti, napominjući važnost koncepta „klimatske pravde” za neke od njih.
19. iskoristiti prednosti postojećih, novih tehnologija i tehnologija u nastajanju te ublažiti povezane rizike s pomoću učinkovitog, uključivog i pravednog upravljanja na svim razinama, jačanjem suradnje kako bi se premostio digitalni jaz unutar razvijenih zemalja i zemalja u razvoju te između njih, povećanjem napora za izgradnju kapaciteta u području znanosti, tehnologije i inovacija te promicanjem prijenosa tehnologije pod uzajamno dogovorenim uvjetima.
20. ojačati suradnju među državama u odgovoru na demografske trendove i okolnosti, kao što su brzi rast stanovništva, pad stope nataliteta i starenje stanovništva, kao i u rješavanju međusobne povezanosti pitanja povezanih sa stanovništvom i razvoja u svim regijama, uzimajući u obzir potrebe i interese sadašnjih i budućih generacija, uključujući djecu i mlade, te znatan doprinos starijih osoba naporima za održivi razvoj.

21. ojačati suradnju među državama kako bi se osigurale sigurne, uredne i zakonite migracije između zemalja podrijetla, tranzita i odredišta, među ostalim poboljšanjem i diversifikacijom dostupnosti i fleksibilnosti putova za zakonite migracije, uz istodobno prepoznavanje pozitivnih doprinosa migranata uključivom rastu i održivom razvoju.
22. investirati u pristupačno, sigurno, uključivo i pravedno kvalitetno obrazovanje za sve, uključujući tjelesni odgoj i sport, te promicati mogućnosti za cjeloživotno učenje, tehničko i strukovno osposobljavanje i digitalnu pismenost, čime se omogućuje međugeneracijsko stjecanje i prijenos znanja i vještina kako bi se unaprijedili izgledi budućih generacija.
23. zaštititi pravo na uživanje najvišeg mogućeg standarda fizičkog i mentalnog zdravlja putem univerzalnog zdravstvenog osiguranja te ojačanih i otpornih zdravstvenih sustava, kao i pravednog pristupa sigurnim, cjenovno pristupačnim, učinkovitim i kvalitetnim lijekovima, cjepivima, terapeutima i drugim zdravstvenim proizvodima kako bi se osigurao zdrav život i promicala dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

Radnje

Uvažavajući primarnu ulogu i odgovornost vlada na svim razinama, u skladu s njihovim ustavnim okvirima, u zaštiti potreba i interesa budućih generacija, provest ćemo, institucionalizirati i pratiti navedene obveze u donošenju nacionalnih, regionalnih i globalnih politika na sljedeći način:

24. iskorištavanjem znanosti, podataka, statistike i strateškog predviđanja za osiguravanje dugoročnog razmišljanja i planiranja, razvoj i provedbu održivih praksi i institucijskih reformi potrebnih za osiguravanje donošenja odluka na temelju dokaza, uz istodobno jačanje anticipativnosti, prilagodljivosti i osjetljivosti upravljanja u odnosu na buduće mogućnosti, rizike i izazove.
25. osiguravanjem uključivog i pravednog pristupa znanju, znanosti i informacijama, uz istodobno promicanje inovacija, kritičkog razmišljanja i životnih vještina za stvaranje generacija građana koji su pokretači pozitivnih promjena i preobrazbe.
26. jačanjem naših sustava nacionalnog i globalnog računovodstva, među ostalim promicanjem primjene procjena učinka usmjerenih na budućnost i utemeljenih na dokazima, razvojem snažnijih anticipativnih analiza rizika i poticanjem primjene mjera napretka u održivom razvoju kojima se nadopunjuje i nadilazi bruto domaći proizvod.
27. ulaganjem u sposobnost bolje pripreme i pružanja odgovora na buduće globalne šokove, krize i izazove te upotrebom planiranja i predviđanja na temelju dokaza kako bi se izbjegli i ublažili rizici, istodobno osiguravajući da najsiromašniji i najranjiviji ne snose nerazmjerne troškove i opterećenja u pogledu ublažavanja, prilagodbe, obnove i izgradnje otpornosti.
28. zauzimanjem pristupa koordinaciji na svim razinama uprave, među ostalim na nacionalnoj i lokalnoj razini, u pogledu procjene, razvoja, provedbe i evaluacije politika kojima se štite potrebe i interesi budućih generacija.
29. jačanjem suradnje s dionicima, uključujući civilno društvo, akademsku zajednicu, znanstvenu i tehnološku zajednicu i privatni sektor, te poticanjem međugeneracijskih partnerstava kroz promicanje pristupa koji obuhvaća cijelo društvo kako bi se razmijenile najbolje prakse i razvile inovativne, dugoročne i napredne ideje u cilju zaštite potreba i interesa budućih generacija.

30. opremanjem multilateralnog sustava, uključujući Ujedinjene narode, kako bi se državama na njihov zahtjev pružila potpora u njihovim nastojanjima da provedu ovu Deklaraciju i uključile potrebe i interesi budućih generacija i dugoročno razmišljanje u postupke oblikovanja politika poticanjem suradnje i olakšavanjem veće upotrebe anticipativnog planiranja i predviđanja na temelju znanosti, podataka i statistike te podizanjem svijesti i savjetovanjem o vjerojatnim međugeneracijskim ili budućim učincima politika i programa.

31. poticanjem organizacijske kulture koja je usmjerena na budućnost i integrirana u sustav Ujedinjenih naroda kako bi se olakšalo donošenje odluka na temelju znanosti i dokaza razvojem različitih sposobnosti, uključujući anticipativno planiranje, predviđanje i pismenost budućnosti, te sustavnim promicanjem dugoročnog i međugeneracijskog razmišljanja na svim razinama.

32. Prepoznajući važnu savjetodavnu ulogu koju bi Ujedinjeni narodi trebali imati u pogledu budućih generacija, mi:

(a) primamo na znanje prijedlog glavnog tajnika o imenovanju posebnog izaslanika za buduće generacije kako bi se poduprla provedba ove Deklaracije;

(b) odlučujemo tijekom 83. sjednice Opće skupštine sazvati uključivu plenarnu sjednicu na visokoj razini o temi budućih generacija na kojoj će se preispitati provedba ove Deklaracije i pružiti najnovije informacije o mjerama poduzetima za zaštitu potreba i interesa budućih generacija;

(c) tražimo od glavnog tajnika da podnese izvješće o provedbi ove Deklaracije o kojem će se raspravljati u okviru plenarne sjednice na visokoj razini koja će se održati tijekom 83. sjednice Opće skupštine.

**President of the
General Assembly**
79th Session

